

DUBROVNIK CROATIA

GSTC DESTINATION ASSESSMENT

December 2023

 GSTC
Global Sustainable Tourism Council

© Globalno vijeće za održivi turizam 2023.

Autorska prava i vlasništvo nad intelektualnim vlasništvom sadržanim u ovom izvješću zadržava Globalno vijeće za održivi turizam, osim ako nije drukčije dogovoreno.

Provjera dokumenta

Ovo je verzija 1.0.

Pripremio:

dr. sc. Ioannis Pappas, ocjenjivač odredišta za GSTC

ZAHVALE

GSTC izražava iskrenu zahvalnost brojnim dužnosnicima i pojedincima koji su imali ključnu ulogu u uspješnom završetku GSTC-ova ponovnog ocjenjivanja Dubrovnika kao odredišta u 2023. Našu najveću zahvalnost iskazujemo svojem glavnom strateškom partneru, Općini Dubrovnik.

Iz Općine Dubrovnik zahvaljujemo gradonačelniku Mati Frankoviću, zamjenici gradonačelnika Jelki Tepšić i višem savjetniku za turizam Vlahi Margaretiću. Njihovo vodstvo i nepokolebljiva predanost bili su ključni za postizanje naših ciljeva.

GSTC cijeni i predane dužnosnike te predstavnike DURA-e zbog njihove neprocjenjive potpore tijekom cijelog postupka ponovnog ocjenjivanja.

Nadalje, GSTC je zahvalan i svim lokalnim dionicima iz Dubrovnika koji su aktivno sudjelovali u raznim povezanim aktivnostima, doprinoseći svojim uvidima, mišljenjima, idejama i prijedlozima. Vaši zajednički doprinosi uvelike su obogatili ovaj pothvat. Predanost svih uključenih dokazala je potencijal ujedinjene zajednice sa zajedničkom vizijom održivog turizma. Ovo postignuće predstavlja našu predanost izvrsnosti u tom području.

SADRŽAJ

ZAHVALE.....	2
POPIS SLIKA.....	5
POPIS TABLICA.....	6
POKRATE.....	7
SAŽETAK.....	8
UVOD.....	11
Globalno vijeće za održivi turizam.....	11
GSTC-ovo ocjenjivanje odredišta.....	11
Ocjenjivanje Dubrovnika kao odredišta.....	12
PREGLED GRADA DUBROVNIKA.....	14
Uvod.....	14
Stanje turizma.....	15
METODOLOGIJA OCJENJIVANJA.....	19
GSTC-ov postupak ocjenjivanja.....	19
Faza ocjenjivanja prije izrade izvješća.....	19
Faza ocjenjivanja na lokaciji.....	19
Faza ocjenjivanja u izvješću.....	20
Bodovanje kod GSTC-ova ocjenjivanja.....	20
Usklađenost s kriterijima ocjenjivanja.....	20
GSTC-ovo ponovno ocjenjivanje Dubrovnika kao odredišta.....	22
REZULTATI PONOVRNOG OCJENJIVANJA ODREDIŠTA.....	27
Postupak ponovnog ocjenjivanja.....	27
Rezultati GSTC-ova ponovnog ocjenjivanja s obzirom na pojedine kriterije.....	28
A1. Odgovornost upravljanja odredištem.....	28
A3. Praćenje i izvješćivanje.....	30
A4. Uključivanje poduzeća i standardi održivosti.....	32
A11. Upravljanje rizicima i kriznim situacijama.....	34
D1. Zaštita osjetljivih okruženja.....	37
D4. Iskorištavanje vrsta i dobrobit životinja.....	38
D9. Kruti otpad.....	41
Sažetak rezultata.....	43
Ponovno ocjenjivanje Analiza svih kriterija.....	44
ZAKLJUČAK.....	52
PRILOZI.....	55
A. Postupak ocjenjivanja grada Dubrovnika – rezultati iz 2019.....	55
Stup A: održivo upravljanje.....	58
Stup B: društveno-gospodarska održivost.....	58

Stup C: kulturna održivost	58
Stup D: okolišna održivost	59
.....	60
B. Utvrđeni primjeri dobre prakse	61
Stup A: održivo upravljanje	61
Stup B: društveno-gospodarska održivost	66
Stup C: kulturna održivost	68
Stup D: okolišna održivost	70
C. Sažetak dionika s kojima su održana savjetovanja	74
D. GSTC-ovo ocjenjivanje odredišta iz 2023. godine – plan puta na lokaciji	84
E. Opis projekata za svaki prioritet iz GSTC-ova ocjenjivanja odredišta iz 2019. godine ...	86
PRIORITETNO PITANJE BR. 1 ZA GRAD DUBROVNIK – STANDARDI ODRŽIVOSTI	86
PRIORITETNO PITANJE BR. 2 ZA GRAD DUBROVNIK – INFRASTRUKTURA I OSVIJEŠTENOST U POGLEDU OKOLIŠA I PRIRODNIH RESURSA	87
PRIORITETNO PITANJE BR. 3 ZA GRAD DUBROVNIK – UPRAVLJANJE KRIZNIM I HITNIM SITUACIJAMA	89
PRIORITETNO PITANJE BR. 4 ZA GRAD DUBROVNIK – PROMET I KONTROLA PROMETA	91
PRIORITETNO PITANJE BR. 5 ZA GRAD DUBROVNIK – ZADOVOLJSTVO STANOVNIKA I SUDJELOVANJE JAVNOSTI U ODLUČIVANJU O PITANJIMA POVEZANIMA S ODREDIŠTEM.....	92
PRIORITETNO PITANJE BR. 6 ZA GRAD DUBROVNIK – POTPORA LOKALNIM PODUZETNICIMA	94
F. Bibliografija	95

POPIS SLIKA

Slika 1: broj turističkih posjeta Dubrovniku s noćenjima od 2012. do 2022. godine (u tisućama) (Statista, 2023.)	16
Slika 2: broj turističkih posjeta Dubrovniku po godinama (u milijunima) (Kessel, 2017.)	17
Slika 3: postupak i faze GSTC-ova ocjenjivanja	19
Slika 4: postupak bodovanja pri ocjenjivanju odredišta	20
Slika 5: ocjenjivanje pokazatelja, kriterija i stupova	21
Slika 6: uvodni sastanak GSTC-ova ocjenjivača s gradskim dužnosnicima (gradonačelnikom i zamjenicom gradonačelnika) 2023. godine	23
Slika 7: uvodna orijentacijska radionica 2023.	23
Slika 8: savjetovanja s dionicima 2023.	24
Slika 9: terenski posjet dubrovačkim industrijskim pogonima 2023.	25
Slika 10: terenski posjet Vodovodu Dubrovnik 2023.	25
Slika 11: terenski posjet novom dubrovačkom skloništu za nezbrinute životinje 2023.	26
Slika 12: terenski posjet objektima na Lokrumu 2023.	26
Slika 13: savjetovanje s građanima grada Dubrovnika 2023.	29
Slika 14: Akcijski plan Grada Dubrovnika za razvoj lokalne digitalne ekonomije 2023.	31
Slika 15: primjer oznaka certifikata / osvojenih nagrada kod lokalnih poduzeća 2023.	33
Slika 16: Plan prilagodbe klimatskim promjenama Grada Dubrovnika (2020.)	36
Slika 17: informativna ploča s uputama za posjetitelje na Lokrumu 2023.	38
Slika 18: znak na ulazu u novo gradsko sklonište za životinje 2023.	40
Slika 19: primjer nove kampanje za gospodarenje krutim otpadom i recikliranje u 2023.	42
Slika 20: GSTC-ova ocjena odredišta prema stupovima i pokazateljima (2023.)	45
Slika 21: cjelokupna uspješnost za sve pokazatelje (2023.)	45
Slika 22: uspješnost svakog stupa održivosti po pokazatelju (2023.)	46
Slika 23: GSTC-ova ocjena za kriterije na temelju ograničenja evaluacije (2023.)	47
Slika 24: kriteriji po kategoriji uspješnosti (2023.)	47
Slika 25: uspješnost svakog stupa na temelju srednje vrijednosti ocjene prema kriterijima (2023.)	49
Slika 26: faze GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika (GSTC-ovo ocjenjivanje Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine)	55
Slika 27: rezultati GSTC-ova ocjenjivanja održivosti odredišta po stupovima (GSTC-ovo ocjenjivanje Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine)	57
Slika 28: pregled ocjena održivosti odredišta (GSTC-ovo ocjenjivanje Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine)	60
Slika 29: pregled rezultata uspješnosti iz GSTC-ova ocjenjivanja (GSTC-ovo ocjenjivanje Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine)	60

POPIS TABLICA

Tablica 1: najpopularnije dubrovačke atrakcije	18
Tablica 2: usporedba rezultata GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika iz 2019. i 2023. za kriterij A1	29
Tablica 3: usporedba rezultata GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika iz 2019. i 2023. za kriterij A3	31
Tablica 4: usporedba rezultata GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika iz 2019. i 2023. za kriterij A4	32
Tablica 5: usporedba rezultata GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika iz 2019. i 2023. za kriterij A11	35
Tablica 6: usporedba rezultata GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika iz 2019. i 2023. za kriterij D1	38
Tablica 7: usporedba rezultata GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika iz 2019. i 2023. za kriterij D4	40
Tablica 8: usporedba rezultata GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika iz 2019. i 2023. za kriterij D9	42
Tablica 9: usporedba rezultata GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika iz 2019. i 2023. za odabrane kriterije .	43
Tablica 10: GSTC-ove razine uspješnosti i pridružena shema označivanja bojama.....	44
Tablica 11: prosječne ocjene za kriterije GSTC za odredišta iz ocjenjivanja iz 2023.....	47
Tablica 12: uspješnost pri GSTC-ovom ocjenjivanju za kriterije s najnižim rezultatom (2023.)	50
Tablica 13: sažetak rezultata GSTC-ova ocjenjivanja održivosti odredišta (GSTC-ovo ocjenjivanje Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine).....	56

POKRATE

UPUHH	Udruga poduzetnika u hotelijerstvu Hrvatske
ALH	Grupacija Adriatic Luxury Hotels (Luksuzni hoteli Jadrana)
UHPA	Udruga hrvatskih putničkih agencija
UV	Udruga vodiča
HZTK	Hrvatska zajednica tehničke kulture
ZDTVH	Zajednica društava turističkih vodiča Hrvatske
GV	Gradsko vijeće
CLIA	Međunarodna udruga tvrtki za krstarenja
DBK	Grad Dubrovnik
DURA	Dubrovačka razvojna agencija
ESG-ovi	Okolišni, društveni i upravljački čimbenici
GSTC	Globalno vijeće za održivi turizam
GSTC-D	GSTC-ovi kriteriji za odredišta
IUCN	Međunarodna udruga za očuvanje prirode i prirodnih bogatstava
KPU-ovi	Ključni pokazatelji uspješnosti
MICE	Sastanci, poticaji, konferencije i izložbe
MINTS	Ministarstvo turizma i sporta
NVO	Nevladina organizacija
LDBK	Luka Dubrovnik
JPP	Javno-privatno partnerstvo
CRA	Centar za regionalne aktivnosti
RTC	Program Poštujmo grad (<i>Respect the City</i>)
COR-ovi	Ciljevi održivog razvoja
MSP-ovi	Mala i srednja poduzeća
SPP	Služba prometne policije
UNESCO	Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu
UNWTO	Svjetska turistička organizacija Ujedinjenih naroda
UNIDU	Sveučilište u Dubrovniku
WTTC	Svjetsko vijeće za putovanja i turizam

Dubrovnik je jedno od najistaknutijih turističkih odredišta na Sredozemlju, poznato i kao „biser Jadrana”. Turizam je u Dubrovniku posljednjih godina u stalnom porastu. Dubrovnik je 2018. ostvario gotovo 1,3 milijuna noćenja, a 2019. je tijekom vrhunca sezone svakog dana dočekaio oko 9000 – 9500 (9334 na dan 22. kolovoza 2019.) putnika na krstarenjima, ravnomjerno raspodijeljenih na jutro i poslijepodne. Dubrovnik je 2023. ostvario 4,5 milijuna noćenja (povećanje od 11 % u odnosu na 2022.). Nakon vrlo teškog razdoblja pandemije bolesti COVID-19 Dubrovnik ponovno ostvaruje visoke turističke brojke, što istodobno povećava izazove koji su utvrđeni tijekom GSTC-ova prvog ocjenjivanja Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine.

Od studenoga do prosinca 2019. GSTC je u Dubrovniku proveo ocjenjivanje odredišta. Primjenom GSTC-ove metodologije ocjenjivanja odredišta pregledana je dokumentacija zakonodavstva i javne politike koja je osnova za upravljanje gradom te se GSTC posavjetovao s raznim dionicima kako bi se došlo do rezultata ocjenjivanja. GSTC-ovo ocjenjivanje Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine uključivalo je opsežne virtualne sastanke i sastanke uživo na lokacijama s dionicima kako bi se ocijenila uspješnost Dubrovnika u odnosu na verziju 1.0 GSTC-ovih kriterija za odredišta (GSTC-D). Prema ocjenjivanju iz 2019., uz jačanje gospodarstva Dubrovnika, taj je rast doveo i do operativnih poteškoća kao što su zagušenje prometa, prenapučenost lokacija i atrakcija, degradacija važne imovine, isključivanje stanovnika i drugi izazovi. Rezultati ocjenjivanja iz 2019. pokazali su da su potrebna znatna poboljšanja u upravljanju turizmom kako bi se osigurala dugoročna dobrobit odredišta. Od 105 pokazatelja kriterija GSTC-D, njih 12 (11,4 %) ocijenjeno je izvrsnom ocjenom, njih 47 (44,8 %) ocijenjeno je dobrom ocjenom uz koju su potrebna određena poboljšanja, kod njih 37 (35,2 %) utvrđena su područja srednjeg rizika, a kod njih 9 (8,6 %) utvrđena su područja visokog rizika.

Ukratko, ocjenjivanjem iz 2019. utvrđeno je da Grad Dubrovnik treba obratiti pozornost na sljedeća područja rizika:

1. standardi održivosti
2. infrastruktura i osviještenost u pogledu okoliša i prirodnih resursa
3. upravljanje kriznim i hitnim situacijama
4. promet i kontrola prometa
5. zadovoljstvo stanovnika i sudjelovanje javnosti u odlučivanju o pitanjima povezanim s odredištem
6. potpora lokalnim poduzetnicima.

Nakon 2019. Grad Dubrovnik je osmislio, proveo i završio nekoliko projekata i aktivnosti za otklanjanje područja rizika utvrđenih u ocjenjivanju iz te godine, uz razvoj novih strategija i planova u teškim uvjetima koje je pandemija bolesti COVID-19 stvorila u turizmu. Budući da se broj dolazaka nakon pandemije počeo povećavati, Grad Dubrovnik je pod upravom Općine Dubrovnik zatražio drugo GSTC-ovo ocjenjivanje odredišta, u praksi ponovno ocjenjivanje, kako bi se ocijenila uspješnost odredišta nakon provedbe opsežnog

plana projekata i razvoja, i to slijedeći istu metodologiju, ali u skladu s revidiranim kriterijima GSTC-D (verzija 2.0).

Ponovno ocjenjivanje pokrenuto je u veljači 2023., a faza ocjenjivanja na lokaciji planirana je i provedena u travnju 2023. Ponovno ocjenjivanje bilo je usmjereno na posebne kriterije koji su se odnosili na područja rizika utvrđena u okviru GSTC-ova ocjenjivanja Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine. Revidiranim kriterijima GSTC-D (verzija 2.0) uvedeno je novo raspoređivanje određenih kriterija. Stoga je ponovno ocjenjivanje usmjereno na sljedeće kriterije:

- A1 – odgovornost upravljanja odredištem
- A3 – praćenje i izvješćivanje
- A4 – uključivanje poduzeća i standardi
- A11 – upravljanje rizicima i kriznim situacijama
- D1 – zaštita osjetljivih okruženja
- D4 – iskorištavanje vrsta i dobrobit životinja
- D9 – kruti otpad.

Na temelju rezultata analize utvrđeno je da je kod svih konkretnih kriterija uspješnost na temelju bodovanja povećana zbog određenih projekata i aktivnosti koji su provedeni nakon ocjenjivanja iz 2019. (pojednosti o provedenim projektima nalaze se u prilogima). Trenutačno nema nijednog kriterija s ocjenom nižom od 1,25, što je znatno iznad praga područja rizika.

Nadalje, iako je tim za vezu odredišta dostavio sve potrebne materijale, tijekom faze ocjenjivanja na lokaciji bilo je moguće prikupiti i dodatne materijale. Zbog toga ovo ponovno ocjenjivanje pruža i početnu, indikativnu i neobvezujuću procjenu ukupne uspješnosti odredišta. Za potvrđenu ocjenu uspješnosti odredišta ocjenjivanje odredišta mora uključivati sve kriterije GSTC-D iz četiriju stupova: (1) javna politika i planiranje odredišta, (2) uključenost zajednice i koristi za zajednicu, (3) upravljanje kulturnim dobrima i (4) upravljanje okolišem i prirodnim resursima. Na temelju te analize utvrđeno je znatno povećanje uspješnosti odredišta. Kad bi se ponovno izračunala ukupna ocjena odredišta u usporedbi s onom od 69,80 % iz 2019., utvrdilo bi se povećanje (minimalna izvrsnost od 86,04 %, srednja vrijednost od 2,15 odnosno ukupni rezultat od 81,31). Taj novi izračun temelji se na dokazima koji su učinjeni dostupnima tijekom ponovnog ocjenjivanja, pri čemu ne postoji nijedan kriterij s ocjenom nižom od 1 nakon provedbe osmišljenih planova. Na temelju tog izračuna kriteriji s najnižim rezultatima bili su A3 (praćenje i izvješćivanje), A4 (standardi i privatni sektor), B2 (dostojanstven rad), D9 (kruti otpad) i D10 (ublažavanje emisije stakleničkih plinova i klimatskih promjena).

Ukratko, ponovno ocjenjivanje Dubrovnika pokazuje veliku važnost ocjene kriterija koji se razmatraju (A1, A3, A4, A11, D1, D4 i D9). Pri GSTC-ovu ocjenjivanju odredišta iz 2019. godine utvrđeni su problemi, područja rizika i područja za razvoj, koje je uprava odredišta ozbiljno razmotrila u razdoblju od 2019. do 2023., pri čemu

su osmišljene i provedene nove strategije, akcijski planovi i projekti za postizanje dobrih rezultata u području održivog razvoja i turističkih ponuda.

Globalno vijeće za održivi turizam

Globalno vijeće za održivi turizam® (GSTC®) neovisna je i neutralna organizacija koja je pravno registrirana u SAD-u kao neprofitna organizacija vrste 501(c)3 te koja uključuje raznolike članove iz cijelog svijeta, uključujući nacionalne i pokrajinske vlade, vodeća putnička poduzeća, hotele, organizatore putovanja, nevladine organizacije, pojedince i zajednice, a svi oni nastoje postići najbolju praksu u održivom turizmu. Riječ je o virtualnoj organizaciji bez glavnog ureda u kojoj rade osoblje i volonteri sa svih šest naseljenih kontinenata. Financijska potpora u obliku donacija, sponzorstva i članarina omogućuje nam pružanje usluga uz niske troškove te stvaranje, reviziju i stavljanje na raspolaganje kriterija GSTC. GSTC je član saveza ISEAL.

Globalno vijeće za održivi turizam upravlja kriterijima GSTC, odnosno globalnim standardima za održivo putovanje i turizam, te daje međunarodnu akreditaciju akreditacijskim tijelima u području održivog turizma. Postoje dva skupa kriterija: Kriteriji za odredišta koji se odnose na tvorce javne politike i upravu na odredištima te Kriteriji za industriju koji se odnose na hotele i organizatore putovanja. Oni su rezultat svjetskih nastojanja da se razvije zajednički jezik o održivosti u turizmu. Podijeljeni su u četiri stupa: (A) održivo upravljanje, (B) društveno-gospodarski utjecaji, (C) kulturni utjecaji i (D) utjecaji na okoliš. Budući da turistička odredišta imaju vlastitu kulturu, okoliš, običaje i zakone, kriteriji su osmišljeni tako da budu prilagođeni lokalnim uvjetima i dopunjeni dodatnim kriterijima za određenu lokaciju i aktivnost.

Kriteriji GSTC čine temelj za akreditaciju akreditacijskih tijela kojom se potvrđuje da hoteli / druge vrste smještaja, organizatori putovanja i odredišta imaju održivu politiku i praksu. GSTC ne akreditira izravno nikakve proizvode ili usluge, no pruža akreditacijski program za akreditaciju koju obavljaju akreditacijska tijela.

GSTC-ovo ocjenjivanje odredišta

GSTC-ovo ocjenjivanje odredišta osmišljeno je kako bi se timu za upravljanje odredištem predstavilo ključne elemente potrebne za razvoj održive politike i prakse primjenom kriterija GSTC na to odredište. Postupak ocjenjivanja dionicima odredišta omogućuje da izravno sudjeluju u primjeni kriterija GSTC na to odredište, da razumiju status održivosti tog odredišta u odnosu na vodeći svjetski standard te da utvrde područja u kojima su potrebna poboljšanja na temelju kriterija GSTC.

Kriterijima GSTC nastoji se riješiti pitanje održivosti s holističkog stajališta, i to uz preispitivanje opće uprave, društveno-gospodarskih koristi za odredište, očuvanja kulture i baštine te ekološke učinkovitosti. Svi ti čimbenici dovode do pozitivne ulagačke klime, snažnog osjećaja identiteta odredišta i visoke kvalitete života za stanovnike te posjetitelje odredišta. GSTC-ovo ocjenjivanje odredišta **nije revizija** i ne predstavlja nikakvu

vrstu pozitivne potvrde ili zagovaranja politike, prakse ili statusa odredišta od strane GSTC-a. Cilj je ocjenjivanja odredištu pružiti pregled postojeće dobre prakse i područja rizika, demonstraciju praktične primjene GSTC-ovih kriterija za odredišta (GSTC-D) u svrhu izgradnje kapaciteta dionika te alat za internu upotrebu u svrhu poboljšanja politike i prakse odredišta radi usklađivanja s najboljom svjetskom praksom i kriterijima GSTC.

Kriteriji GSTC-D temelje se na desetljećima prethodnog iskustva i rada diljem svijeta te se njima uzimaju u obzir brojne smjernice i standardi za održivi turizam sa svakog kontinenta. Kriteriji GSTC-D (verzija 2.0) predstavljaju prvu reviziju GSTC-ovih kriterija za odredišta. Kriteriji GSTC-D (verzija 2.0) uključuju pokazatelje uspješnosti osmišljene za davanje smjernica za mjerenje usklađenosti s kriterijima. Primjena kriterija pomoći će pojedinom odredištu da doprinese Programu Ujedinjenih naroda za održiv razvoj do 2030. i 17 ciljeva održivog razvoja.

Ocjenjivanje Dubrovnika kao odredišta

Odabirom GSTC-ovih kriterija za odredišta kao vodiča za strateški razvoj Dubrovnika to se odredište pridružilo svjetskoj skupini odredišta koja vode računa o budućnosti te prednost daju najboljoj svjetskoj praksi. Usporedno s provedbom koraka za usvajanje svih GSTC-ovih kriterija za odredišta Dubrovnik se na tržištu može bolje istaknuti pojedincima koji vjeruju u održivu praksu i usvajaju je. Na temelju GSTC-ova ocjenjivanja odredišta Dubrovnik ne može tvrditi da ga GSTC zagovara kao odredište, ili pak da zagovara njegovu politiku. Međutim, bilo bi primjereno da odredište u svojim nastojanjima da se istakne na tržištu navede da je sudjelovalo u ocjenjivanju i da je, ako je to točno, predano usvajanju vodećih svjetskih kriterija održivosti za razvoj turizma.

Dubrovnik je morska luka u središtu Dubrovačko-neretvanske županije smještena na Jadranskoj obali te je kao takav primjer pomorskog gospodarstva, s turizmom kao ključnim aspektom. Raznolikost grada i mnoštvo prirodnih dobara predstavljaju znatan potencijal za jedinstven i opsežan turistički ekosustav. Međutim, razvoj mnoštva pojedinačnih komponenti u povezane proizvode i iskustva u okviru dobro organiziranog turističkog lanca vrijednosti dosad se pokazao izazovom za upravu tog odredišta. Zahvaljujući svjetski poznatim prirodnim, kulturnim i povijesnim dobrima koja je UNESCO uvrstio na svoj popis, Dubrovnik nudi bogat niz povijesnih, arhitektonskih i kulturnih iskustava za stanovnike kao i posjetitelje.

Snažan lokalni kulturni sektor već niz godina ostvaruje rezultate u stvaranju i organiziranju međunarodnih događanja scenske umjetnosti (npr. Dubrovačke ljetne igre), izložbi (npr. Umjetnička galerija Dubrovnik, Dubrovački muzeji i Prirodoslovni muzej Dubrovnik) i koncerata (npr. Dubrovački simfonijski orkestar). Turizam je u Dubrovniku posljednjih godina u stalnom porastu.

U tom je kontekstu, kako bi pridonijela ostvarenju strateškog cilja Dubrovnika, a to je postizanje uravnoteženog i održivog razvoja turizma, Općina Dubrovnik, uz potporu svojeg Odbora za turizam, zatražila

od GSTC-a da 2019. provede ocjenjivanje odredišta kako bi se ocijenila usklađenost Dubrovnika s kriterijima GSTC-D (verzija 1.0).

Budući da je grad Dubrovnik 2019. već prošao temeljito GSTC-ovo ocjenjivanje odredišta, ponovno ocjenjivanje sada je usmjereno na ograničenu ocjenu na temelju odabranih kriterija, napose područja rizika u kojima Dubrovnik nije prethodno ostvario visoke ocjene, a za koje je grad u međuvremenu isplanirao poboljšanje. Osim toga, ponovno ocjenjivanje uključuje ponovnu ocjenu najvažnijeg kriterija za upravljanje odredištem, kriterija A1. Dok je ponovno ocjenjivanje provedeno na temelju revidiranih kriterija, provedena je i ograničena ponovna ocjena grada Dubrovnika prema svim kriterijima i pokazateljima GSTC-D (verzija 2.0), samo u demonstracijske svrhe, a na temelju dostavljenih materijala i dokaza prikupljenih na lokacijama.

Preporučuje se da se nalazi i preporuke koji proizlaze iz te ponovne procjene upotrijebe:

- ✓ kao smjernice za mjere u vezi s planiranjem održivosti odredišta i radom na projektima
- ✓ za poticanje potpore donositelja odluka za program održivosti turizma na odredištu
- ✓ kao alat za osposobljavanje i obrazovanje
- ✓ za praćenje i procjenu uspješnosti odredišta
- ✓ kao doprinos procesu strateškog planiranja koji provodi tijelo nadležno za turizam na odredištu radi razvoja održivog turizma u gradu Dubrovniku.

PREGLED GRADA DUBROVNIKA

Uvod

Dubrovačko-neretvanska županija najjužnija je regija Republike Hrvatske s najvećim udjelom morskog područja u ukupnom upravnom području (81 %) i teritorijalno je organizirana u 22 jedinice lokalne samouprave s pet gradova (Dubrovnik, Korčula, Ploče, Metković i Opuzen) i 17 općina (Blato, Dubrovačko primorje, Janjina, Konavle, Kula Norinska, Lastovo, Lumbarda, Mljet, Orebić, Pojezerje, Slivno, Smokvica, Ston, Trpanj, Vela Luka, Zažablje i Župa dubrovačka). Regionalni centar je grad Dubrovnik.

Područje Dubrovačko-neretvanske županije obuhvaća uzak i krševit obalni pojas, dio Dinarskog gorja, deltu rijeke Neretve te poluotok Pelješac, Ston i usku obalu Rijeke dubrovačke. Ispred dubrovačke obale nalaze se, među ostalim, otoci Korčula, Mljet, Lastovo i Elafiti. Dubrovnik zauzima poseban geopolitički položaj. Regija je podijeljena državnom granicom s Bosnom i Hercegovinom te samo u dolini donje Neretve ima prirodnu vezu s unutrašnjošću te put prema sjeveru i panonskom dijelu Hrvatske. Obala je vrlo udubljena i raznolika po vrsti, od zaklonjenih uvala s pjeskovitim plažama egzotične ljepote do strmih dijelova obale s liticama okrenutima prema otvorenom moru, što tu regiju čini jednim od najljepših područja Sredozemlja.

Grad Dubrovnik tijelo je lokalne samouprave koje zapošljava 211 državnih službenika. Njegovi odjeli uključuju: Ured gradonačelnika, Upravni odjel za kulturu i baštinu, Upravni odjel za proračun, financije i naplatu, Upravni odjel za turizam, gospodarstvo i more, Upravni odjel za obrazovanje, sport, socijalnu skrb i civilno društvo, Upravni odjel za promet, Upravni odjel za izgradnju i upravljanje projektima, Upravni odjel za gospodarenje imovinom, opće i pravne poslove, Upravni odjel za izdavanje i provedbu dokumenata prostornog uređenja i gradnje, Upravni odjel za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu okoliša, Upravni odjel za komunalne djelatnosti i mjesnu samoupravu, Upravni odjel za europske fondove te regionalnu i međunarodnu suradnju, Službu Gradskog vijeća i Službu za unutarnju reviziju.

Prirodne značajke i tradicija tijekom proteklih desetljeća ukazuju na velike prilike za razvoj turizma i velike prilike za poljoprivredni razvoj. Širok raspon njezinih mikroklimatskih područja i njezin zemljopisni položaj toj regiji pružaju mogućnost uzgoja raznih vrsta poljoprivrednih biljaka u usporedbi s drugim područjima Hrvatske. Na području Dubrovačko-neretvanske županije mogu rasti najosjetljivije vrste voćaka, kao što su agrumi te povrće i cvijeće na otvorenim površinama, vinova loza za bijela i crna vina vrhunske kvalitete i zaštićenog podrijetla te masline koja dobro podnose nekoliko mjeseci ljetne suše. Mikroregije kao što je Malostonski zaljev posebno su prikladne za marikulturu.

Grad Dubrovnik s 36 % ukupnog stanovništva županije gospodarski dominira čitavom regijom, s 53 % ukupnih prihoda, 58 % ukupnog turističkog prometa i oko 70 % ukupnih prihoda od turizma. Osim njegova najbližeg okruženja (Konavle, Župa dubrovačka, Dubrovačko primorje i Elafiti), drugi dijelovi županije iz

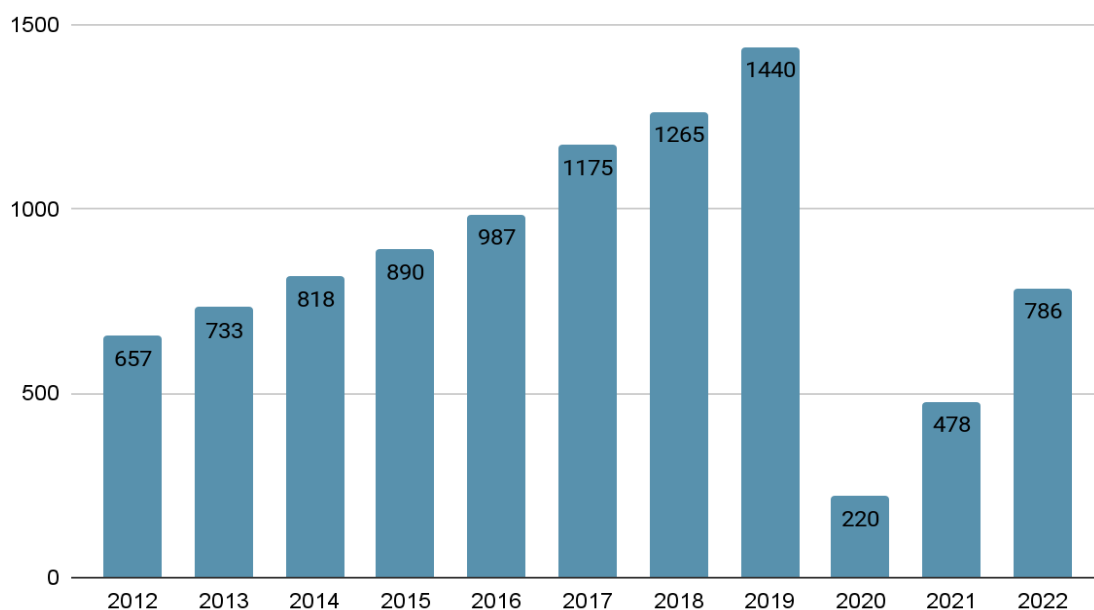
potencijala sjedišta ne stvaraju dodatnu gospodarsku i turističku sinergiju. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. Dubrovačko-neretvanska županija ima 122 568 stanovnika, što je 2,86 % ukupnog stanovništva Republike Hrvatske.

Stari grad Dubrovnik najposjećeniji je dio Dubrovnika. Ovdje se mogu pronaći mnoge od trenutačnih glavnih atrakcija. Prva od njih dvoja su vrata nadsvođena lukom koja su ulazi na srednjovjekovne zidine koje okružuju Stari grad; jedna na istoku (Vrata od Ploča) i jedna na zapadu (Vrata od Pila). Poznate dubrovačke zidine glavna su odlika Starog grada. UNESCO je 1979. proglasio Stari grad Dubrovnik spomenikom Svjetske baštine. Zidine su izgrađene između 13. i 16. stoljeća te su kroz stoljeća obnavljane i održavane pa su tako preživjele brojne ratove i događaje. Prve utvrđene konstrukcije izgrađene su u osmom stoljeću, ali najintenzivnija izgradnja odvijala se od sredine petnaestog stoljeća do kraja šesnaestog stoljeća. Glavna prometnica Starog grada, u kojem nema automobilske prometa, je Stradun, poznat i kao Placa. S obje mu se strane nalazi mreža uskih uličica u kojoj turisti mogu pronaći brojne kafiće i restorane. Ostale atrakcije uključuju Franjevački samostan s jednom od najstarijih ljekarna na svijetu (koja djeluje od 1317. godine), Dubrovačku katedralu, skladnu kombinaciju gotike i renesanse na Palači Sponza, Knežev dvor i Dominikanski samostan koji štite gradske zidine.

Stanje turizma

U Republici Hrvatskoj raste broj međunarodnih turističkih posjeta, a to uključuje i Dubrovnik. U Hrvatskoj se na Jadranskom moru nalaze mnogi obalni gradovi koji su također popularna turistička odredišta. Područje Dalmacije, u kojem se nalazi Dubrovnik, prekriva velik dio obale Republike Hrvatske i uključuje grad Split. Istarski poluotok na sjeveru, gdje se nalazi grad Pula, također je turistički popularan. Prema podacima Hrvatske turističke zajednice glavni grad Zagreb (koji se nalazi u središnjoj regiji) bio je najposjećeniji grad u Hrvatskoj. Na temelju statističkih podataka koje je dala platforma Statista, Dubrovnik je 2018. primio gotovo 1,3 milijuna turista koji su u gradu i prenoćili. To ne uključuje velik broj izletnika i putnika na krstarenjima koji tijekom vrhunca sezone svakodnevno ulaze u grad. Većina turista pristiže od ožujka do studenoga. Posjetitelji u Dubrovnik uglavnom dolaze iz Velike Britanije, a zatim iz Francuske, Hrvatske, Španjolske i Njemačke, a na grčkom, turskom i skandinavskom tržištu raste interes za taj grad.

Slika 1: broj turističkih posjeta Dubrovniku s noćenjima od 2012. do 2022. godine (u tisućama) (Statista, 2023.)

Dubrovnik je ove godine ostvario 4,5 milijuna noćenja (povećanje od 11 % u odnosu na 2022.). Turistička sezona u Dubrovačko-neretvanskoj županiji uspješno traje od travnja do rujna. Sezonski karakter važan je čimbenik u turističkom gospodarstvu Dubrovnika jer se 49,75 % svih dolazaka s noćenjima i 49,11 % svih dolazaka tijekom cijele godine događa u ljetnim mjesecima (srpanj i kolovoz). Prosječna dob stanovnika Dubrovačko-neretvanske županije iznosi 41,5 godina, uzimajući pritom u obzir prosječnu dob u Hrvatskoj. Dubrovnik se suočava sa zabrinjavajućim populacijskim trendovima, uključujući pad broja stanovnika, a posebno među mladima koji traže konkretno zaposlenje tijekom cijele godine, što je uglavnom zbog ekstremne sezonske naravi njegova primarnog gospodarskog sektora.

Dubrovnik je također sklopio partnerstvo s Međunarodnom udrugom tvrtki za krstarenja radi suradnje na inicijativama za održivije upravljanje kruzerskim turizmom u gradu, što je najčešća vrsta turizma, uključujući:

- provedbu GSTC-ova ocjenjivanja odredišta kako bi se utvrdili rizici za održivost s kojima se Dubrovnik suočava i planiranje programa za bolje upravljanje odredištem
- uključivanje dionika, uključujući lokalnu zajednicu i međunarodne organizacije, u osnivanje posebne radne skupine za održivo upravljanje odredištem
- objava i provedba pravila Grada Dubrovnika o pristajanju kruzera iz 2020. godine
- razvoj obrazovne kampanje za posjetitelje Poštujemo grad (*Respect the City*).

Nautički turizam predstavlja važnu podsastavnicu cjelokupne turističke ponude Dubrovačko-neretvanske županije i cijele Jadranske Hrvatske. Nautički turizam jedan je od najbrže rastućih segmenata turizma na tom području, ali odgovarajuća razina ulaganja u nautičku infrastrukturu ne slijedi sve veći interes jahtaša. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u županiji postoji 8 luka u kojima postoji nautički turizam, što je samo 5,7 % ukupnog kapaciteta u Hrvatskoj. Dubrovačko-neretvanska županija ima najmanji broj nautičkih luka u odnosu na druge obalne županije u Hrvatskoj (osim Ličko-senjske županije). Od ukupnog broja u županiji

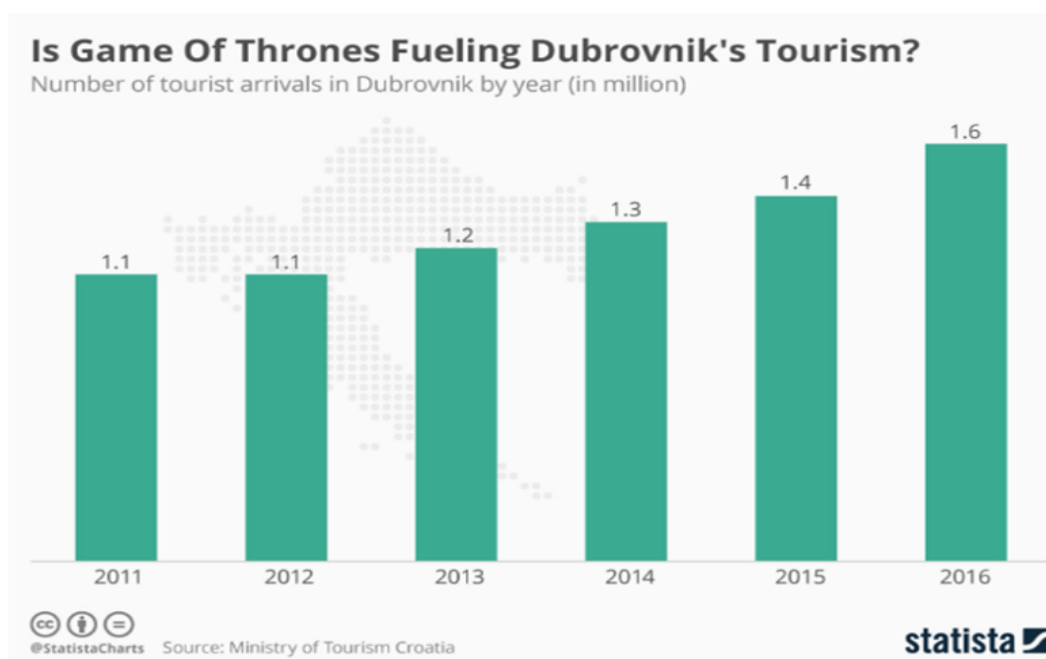
postoji jedno nautičko sidrište, jedna suha marina, dvije marine druge kategorije, dvije marine kategorizirane i označene sidrima i dvije neoznačene luke nautičkog turizma.

Kako bi se do 2025. postigao bolji omjer u odnosu na ukupni broj posjetitelja, trebalo bi uvesti sljedeće aktivnosti:

- o razvoj Dubrovnika u kruzerski centar (tranzitna i matična luka / odredište za manja plovila)
- o pozicioniranje Dubrovnika kao matične luke za manja plovila
- o organizacija povratnih putovanja za posjetitelje s kruzera koji pristanu u luci Gruž do centra grada morem
- o uspostava odgovarajuće suradnje među agencijama
- o proširenje i obogaćivanje ekskurzijskih programa
- o standardizacija smještaja/otpreme plovila i putnika
- o uspostava koordinacijskog tijela za upravljanje kretanjem plovila i putnika.

Nadalje, GSTC-ovim ocjenjivanjem odredišta iz 2019. utvrđeno je da je uspjeh serije Igra prijestolja privukao turiste u Dubrovnik i povećao ukupan broj posjetitelja. Prema studiji Ekonomskog instituta iz Zagreba česta snimanja na lokaciji u tom gradu privlače 60,000 turista godišnje, ali to nije glavni razlog za prekomjerni turizam koji ovaj hrvatski grad sada doživljava u ljetnim mjesecima. Turizam povezan sa snimanjem serije doveo je do povećanja broja dolazaka turista od 38 %, povećanja broja noćenja od 29 % i povećanja broja prodanih ulaznica za gradske zidine od 37 % u usporedbi s povećanjem broja dolazaka turista od tek 7 %, povećanjem broja noćenja od tek 8 % i povećanjem broja prodanih ulaznica za gradske zidine od tek 2 % u razdoblju prije popularne serije.

Slika 2: broj turističkih posjeta Dubrovniku po godinama (u milijunima) (Kessel, 2017.)

Dubrovnik je globalno odredište za rekreativne kao i poslovne putnike koje svojim gostima nudi cjelogodišnje iskustvo koje se temelji na kulturi i događanjima. Elafitski arhipelag, skupina otoka nedaleko Dubrovnika, i konavljanska obala utočišta su i za najzahtjevnije posjetitelje kojima je potrebna razonoda i opuštanje. Područje Konavala pripada ruralnom dijelu regije koji svojim ruralnim obilježjima i poljoprivrednim proizvodima kao dodanom vrijednošću upotpunjuje iskustvo posjetitelja. Inovativni i stručni klaster za upravljanje turizmom upravlja sofisticiranim turističkim lancem vrijednosti, brojnim proizvodima i tržištima.

Glavne su prijetnje Dubrovniku sezonski karakter tamošnjeg turizma i prekomjerni turizam. Iz tog razloga Turistička zajednica grada Dubrovnika (TZD) od 2022. godine sudjeluje u projektu poticanja razvoja održivog turizma, zajedno s Hrvatskom turističkom zajednicom i Ministarstvom turizma. Dubrovnik surađuje i s Regionalnim centrom kompetentnosti koji je sastavni dio Turističke i ugostiteljske škole Dubrovnik te redovito uključuje njezine učenike u svoje programe. Zajedno s Vatrogasnom postrojbom Dubrovnik TZD organizira čišćenje i označavanje pješačkih i biciklističkih staza. Za 2023. planira se izrada karata ili digitalnih aplikacija. Općenito gledano, TZD želi izbjeći prekomjerni turizam i učiniti da grad ne bude tek ljetno odredište. S obzirom na to, slogan TZD-a, „Grad za sva godišnja doba”, dobar je pokazatelj smjera u kojem se Dubrovnik želi razvijati.

Tablica 1: najpopularnije dubrovačke atrakcije

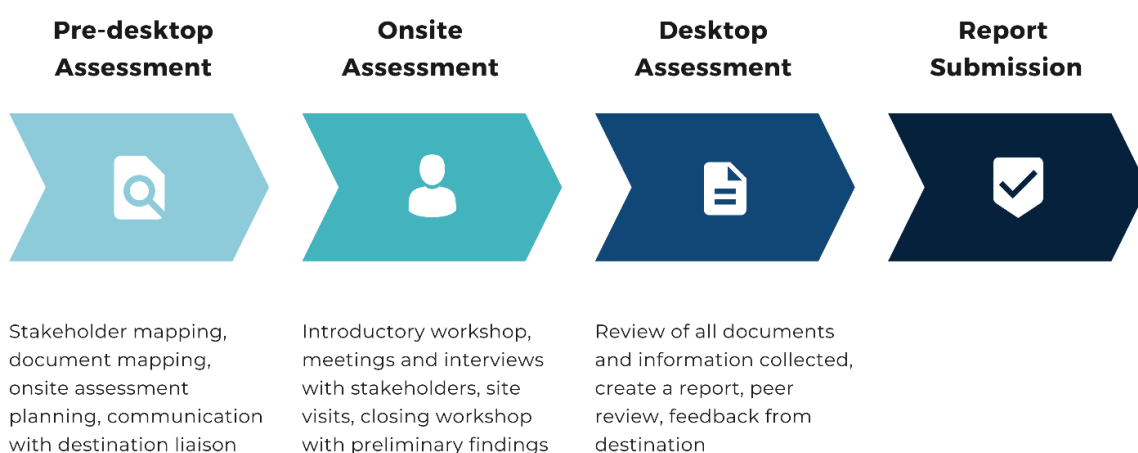
Glavne dubrovačke atrakcije
Stari grad
Gradske zidine
Franjevački samostan
Placa/Stradun
Lovrijenac
Dubrovačka žičara – panoramski pogled i muzej
Prirodne ljepote (otok Lokrum, Arboretum Trsteno, Elafiti)

METODOLOGIJA OCJENJIVANJA

GSTC-ov postupak ocjenjivanja

Postupak GSTC-ova ocjenjivanja odredišta sastoji se od faza navedenih u nastavku.

Slika 3: postupak i faze GSTC-ova ocjenjivanja

Faza ocjenjivanja prije izrade izvješća

Dvije glavne zadaće ocjenjivanja prije izrade izvješća su mapiranje dionika i mapiranje dokumenata. Ti su zadatci izvršeni putem bliske komunikacije s timom za vezu odredišta. Idealan tim za vezu odredišta sastoji se od tima lokalnih stručnjaka, posebno onih sa stručnim znanjem u području turizma, okoliša, društva i kulture, ili pojedinca iz javnog ili privatnog sektora. Tim za vezu pružio je podršku GSTC-ovu ocjenjivaču odredišta u prikupljanju relevantnih informacija i organiziranju sastanaka s dionicima putem interneta i uživo.

- ✓ **Mapiranje dionika:** sastoji se od utvrđivanja ključnih dionika koji bi trebali biti uključeni u procjenu među onima koji predstavljaju sve dionike iz privatnog kao i javnog sektora.
- ✓ **Mapiranje dokumenata:** sastoji se od utvrđivanja dokumenata o javnoj politici koji se odnose na GSTC-ove kriterije za odredišta. To uključuje relevantne pravne dokumente kao što su zakoni, propisi ili smjernice.

Faza ocjenjivanja na lokaciji

Rad na lokaciji može započeti uvodnom radionicom ako već nije prethodno održana. Sustavi odredišta u pogledu operacija, upravljanja i suradnje ocjenjuju se na temelju kriterija GSTC-D tako što se intervjuiraju razni dionici i posjećuju glavne lokacije odredišta. Ti se razgovori planiraju unaprijed na temelju prethodnog mapiranja dionika i ocjenjivanja prije izrade izvješća. Posjećene lokacije također su odabrane kao odraz turizma odredišta i utjecaja na održivost. Ocjenjivanje na lokaciji završava sastankom/radionicom na kojoj se predstavljaju preliminarni nalazi GSTC-ova ocjenjivača, a dionici izražavaju svoja mišljenja. U nekim slučajevima, ovisno o lokaciji, ocjenjivač se naknadno vraća sa sažetkom rezultata. To ovisi o čimbenicima kao što su lokacija i putovanje.

Faza ocjenjivanja u izvješću

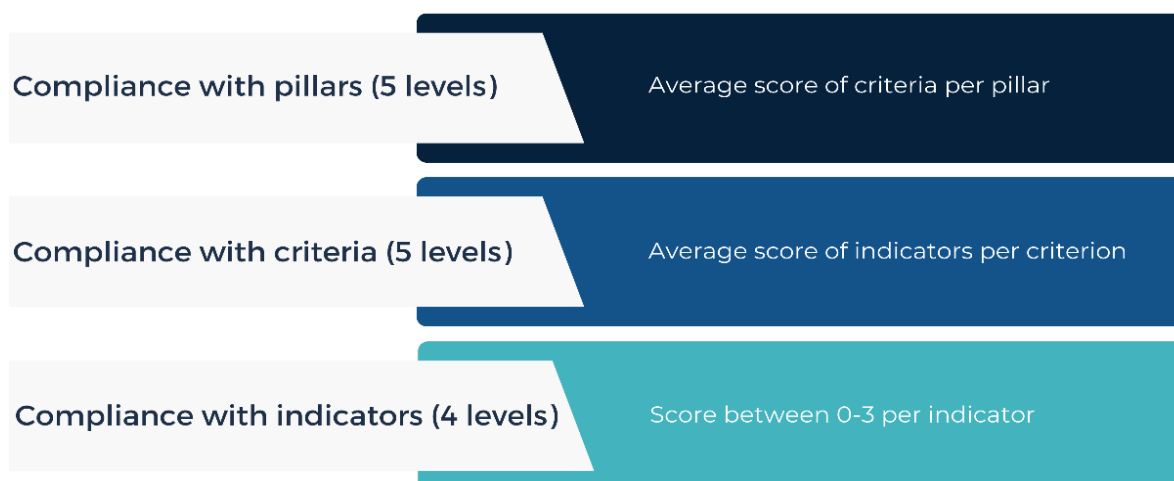
Tijekom ocjenjivanja u izvješću sastavlja se izvješće na temelju rezultata ocjenjivanja na lokaciji i dodatne analize sekundarnih podataka. U GSTC-u se interno provodi stručna recenzija kako bi se povećala objektivnost i racionalnost rezultata ocjene. GSTC-ov ocjenjivač ponovno analizira povratne informacije odredišta prije dovršetka i podnošenja izvješća o ocjeni odredišta u pogledu održivog turizma.

Bodovanje kod GSTC-ova ocjenjivanja

Usklađenost s kriterijima ocjenjivanja

Odredište se ocjenjuje prema svim GSTC-ovim kriterijima za odredišta, a rezultati se prikazuju u različitim bojama i s različitim ocjenama. Ocjenjivanje započinje s pojedinačnim pokazateljima. Razina usklađenosti za svaki kriterij i stup izračunava se na temelju prosjeka za pokazatelje i kriterije, tim redom.

Slika 4: postupak bodovanja pri ocjenjivanju odredišta

Ocjene za pokazatelje: svaki se pokazatelj ocjenjuje na temelju dokaza o kojima se raspravljalo, koji su dobiveni ili koji su uočeni. Pokazateljima se dodjeljuje ocjena „0” ako ne postoje nikakvi dokumenti ili dokazi, ocjena „1” upućuje na to da dokumentacija postoji, ali nema dokaza o provedbi ili trenutačnom radu, ocjena „2” upućuje

na to da postoje dokazi i provedba, a ocjena „3” znači da postoje dokazi i provedba, kao i trendovi poboljšanja.

Ocjene za kriterije: nakon ocjenjivanja prema pokazateljima izračunava se ocjena za svaki kriterij. Ocjena kriterija daje pregled uspješnosti u rasponu od „područja rizika” ako ocjena iznosi < 1, „područja umjerenog rizika” ako iznosi između 1,00 i 1,49 te „potrebnog poboljšanja” ako iznosi između 1,50 i 1,99 do „dobre uspješnosti” ako iznosi između 2,00 i 2,49 te „izvršne uspješnosti” ako iznosi > 2,5.

Ocjene za stupove: ocjena za svaki stup izračunava se na temelju prosječnih ocjena kriterija. Ocjena stupa daje pregled uspješnosti u rasponu od „razine 1” ako ocjena iznosi < 1, „razine 2” ako iznosi između 1,00 i 1,49 te „razine 3” ako iznosi između 1,50 i 1,99 do „razine 4” ako iznosi između 2,00 i 2,49 te „razine 5” ako iznosi > 2,5.

Slika 5: ocjenjivanje pokazatelja, kriterija i stupova

Indicator Scoring		Criterion Scoring		Pillar Scoring	
No document exists	0	Areas of Risk	<1	Level 1	<1
Document exists	1	Areas of Moderate Risk	1.00 - 1.49	Level 2	1.00 - 1.49
Document and evidence of implementation	2	Needs Improvement	1.50 - 1.99	Level 3	1.50 - 1.99
Document, evidence, and improving trends	3	Good Performance	2.00 - 2.49	Level 4	2.00 - 2.49
Not applicable in the destination	NA	Excellent Performance	≥2.50	Level 5	≥2.50

GSTC-ovo ponovno ocjenjivanje Dubrovnika kao odredišta

U slučaju grada Dubrovnika GSTC-ovo ocjenjivanje odredišta provedeno je 2019. s pomoću kriterija GSTC-D (verzija 1.0). Analitički rezultati i ishodi tog ocjenjivanja navedeni su u Prilogu. Od 2019. do 2023. godine Grad Dubrovnik je osmislio, proveo i završio nekoliko projekata i aktivnosti za otklanjanje područja rizika utvrđenih u ocjenjivanju iz 2019. godine, uz razvoj novih strategija i planova u teškim uvjetima koje je stvorila pandemija bolesti COVID-19. Nakon tog razdoblja te uz ponovni porast broja dolazaka Grad Dubrovnik je pod upravom Općine Dubrovnik zatražio drugo GSTC-ovo ocjenjivanje odredišta, u praksi ponovno ocjenjivanje, kako bi se ocijenila uspješnost odredišta nakon provedbe opsežnih planova projekata i razvoja, i to slijedeći istu metodologiju, ali u skladu s revidiranim kriterijima GSTC-D (verzija 2.0).

Ponovno ocjenjivanje pokrenuto je u veljači 2023., a faza ocjenjivanja na lokaciji planirana je i provedena u travnju 2023. Ponovno ocjenjivanje bilo je usmjereno na posebne kriterije koji su se odnosili na područja rizika utvrđena u okviru GSTC-ova ocjenjivanja Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine. Revidiranim kriterijima GSTC-D (verzija 2.0) uvedeno je novo raspoređivanje određenih kriterija. Stoga je ponovno ocjenjivanje usmjereno na sljedeće kriterije:

- A1 – odgovornost upravljanja odredištem
- A3 – praćenje i izvješćivanje
- A4 – uključivanje poduzeća i standardi
- A11 – upravljanje rizicima i kriznim situacijama
- D1 – zaštita osjetljivih okruženja
- D4 – iskorištavanje vrsta i dobrobit životinja
- D9 – kruti otpad.

Što se tiče faza GSTC-ova ponovnog ocjenjivanja, ocjenjivanje prije izrade izvješća (prva faza) provedeno je od 20. veljače do 31. ožujka 2023., pri čemu se proučavalo i ocjenjivalo promjene od ocjenjivanja iz 2019. Druga faza ponovnog ocjenjivanja odredišta, odnosno ocjenjivanje na lokaciji, odvijala se od 2. do 5. travnja 2023. Provedena je ograničena evaluacija koja je uglavnom bila usmjerena na posebno ciljane kriterije i visokoprioritetna područja izvedena iz ocjenjivanja iz 2019. kako bi se utvrdio ostvareni napredak i područja u kojima su potrebna daljnja poboljšanja. Tijekom ocjenjivanja na lokaciji o razvoju tih kriterija od ocjenjivanja iz 2019. raspravljalo se na posebnoj radionici na kojoj su predstavljeni. Treća faza (6. travnja – svibanj 2023.) i četvrta faza (lipanj – rujanj 2023.), ocjenjivanje u izvješću te sastavljanje izvješća, temeljile su se na reviziji svih prikupljenih dokumenata i informacija te uključivale izradu ovog izvješća.

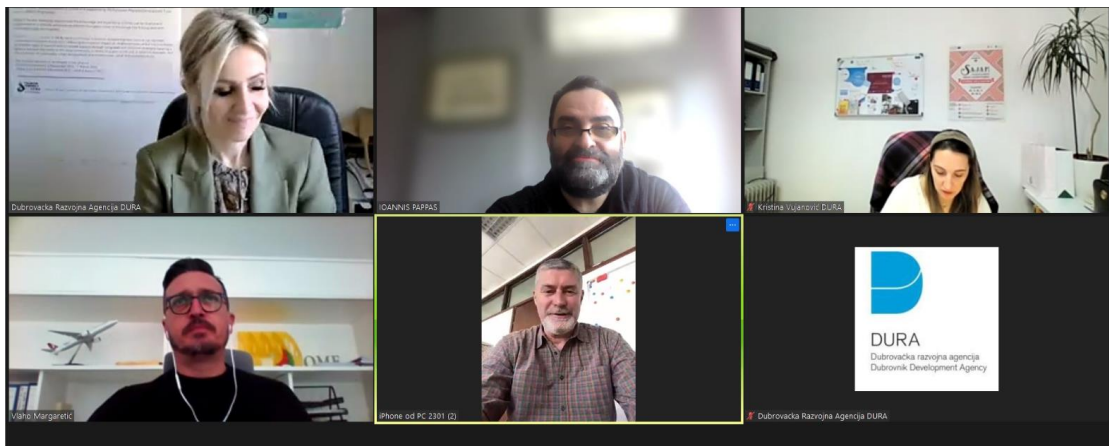
Slika 6: uvodni sastanak GSTC-ova ocjenjivača s gradskim dužnosnicima (gradonačelnikom i zamjenicom gradonačelnika) 2023. godine

Slika 7: uvodna orijentacijska radionica 2023.

Slika 8: savjetovanja s dionicima 2023.

Slika 9: terenski posjet dubrovačkim industrijskim pogonima 2023.

Slika 10: terenski posjet Vodovodu Dubrovnik 2023.

Slika 11: terenski posjet novom dubrovačkom skloništu za nezbrinute životinje 2023.

Slika 12: terenski posjet objektima na Lokrumu 2023.

REZULTATI PONOVRNOG OCJENJIVANJA ODREDIŠTA

Postupak ponovnog ocjenjivanja

Postupak ponovnog ocjenjivanja ima ključnu ulogu u procjeni prepoznatljivih razlika s pomoću specijaliziranih okvira kao što je GSTC-D, posebno u pogledu učestalosti takve procjene. Metodologija koja se primjenjuje u slučaju ponovnog ocjenjivanja Dubrovnika uključuje vanjsko ocjenjivanje u razmaku od dvije do tri godine dopunjenu unutarnjim samoprocjenama na godišnjoj razini. Grad Dubrovnik zatražio je ovo vanjsko ponovno ocjenjivanje otprilike tri godine nakon prvotnog ocjenjivanja odredišta. Međutim, nije poznato jesu li Općina Dubrovnik ili druge organizacije koje su službeno povezane s odredištem provele kakve interne procjene uz upotrebu kriterija GSTC-D prije izrade ovog izvješća.

Općenito gledano, pojam „ponovnog ocjenjivanja” može uključivati sljedeće.

- **Učestalost ponovnog ocjenjivanja:** u idealnom bi se slučaju vanjska ocjenjivanja trebala provoditi najmanje svake tri godine, a unutarnje samoprocjene svake godine. Učestalost tih procjena ključna je za održavanje točnih i ažuriranih podataka.
- **Svrha ponovnog ocjenjivanja:** motiv koji stoji iza ponovnog ocjenjivanja višedimenzionalan je. Njime se prvenstveno olakšavaju mjerenje razvoja i provjera podataka, što je sastavni dio evaluacije akcijskih planova, faza provedbe i operativnih faza. Time se pak omogućuje utvrđivanje i opravdavanje svih promjena u ključnim pokazateljima uspješnosti, kao što su opipljivi parametri poput turističkih posjeta, financijskih koristi i razvojne učinkovitosti.
- **Zahtjevi:** za učinkovito ponovno ocjenjivanje potrebno je osposobljeno osoblje s konkurentnim sposobnostima. Konkretnije rečeno, subjekti kao što su DURA i lokalna općina moraju imati uspostavljene specijalizirane timove. Osim toga, od ključne je važnosti primjena sustava upravljanja održivošću (SUO).
- **Praćenje:** aspekt praćenja jednako je važan i nadilazi tradicionalne ključne pokazatelje uspješnosti. To uključuje integraciju raznih okvira koji nisu ograničeni na GSTC, već obuhvaćaju ciljeve održivog razvoja (COR-ove), ekološke, društvene i upravljačke čimbenike (ESG-ove) te druge relevantne sustave. Primjena pouzdane digitalne platforme ključna je za procjenu poboljšanja ili promjena ishoda ključnih pokazatelja uspješnosti. Transparentnost i angažman duž cijelog lanca vrijednosti dionika, uključujući turiste, odredišta, nevladine organizacije i lokalne zajednice, neophodne su sastavnice tog procesa.

Rezultati GSTC-ova ponovnog ocjenjivanja s obzirom na pojedine kriterije

Na temelju uvjeta ugovora između GSTC-a i Općine Dubrovnik, glavni ciljevi provedenog ponovnog ocjenjivanja bili su:

- vanjska procjena uspješnosti odredišta Općine Dubrovnik, s naglaskom na Gradu Dubrovniku, za 7 odabranih kriterija
- primjena GSTC-ove metodologije ocjenjivanja odredišta
- upotreba revidiranih kriterija GSTC-D (verzija 2.0)
- usmjerenost na određene kriterije utvrđene u ocjenjivanju odredišta iz 2019., a kojima su dodijeljene vrlo niske ocjene (područje rizika / crveno), a to su A3, A4, A11, D1, D4 i D9
- ocjena i za kriterij A1 kao kriterij ključan za svako odredište.

Prema prethodno navedenim uvjetima rezultati ocjenjivanja za odabrane kriterije navedeni su u nastavku, po pojedinom kriteriju.

A1. Odgovornost upravljanja odredištem

Na odredištu djeluje učinkovita organizacija (dubrovačka turistička organizacija – Turistička zajednica grada Dubrovnika), i to s brojnim aktivnostima koje pokazuju visoku razinu odgovornosti za koordinaciju u pogledu održivog turizma, uz sudjelovanje privatnog sektora, javnog sektora i civilnog društva. Tijekom ocjenjivanja utvrđen je niz projekata i mjera koje je ta organizacija poduzela u tu svrhu od 2019., kao što su:

- ✓ promicanje Dubrovnika kao sigurnog odredišta
- ✓ virtualni obilasci
- ✓ promidžba na internetu
- ✓ potpora lokalnim poduzećima
- ✓ razvoj novih turističkih proizvoda
- ✓ certificiranje primjera održive turističke prakse
- ✓ promicanje ekološki prihvatljivih aktivnosti
- ✓ obrazovanje i podizanje svijesti
- ✓ očuvanje kulturne baštine
- ✓ smanjenje ugljičnog otiska.

Tablica 2: usporedba rezultata GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika iz 2019. i 2023. za kriterij A1

KRITERIJ (GSTC-D- V2.0)	OCJENA ZA 2023. (GSTC-D- V2.0)	OCJENA ZA 2019. (GSTC-D- V1.0)
A1	2,60	2,20 (A1)

Slika 13: savjetovanje s građanima grada Dubrovnika 2023.

A3. Praćenje i izvješćivanje

Tijekom ocjenjivanja postojali su dokazi da određite primjenjuje sustav praćenja i odgovora na društveno-gospodarska, kulturna i ekološka pitanja te utjecaj turizma. Općenito gledano, Program Poštujmo grad (*Respect the City*) već je potaknuo odgovarajuće razvojne procese u prvoj godini provedbe, a oni su se u sljedećim fazama (nakon 2019.) otvorili za još snažniju interakciju sa svim relevantnim dionicima u raspravi o te optimizaciji smjernica i aktivnosti koje proizlaze iz niza odabranih temelja za strateški razvoj. Neke od najvažnijih su:

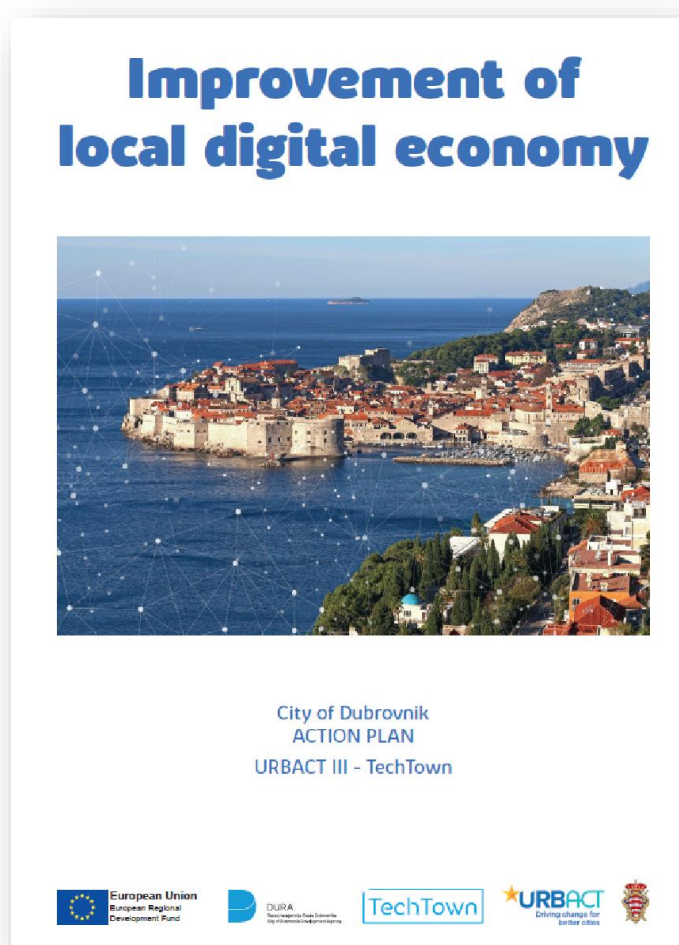
- ✓ Strategija razvoja turizma i odredbe u krizing turizmu na području grada Dubrovnika (I. faza)
- ✓ Plan upravljanja svjetskim dobrom UNESCO-a „Starim gradom Dubrovnikom“
- ✓ Studija održivosti razvoja turizma i prihvatnog kapaciteta s akcijskim planom Grada Dubrovnika
- ✓ Strategija razvoja turizma Dubrovačko-neretvanske županije 2012. – 2022.
- ✓ Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.
- ✓ Upravljanje turizmom na lokalitetima koji su proglašeni svjetskom baštinom: praktični priručnik za upravitelje na takvim lokalitetima, UNESCO
- ✓ Prekomjerni turizam: strategije UNWTO-a za upravljanje gradskim odredištima
- ✓ Strateški plan Grada Dubrovnika 2018. – 2020.
- ✓ Strategija razvoja kulture Grada Dubrovnika
- ✓ Strategija razvoja pametnog grada Dubrovnika
- ✓ Prostorni plan uređenja Grada Dubrovnika i Generalni urbanistički plan Dubrovnika
- ✓ Prometna studija Grada Dubrovnika i Plan održive urbane mobilnosti Grada Dubrovnika
- ✓ Strategija razvoja turizma Dubrovačko-neretvanske županije 2012. – 2022.
- ✓ Županijska razvojna strategija Dubrovačko-neretvanske županije 2016. – 2020.
- ✓ Smjernice za integralno upravljanje obalnim područjem Dubrovačko-neretvanske županije
- ✓ Strategija razvoja ljudskih potencijala Dubrovačko-neretvanske županije 2016. – 2020.
- ✓ Strategija informacijske i komunikacijske tehnologije (ICT) Dubrovačko-neretvanske županije
- ✓ Studija razvoja zajedničkih turističkih proizvoda srednje te južne Dalmacije i Hercegovine s marketinškom strategijom
- ✓ Demografski razvoj Dubrovačko-neretvanske županije
- ✓ Glavni plan razvoja Funkcionalne regije Južna Dalmacija i Strateška procjena utjecaja Plana na okoliš te Procjena utjecaja Plana na znamenitosti svjetske baštine
- ✓ Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske
- ✓ Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2030.
- ✓ Sporazum o partnerstvu između Republike Hrvatske i Europske komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta u razdoblju 2014. – 2020.
- ✓ Operativni program „Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.“
- ✓ Operativni program „Učinkoviti ljudski resursi 2014. – 2020.“
- ✓ Europa 2020. – Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast.

Na temelju toga mnoge se mjere i ishodi redovito prate i ocjenjuju te se o njima javno izvješćuje putem nekoliko platformi, kao što je Program Poštujmo grad (*Respect the City*), koji je iz projekta pretvoren u interaktivniju platformu za odredište, s nizom pokazatelja povezanih s radom i praćenjem. Više o ovoj inicijativi dostupno je u referentnom materijalu.

Tablica 3: usporedba rezultata GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika iz 2019. i 2023. za kriterij A3

KRITERIJ (GSTC-D- V2.0)	OCJENA ZA 2023. (GSTC-D- V2.0)	OCJENA ZA 2019. (GSTC-D- V1.0)
A3	1,25	0,67 (A3)

Slika 14: Akcijski plan Grada Dubrovnika za razvoj lokalne digitalne ekonomije 2023.

A4. Uključivanje poduzeća i standardi održivosti

Nakon ishoda GSTC-ova ocjenjivanja Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine, u privatnom i javnom sektoru odredišta nedostajala je široka i učinkovita politika promicanja i obrazovanja dionika u pogledu potrebe za i upotrebe standarda održivosti.

U skladu s tim utvrđenim glavnim problemom u pogledu ishoda planiranja djelovanja uloženi su znatni naponi, uglavnom na razini uprave, kako bi se uveo održivi turizam te certificiranje i obrazložilo zašto bi trebao postojati važan alat usmjeren na održivi turizam.

Tijekom sastanaka na lokacijama bilo je očito da postoje objekti (uglavnom smještaja) s jednim certifikatom o održivosti ili više njih, i to sa standardom koji GSTC priznaje. Međutim, bilo je očito da nije bilo svijesti o broju certificiranih poduzeća ili njihova popisa na razini uprave odredišta.

Kako bi se to promijenilo, odredište je osmislilo nekoliko aktivnosti poboljšanja. Najvažnije su istaknute u nastavku:

- ✓ ugovor sa Sveučilištem – primjena standarda održivosti u Dubrovniku putem opsežnog programa osposobljavanja / obrazovanja / podizanja svijesti u suradnji s privatnim sektorom (već provedeno)
- ✓ Akcijski plan Programa Poštujmo grad (*Respect the City*) za razdoblje do 2025., u kojem su uvođenje, provedba i potpora standardima održivosti glavni prioritet
- ✓ razvoj i uspostava sustava upravljanja – razvoj i primjena marketinških strategija, standarda, alata i aktivnosti
- ✓ unaprjeđenje lokalnog okvira prodaje suvenira – 40 prodajnih mjesta označeno je oznakom autentičnih hrvatskih suvenira.

Tablica 4: usporedba rezultata GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika iz 2019. i 2023. za kriterij A4

KRITERIJ (GSTC-D- V2.0)	OCJENA ZA 2023. (GSTC-D- V2.0)	OCJENA ZA 2019. (GSTC-D- V1.0)
A4	1,40	0,50 (A11)

Slika 15: primjer oznaka certifikata / osvojenih nagrada kod lokalnih poduzeća 2023.

A11. Upravljanje rizicima i kriznim situacijama

Tijekom ponovnog ocjenjivanja odredišta ocjenjivač je naišao na dokaze da odredište radi na nekoliko alata i primjera javne politike za utvrđivanje rizika, akcijskih planova za smanjenje rizika, upravljanje kriznim situacijama i planova za reagiranje na hitne situacije koji su primjereni odredištu. Najvažniji dokumenti koji su pronađeni o toj temi, a uvedeni su nakon ocjenjivanja iz 2019. sljedeći su:

- Plan upravljanja svjetskim dobrom UNESCO-a „Starim gradom Dubrovnikom“
- Plan prilagodbe klimatskim promjenama Grada Dubrovnika
- Upravljanje turizmom na lokalitetima koji su proglašeni svjetskom baštinom: praktični priručnik za upravitelje na takvim lokalitetima, UNESCO
- Strategija razvoja kulture Grada Dubrovnika
- Prometna studija Grada Dubrovnika i Plan održive urbane mobilnosti Grada Dubrovnika
- Demografski razvoj Dubrovačko-neretvanske županije
- Glavni plan razvoja Funkcionalne regije Južna Dalmacija i Strateška procjena utjecaja Plana na okoliš te Procjena utjecaja Plana na znamenitosti svjetske baštine
- Analiza stanja sustava civilne zaštite
- Godišnji plan razvoja sustava civilne zaštite s financijskim učincima za trogodišnje razdoblje
- **Plan djelovanja Grada Dubrovnika u području prirodnih nepogoda za 2023. godinu.**

Obavještavanje o tim planovima kvalitetno se odrađuje putem početnih savjetovanja i širenja informacija među stanovnicima i poduzećima, uglavnom putem postupka licenciranja. Međutim, posjetiteljima nije bilo jednako jasno kako se postiže to „obavještavanje“. Osim toga, utvrđeni su postupci i resursi za provedbu plana, dok su neki od tih planova povezani s rizicima u međuvremenu ažurirani.

Na temelju navedenog pristupa najvažniji zadatci koji su osmišljeni i izvršeni jesu sljedeći:

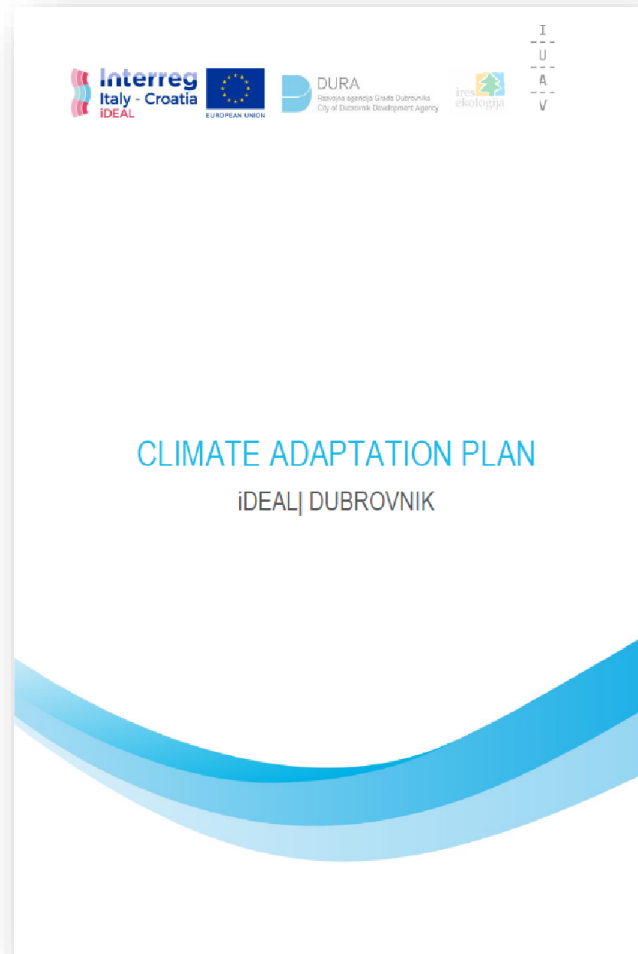
- ✓ ZADATAK 1: ocjenjivanje postojećih planova i provedba potrebnih poboljšanja te prilagodba postojećih sustava kako bi se u njih uključili odgovor na pandemiju i oporavak od pandemije
- ✓ ZADATAK 2: razvoj prihvatnog kapaciteta lokaliteta te planova upravljanja
- ✓ ZADATAK 3: provedba obrazovanja / podizanja svijesti u privatnom i javnom sektoru, posebno za organizatore putovanja i turističke vodiče
- ✓ ZADATAK 4: postavljanje potrebne infrastrukture za pravovremeno upozoravanje i obuhvat cijelog područja sustavom za zvučno upozoravanje
- ✓ ZADATAK 5: priprema skloništa u gradu
- ✓ ZADATAK 6: priprema pisanih obavijesti za kućanstva, postavljanje zaslona sa slikama te izrada shematskog dijagrama za javne institucije o tome „kako se ponašati u kriznim situacijama“
- ✓ ZADATAK 7: novi planovi do 2021. u skladu s prioritetima RTC-a, strateški projekti (2021. – 2027.) i Integrirani razvojni program Dubrovnik 2030.

- ✓ ZADATAK 8: javno obrazovanje o kriznim situacijama i planovima upravljanja
- ✓ ZADATAK 9: redovito ažuriranje planova na temelju stečenih iskustava
- ✓ ZADATAK 10: stručnost i osviještenost središnjeg upravljačkog tima, posjetitelja i lanca opskrbe
- ✓ ZADATAK 11: financiranje kupnje i održavanja cijelog sustava
- ✓ ZADATAK 12: održavanje određenog broja godišnjih vježbi evakuacije u slučaju seizmičke aktivnosti.

Tablica 5: usporedba rezultata GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika iz 2019. i 2023. za kriterij A11

KRITERIJ (GSTC-D- V2.0)	OCJENA ZA 2023. (GSTC-D- V2.0)	OCJENA ZA 2019. (GSTC-D- V1.0)
A11	2,25	0,80 (A13)

Slika 16: Plan prilagodbe klimatskim promjenama Grada Dubrovnika (2020.)

D1. Zaštita osjetljivih okruženja

Nakon provedbe GSTC-ova ocjenjivanja Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine provedene su brojne aktivnosti potpore zaštiti osjetljivih okruženja, uglavnom u okviru djelatnosti Upravnog odjela za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu okoliša. Najvažnije su:

- sudjelovanje u izradi akata kojima se uređuju pitanja prostornog planiranja i zaštite okoliša
- priprema i izrada potrebnih izvješća
- provedba postupaka za izmjene postojećih i izradu novih dokumenata prostornog planiranja u skladu sa zakonom
- provedba postupaka za izmjene postojećih i izradu novih dokumenata o zaštiti okoliša i gospodarenju otpadom u skladu sa zakonom
- sudjelovanje u provedbi programa održavanja i poboljšanja zaštićenih prirodnih područja u gradu Dubrovniku
- suradnja s organizacijama civilnog društva u području zaštite okoliša i prirode, urbanizma i prostornog planiranja.

Nadalje, to se postignuće podupire nizom aktivnosti na Lokrumu (nakon 2019.):

- ✓ praćenje stanja te mjere integrirane zaštite šuma za dobrobit mediteranskog potkornjaka (*Orthotomicus erosus*) i drugih povezanih vrsta na otoku Lokrum
- ✓ praćenje faune šišmiša otoka Lokruma i određivanje točne lokacije porodijske kolonije Kolombatovićeve dugoušana u Benediktinskom samostanu i Maksimilijanovoj ljetnoj rezidenciji, kao i lovačkih putova i načina upotrebe ključnih staništa na otoku Lokrumu kroz međunarodnu suradnju s VWT-om
- ✓ speleološka istraživanja i izrada topografskog plana 3D modela speleološkog objekta Mrtvo more
- ✓ sustavno speleološko izviđanje i istraživanje kopnenog dijela otoka Lokruma i njegova podmorja
- ✓ ronilačka speleološka istraživanja kod jugozapadnog pristaništa na otoku Lokrumu
- ✓ praćenje moguće obnove izgubljenog stanišnog tipa eumediteranskog travnjaka (*Thero-Brachypodietea*) u posebnom rezervatu šumske vegetacije na otoku Lokrum
- ✓ očuvanje plemenite periske (*Pinna nobilis*) u južnom dijelu Jadranskog mora
- ✓ promatranje strukturnih i vegetacijskih svojstva fitocenoza na trajnim eksperimentalnim česticama posebnog rezervata šumske vegetacije.

Osim toga, pronađen je i niz popratnih dokumenata, uključujući sljedeće:

- ✓ Strategija razvoja turizma i odredbe u kruzingu turizmu na području grada Dubrovnika (I. faza)
- ✓ Studija održivosti razvoja turizma i prihvatnog kapaciteta s akcijskim planom Grada Dubrovnika
- ✓ Prometna studija Grada Dubrovnika i Plan održive urbane mobilnosti Grada Dubrovnika
- ✓ Smjernice za integralno upravljanje obalnim područjem Dubrovačko-neretvanske županije
- ✓ Glavni plan razvoja Funkcionalne regije Južna Dalmacija i Strateška procjena utjecaja Plana na okoliš te Procjena utjecaja Plana na znamenitosti svjetske baštine

Nadalje, Institut za more i priobalje sudjeluje u projektu „Istražite prekograničnu vodenu bioraznolikost – EXChAngE”, u okviru kojeg razvija **novi turistički proizvod** pod nazivom „**Plava propusnica**” (*Blue Pass*), čime će se omogućiti obilazak novih tematskih ruta s poboljšanom infrastrukturom u **Dubrovniku i tamošnjem Akvariju** (Hrvatska), Kotoru i Akvariju Boki (Crna Gora), na Vodenoj stazi Hutovog blata te kod Starog mosta u Mostaru i rijeke Neretve (Bosna i Hercegovina). Glavni cilj bio je ojačati i diversificirati turističku ponudu istraživanjem prekogranične vodene bioraznolikosti te omogućiti bolje upravljanje kulturnom i prirodnom baštinom i njezinu održivu upotrebu. U okviru projekta izrađena je **propusnica Blue Pass** kao poziv za istraživanje tematskih ruta u prekograničnim područjima Hrvatske, Bosne i Hercegovine te Crne Gore.

Postoji i **aplikacija Blue Pass** koja se može preuzeti sa stranice Google Play ili App Store. Može poslužiti kao vodič u kojem možete pronaći informacije o prirodnoj i kulturnoj baštini spomenutih tematskih ruta. Više informacija dostupno je na poveznici <https://exchange.imp-du.com/exchange/>.

Tablica 6: usporedba rezultata GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika iz 2019. i 2023. za kriterij D1

KRITERIJ (GSTC-D- V2.0)	OCJENA ZA 2023. (GSTC-D- V2.0)	OCJENA ZA 2019. (GSTC-D- V1.0)
D1	2,50	0,50 (D1)

Slika 17: informativna ploča s uputama za posjetitelje na Lokrumu 2023.

D4. Iskorištavanje vrsta i dobrobit životinja

Dokazi prikupljeni tijekom terenskog posjeta pokazali su da odredište ima sustav kojim se osigurava usklađenost s lokalnim, nacionalnim i međunarodnim zakonima i standardima kojima se nastoji osigurati dobrobit životinja i očuvanje vrsta (uključujući životinje, biljke i sve žive organizme). To se temelji na zajedničkim aktivnostima nekoliko lokalnih i nacionalnih organizacija, ali uglavnom s potporom:

- Upravnog odjela za urbanizam i zaštitu okoliša
- Organizacije za očuvanje i zaštitu otoka Lokrum
- Instituta za more i priobalje
- Sveučilišta u Dubrovniku
- DURA-e.

Institut za more i priobalje (u nastavku teksta Institut, <https://www.imp-du.com/>), privremeno dio Sveučilišta u Dubrovniku, osnovala je 1949. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Institut je osnovao Akvarij Dubrovnik (1953.) i Botanički vrt (1960.) na otoku Lokrumu. Akvarij je od svojeg osnutka oduvijek bio dio Instituta, tj. njegova Laboratorija za akvakulturu i akvaristiku. Osim toga, osoblje Instituta brine se o Botaničkom vrtu na otoku Lokrum gdje bi se mogle utvrditi brojne aktivnosti za potporu lokalnim vrstama i sprječavanje prijetnji stranih vrsta.

Aktivnosti Instituta ključne su i odnose se na proučavanje prirodnih uvjeta Jadranskog mora i njegove obale, a posebno na proučavanje taksonomije i ekologije većine planktonskih skupina (planktona). Institut provodi istraživanja o strukturi i funkciji obalnih ekosustava i ekosustava otvorenog mora. Također pruža tumačenje znanstvenih informacija u službi razvoja i promicanja suradnje istraživača sa sličnim institutima i znanstvenim skupinama u Hrvatskoj i inozemstvu. U Institutu je od 2020. do danas provedeno nekoliko međunarodnih znanstvenih projekata. Najvažniji su istaknuti u nastavku: i. Morsko jezero kao model odziva ekosustava na promjene u okolišu; ii. Agrobioraznolikost – osnova za prilagodbu i ublažavanje posljedica klimatskih promjena u poljoprivredi; iii. Osjetljivost komercijalno važnih školjkaša u akvakulturi istočnog dijela Jadrana na promjene okolišnih uvjeta; iv. Filogenetska rekonstrukcija korištenjem Gaussovih procesa; v. Heterogeni autonomni robotski sustavi u vinogradarstvu i marikulturi; vi. Novi aspekti vertikalne migracije zooplanktona u složenom ekosustavu otvorenoga Južnog Jadrana itd.

Akvarij Dubrovnik u velikoj se mjeri bavi identifikacijom stranih vrsta u Jadranskom moru, a cijela izložba usmjerena je na tu temu, utvrđujući potencijalni problem te podižući razinu osviještenosti i komunicirajući s posjetiteljima i lokalnim stanovništvom. Osim toga, certificiran je kao održiv akvarij u okviru projekta „**Prijatelj mora**” (*Friend of the Sea*), ispunjavajući određene standarde kao što su:

1. sustav upravljanja okolišem
2. akvarijske vrste
3. dobrobit životinja
4. obrazovanje i očuvanje
5. sprječavanje onečišćenja
6. društvena odgovornost.

Naposljetku, problem utvrđen tijekom prvog ocjenjivanja bio je nedostatak učinkovitih i licenciranih objekata za smještaj, skrb i postupanje sa svim divljim i domaćim životinjama. Odredište je poduzelo prvi korak

otvaranjem novog skloništa za životinje koje ispunjava dobre standarde dobrobiti životinja, a to je korak prema konačnom rješenju s ambicioznim projektom koji financira Općina.

Tablica 7: usporedba rezultata GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika iz 2019. i 2023. za kriterij D4

KRITERIJ (GSTC-D- V2.0)	OCJENA ZA 2023. (GSTC-D- V2.0)	OCJENA ZA 2019. (GSTC-D- V1.0)
D4	2,40	0,50 (D4)

Slika 18: znak na ulazu u novo gradsko sklonište za životinje 2023.

D9. Kruti otpad

Tijekom ponovnog ocjenjivanja grada Dubrovnika sakupljeni su dokazi o napretku u vezi s gospodarenjem otpadom. Tijekom 2020. dovršena je prva faza sanacije odlagališta, nakon čega je utvrđeno da preostali kapacitet odlagališta iznosi oko 90 000 m³ otpada. Tijekom 2020. godine Grad Dubrovnik nastavio je provoditi obrazovne i informativne aktivnosti, aktivnosti uklanjanja otpada i gospodarenje odlagalištem.

Nadalje, gradonačelnik je 2020. potpisao Sporazum o suradnji u okviru projekta Plastic Smart Cities, čije su aktivnosti predstavljene na sljedećoj poveznici: <https://www.dubrovnik.hr/plastic-smart-cities>.

Nadalje, u srpnju 2020. potpisan je Sporazum o suradnji između Udruge za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce, organizacije WWF Mediterranean i Grada Dubrovnika, čiji je cilj doprinijeti smanjenjem vlastitog plastičnog otiska u različitim segmentima društvenog života i podizanju svijesti stanovnika i turista, kako na lokalnoj tako i na nacionalnoj razini, o uzrocima i posljedicama onečišćenja plastikom na okoliš, morske i kopnene ekosustave te zdravlje ljudi. Predviđeno je da će projekt trajati dvije godine, tijekom kojih se planiraju razne aktivnosti za smanjenje plastičnog otiska provedbom mjera za smanjenje ili zaustavljanje upotrebe plastike za jednokratnu upotrebu u različitim segmentima društvenog života grada te za poboljšanje gospodarenja otpadom plastikom. Cilj je smanjiti onečišćenje plastikom za 30 % u roku od dvije godine.

Na razini obrazovanja i podizanja svijesti Grad Dubrovnik je 2020. nastavio provoditi edukacijske i informativne aktivnosti, aktivnosti uklanjanja otpada i gospodarenje odlagalištem, obilježavajući *Međunarodni dan borbe protiv plastičnih vrećica* – distribuirajući ekološke vrećice i obrazujući javnost o važnosti njihove upotrebe i smanjenja upotrebe plastičnih vrećica, kao i poduzimajući mjere Zelena čistka i Plava čistka kao dio globalnog pokreta „Let's Do It!“. Tijekom 2020. aktivnost je održana 19. rujna na nekoliko lokacija, iako u manjoj mjeri zbog poštivanja epidemioloških mjera koje su proizašle iz pandemije, i to s nekoliko poduzeća, udruženja i institucija koji su surađivali. U ovoj aktivnosti sudjelovalo je 130 volontera na nekoliko lokacija (stari akvadukt, Srđ – plato ispred Muzeja Domovinskog rata te na području prema Strinčeri, području pod dječjim igralištem pored Ekocentra u Mokošici, morsko dno oko Šipana, Suđurađa i Lokruma kao i u uvali Portoč te Park-šumi Velika i Mala Petka).

Tijekom 2020. godine aktivno se provodio projekt ReDu – provedba Programa izobrazno-informativnih aktivnosti o gospodarenju otpadom Grada Dubrovnika, čija je provedba započela 8. kolovoza 2018., a trajala je manje od dvije godine. Provedbom projektnih aktivnosti namjeravalo se doprinijeti povećanju stope odvojeno prikupljenog komunalnog otpada, smanjenju količine otpada odloženog na odlagalištu i podizanju svijesti građana grada Dubrovnika o važnosti gospodarenja komunalnim otpadom. Projekt se sastojao od niza informativnih i obrazovnih aktivnosti kojima su građani Dubrovnika, koji su bili glavna ciljna skupina, bili u potpunosti informirani i upoznati s ciljevima gospodarenja otpadom i motivirani za njihovo postizanje. Iste su godine u okviru projekta stručni predavači održali dva obrazovna predavanja o sljedećim temama: 1. Problematika morskog otpada i 2. Odvojeno prikupljanje otpada u vrtićima i školama. Održane su dvije radionice, „Odvojeno prikupljanje otpada u vrtićima“ i „Škole za odgojitelje dubrovačkih vrtića“. U sklopu projekta na dubrovačkom je dijalektu objavljena slikovnica „I ja brinem za svoj Grad“, koja je podijeljena vrtićima i školama na području grada Dubrovnika.

Naposljetku, u 2020. godini komunalni redari nadzirali su nezakonita odlagališta te su proveli prekršajne i upravne postupke protiv osoba koje nisu postupale u skladu sa zakonskim odredbama (ukupno sedam postupaka). Međutim, još uvijek je pravi problem nedostatak operativnog postrojenja za prihvatanje proizvoda recikliranja, što stvara brojne probleme na toj razini.

Tablica 8: usporedba rezultata GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika iz 2019. i 2023. za kriterij D9

KRITERIJ (GSTC-D- V2.0)	OCJENA ZA 2023. (GSTC-D- V2.0)	OCJENA ZA 2019. (GSTC-D- V1.0)
D9	1,88	0,75 (D9)

Slika 19: primjer nove kampanje za gospodarenje krutim otpadom i recikliranje u 2023.

Sažetak rezultata

Na temelju prikupljenih dokaza i provedene analize uspješnost grada Dubrovnika s obzirom na sedam odabranih kriterija GSTC-D pokazala je pozitivnu promjenu naspram GSTC-ova ocjenjivanja Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine. Tijekom faze ocjenjivanja na lokaciji i faze pripreme provedeno je ocjenjivanje pojedinih kriterija, ali i usvajanje pristupa procjenjivanja rizika za sve kriterije na temelju revidiranih kriterija GSTC-D (verzija 2.0). Stoga je provedena sveobuhvatna evaluacija različitih stupova. Vrijedno je napominjanja kako su u pogledu uprave zabilježene razlike u uspješnosti, što se prvenstveno pripisuje praćenju i izvješćivanju, kao i angažmanu u vezi sa standardima održivosti u privatnom sektoru.

Treba napomenuti da su Općina i DURA upotrijebile nalaze ocjenjivanja iz 2019. kako bi utvrdile i provele potrebne promjene s ciljem otklanjanja kriterija/pokazatelja koji su bili „u crvenom”. Tim se naporima ostvario znatan napredak. Kako bi ubrzale taj proces, posebno tijekom razdoblja pandemije bolesti COVID-19, pokrenule su niz projekata. Ti su projekti brzo sazreli s namjerom da ih se financira nakon ponovnog otvaranja, pri čemu su u mnogim područjima, kao što su otpadne vode i pitanja gospodarenja, rezultati bili impresivni.

Važno je prepoznati da je zbog pandemije bolesti COVID-19 većina savjetovanja bila prešla na digitalne platforme. Ta digitalna transformacija općenito je pozitivan razvoj događaja te je dovela i do većeg lokalnog sudjelovanja u postupku savjetovanja za brojne projekte.

Tablica 9: usporedba rezultata GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika iz 2019. i 2023. za odabrane kriterije

KRITERIJ (GSTC-D- V2.0)	OCJENA ZA 2023. (GSTC- D-V2.0)	OCJENA ZA 2019. (GSTC- D-V1.0)	PROMJENA OCJENE (2023. naspram 2019.)
A1	2,60	2,20 (A1)	+ 0,40
A3	1,25	0,67 (A3)	+ 0,58
A4	1,40	0,50 (A11)	+ 0,90
A11	2,25	0,80 (A13)	+ 1,45
D1	2,50	0,50 (D1)	+ 2,00
D4	2,40	0,50 (D4)	+ 1,90
D9	1,88	0,75 (D9)	+ 1,13

Ponovno ocjenjivanje | Analiza svih kriterija

Ponovno je ocjenjivanje prvotno bilo usmjereno na konkretne kriterije koji su se odnosili na područja rizika utvrđena u okviru GSTC-ova ocjenjivanja Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine. Međutim, tim za vezu odredišta dostavio je sve potrebne pa i dodatne materijale, a ponovnim ocjenjivanjem pruža se i prilika za početnu procjenu ukupne uspješnosti odredišta s obzirom na sva četiri glavna stupa održivosti odredišta: (1) javna politika i planiranje odredišta, (2) uključenost zajednice i koristi za zajednicu, (3) upravljanje kulturnim dobrima i (4) upravljanje okolišem i prirodnim resursima.

Treba napomenuti i naglasiti da se taj izračun cjelokupne uspješnosti temelji na novoprikupljenim, ali ograničenim dokazima iz 2023. te da je okviran i neobvezujući. Kako bi odredište imalo potvrđenu i sveobuhvatnu ocjenu svoje uspješnosti trebalo bi provesti GSTC-ovo ocjenjivanje odredišta za sve kriterije GSTC-D, u skladu s predstavljenom GSTC-ovom metodologijom ocjenjivanja odredišta.

Stoga je, kako bi utvrdio razinu usklađenosti sa svakim od kriterija i pokazatelja GSTC za odredišta, GSTC-ov ocjenjivač analizirao uspješnost kako je prikazano u tablici 10 i na slici 20. Od 174 analizirana pokazatelja njih 57 (32,8 %) ocijenjeno je ocjenom „u zelenom”, njih 84 (48,3 %) ocijenjeno je ocjenom „u žutom”, njih 21 (12,1 %) ocijenjeno je ocjenom „u ružičastom”, a njih 8 (4,6 %) ocijenjeno je ocjenom „u crvenom”. Pokazatelji označeni crvenom ili ružičastom bojom predstavljaju nedostatke ili rizike za održivo upravljanje odredištem.

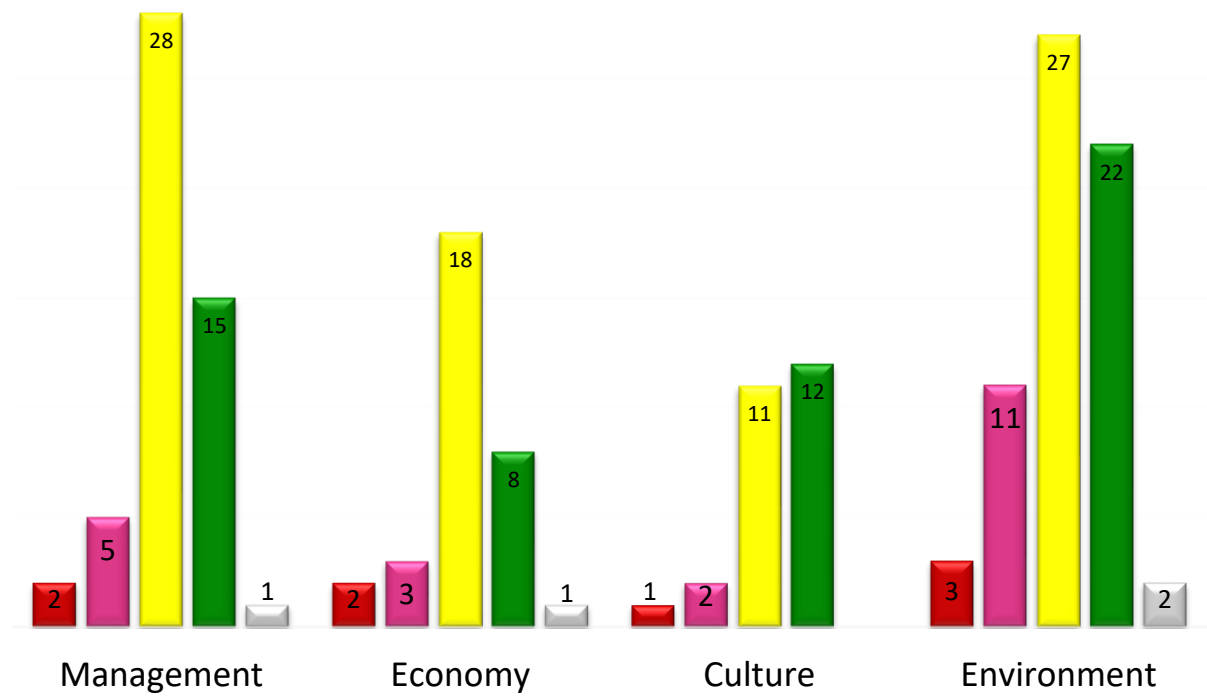
Tablica 10: GSTC-ove razine uspješnosti i pridružena shema označivanja bojama

B o j a	Zelena	Žuta	Ružiča sta	Crvena	n. p.
O p i s	<i>Politika je dokumentirana i provodi se kvalitetno – u skladu s najboljom praksom. (izvršna uspješnost)</i>	<i>Politika je dokumentirana i provodi se na prihvatljiv način, a utvrđena su određena potrebna poboljšanja. (dobra uspješnost s određenim potrebama za poboljšanjem)</i>	<i>Politika je dokumentirana, ali se ne provodi ili obratno. (slaba uspješnost / srednji rizik)</i>	<i>Politika nije dokumentirana i ne provodi se. (bez uspješnosti / visoki rizik)</i>	<i>Pokazatelj nije primjenjiv na odredište.</i>

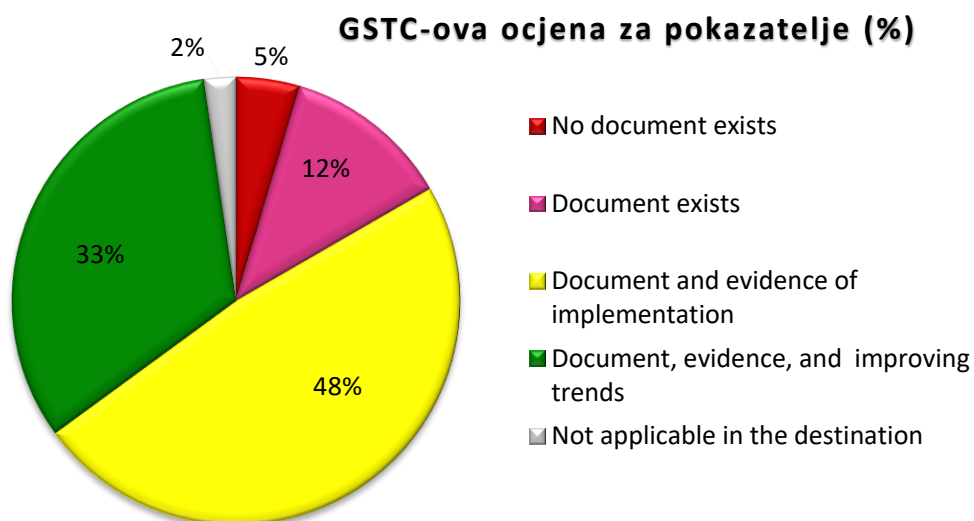
Od četiri kategorije održivosti odredišta, ocjenjivanje iz 2023. pokazalo je da Dubrovnik postiže najbolje rezultate u ostvarivanju društvenih i gospodarskih koristi te u upravljanju kulturnim dobrima. Rezultati su pokazali da ima prostora za poboljšanje u sustavima upravljanja odredištem i okolišne održivosti. Na slici 21 prikazan je pregled rezultata GSTC-ova ponovnog ocjenjivanja Dubrovnika kao odredišta u 2023.

Sljedeći grafovi prikazuju uspješnost odredišta s obzirom na svaki stup održivosti prema broju pojedinog kriterija:

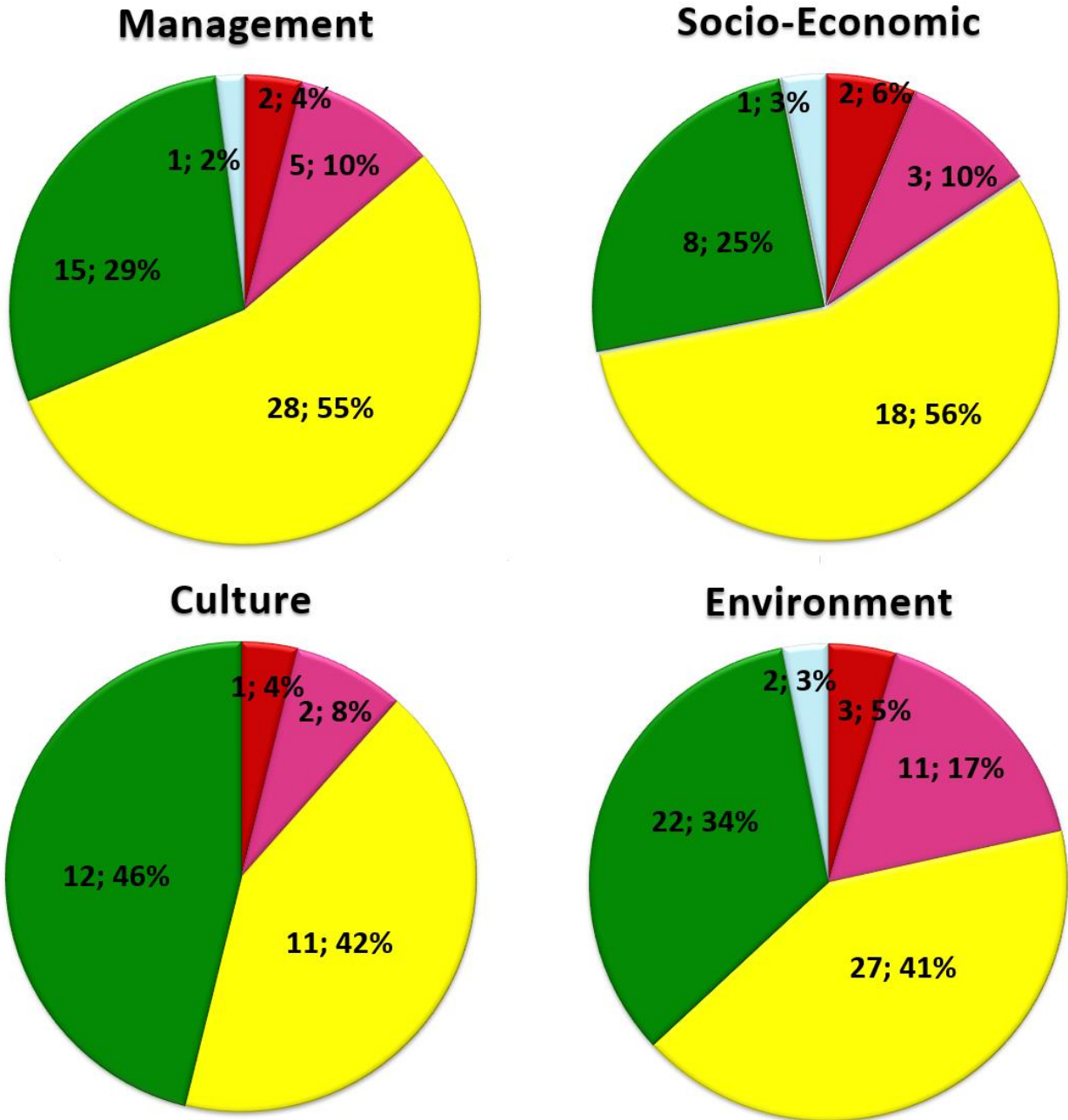
Slika 20: GSTC-ova ocjena odredišta prema stupovima i pokazateljima (2023.)

Slika 21: cjelokupna uspješnost za sve pokazatelje (2023.)

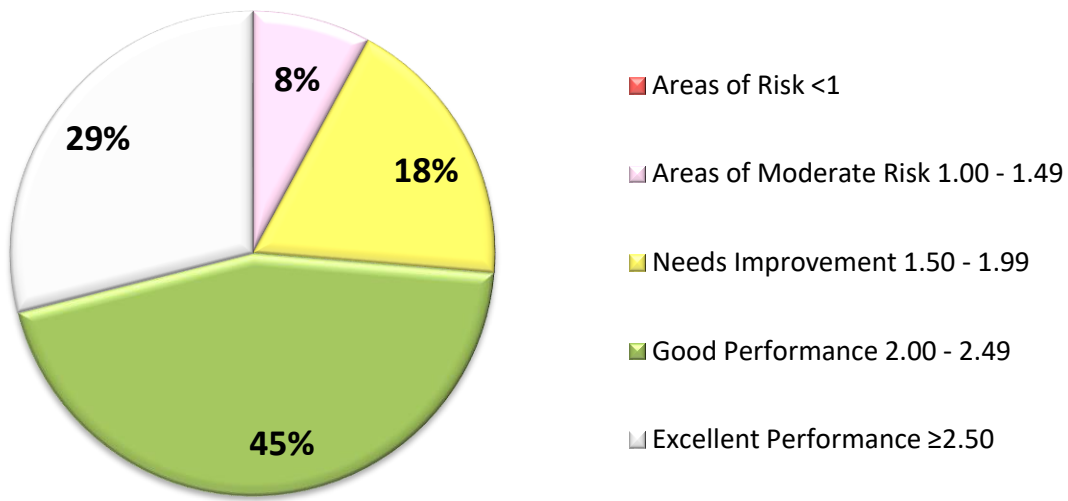

Slika 22: uspješnost svakog stupa održivosti po pokazatelju (2023.)

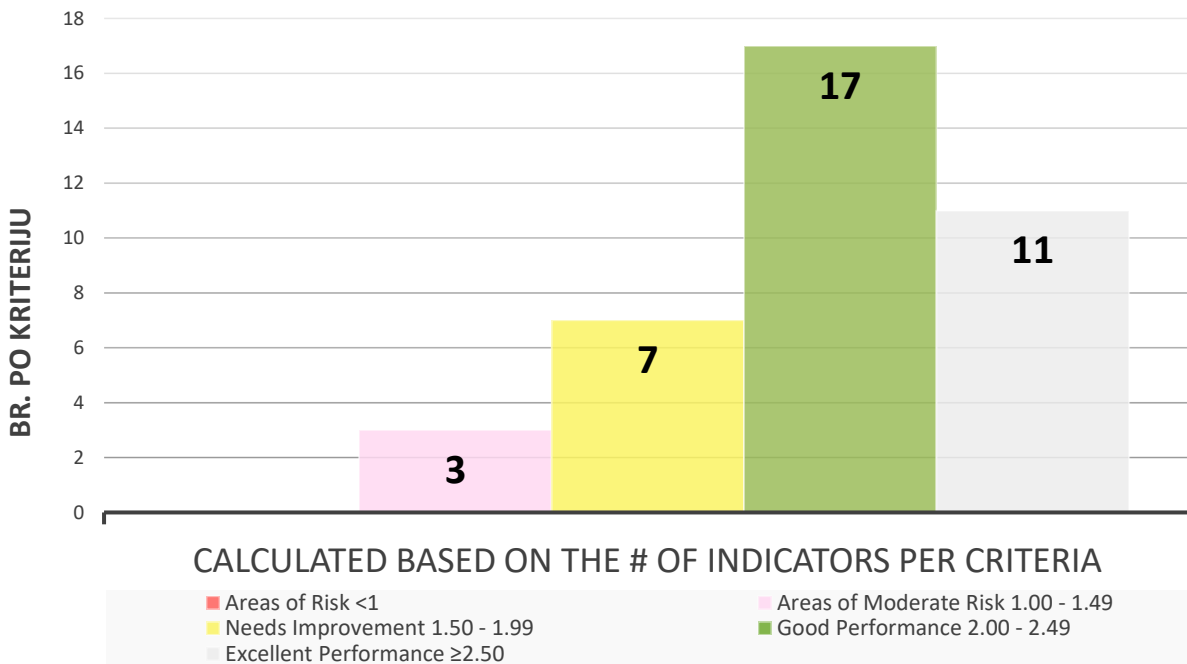

Slika 23: GSTC-ova ocjena za kriterije na temelju ograničenja evaluacije (2023.)

GSTC-ova ocjena za kriterije (%)

Slika 24: kriteriji po kategoriji uspješnosti (2023.)

Tablica 11: prosječne ocjene za kriterije GSTC za odredišta iz ocjenjivanja iz 2023.

Ocjena na temelju br. POKAZATELJA po KRITERIJU						
BROJ KRITERIJA	NAZIV KRITERIJA	OCJENA	OCJENA ZA STUP	SREDNJA OCJENA ZA STUP	% MIN. IZVRSNOSTI	OCJENJIVANJE IZ 2019.
A1	Odgovornost upravljanja odredištem	2,60	23,32	2,12	84,79 %	74,90 %
A2	Strategija upravljanja odredištem i akcijski plan	2,20				
A3	Praćenje i izvješćivanje	1,25				
A4	Uključivanje poduzeća i standardi održivosti	1,40				
A5	Uključivanje stanovnika i povratne informacije	2,20				
A6	Uključivanje posjetitelja i povratne informacije	1,75				
A7	Promidžba i informiranje	2,67				
A8	Upravljanje količinom i aktivnostima posjetitelja	2,60				
A9	Propisi za prostorno planiranje i kontrola izgradnje	2,40				
A10	Prilagođavanje klimatskim promjenama	2,00				
A11	Upravljanje rizicima i kriznim situacijama	2,25				
B1	Mjerenje gospodarskog doprinosa turizma	1,67	16,45	2,06	82,25 %	63,90 %
B2	Dostojanstven rad i mogućnosti za razvoj karijere	1,50				
B3	Potpora lokalnim poduzetnicima i poštenoj trgovini	2,20				
B4	Potpora zajednici	2,00				
B5	Sprječavanje iskorištavanja i diskriminacije	1,75				
B6	Vlasnička i korisnička prava	2,67				
B7	Sigurnost i zaštita	2,67				
B8	Pristupačnost za sve	2,00				
C1	Zaštita kulturnih dobara	2,67	16,23	2,32	92,76 %	87,00 %
C2	Kulturni artefakti	2,00				
C3	Nematerijalna baština	2,50				
C4	Tradicionalni pristup	2,00				
C5	Intelektualno vlasništvo	2,67				
C6	Upravljanje posjetiteljima kulturnih lokaliteta	2,40				
C7	Dostupnost informacija na lokalitetima	2,00				
D1	Zaštita osjetljivih okruženja	2,50	25,31	2,11	84,36 %	59,60 %
D2	Upravljanje posjetiteljima prirodnih lokaliteta	1,83				
D3	Interakcija s divljim vrstama	2,00				
D4	Iskorištavanje vrsta i dobrobit životinja	2,40				
D5	Štednja energije	2,50				
D6	Upravljanje vodoopskrbom	1,60				
D7	Kakvoća vode	2,20				
D8	Otpadne vode	2,00				
D9	Kruti otpad	1,88				
D10	Ublažavanje emisije stakleničkih plinova i klimatskih promjena	1,40				
D11	Prijevoz s malim utjecajem na okoliš	2,33				
D12	Svjetlosno onečišćenje i onečišćenje bukom	2,67				
UKUPNO NA RAZINI ODREDIŠTA		81,31	81,31	2,15	86,04 %	69,80 %

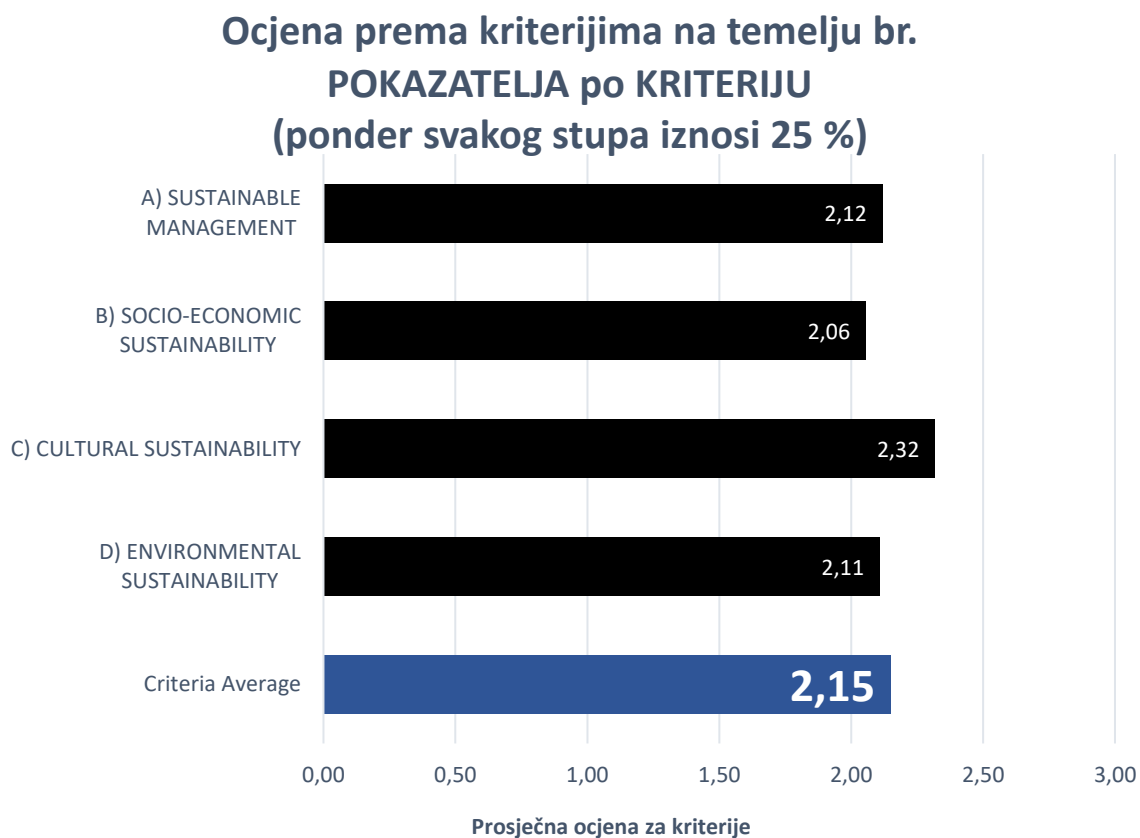
Na temelju rezultata ocjenjivanja po kriteriju, ukupna srednja vrijednost ocjene po stupu iznosi:

- upravljanje: 2,12 [84,79 % u odnosu na 74,9 % (2019.) minimalne granice izvrsne uspješnosti]
- gospodarske koristi: 2,06 [82,25 % u odnosu na 63,9 % (2019.) minimalne granice izvrsne uspješnosti]
- kultura, zajednice i posjetitelji: 2,32 [92,76 % u odnosu na 87,0 % (2019.) minimalne granice izvrsne uspješnosti]
- koristi za okoliš: 2,11 [84,36 % u odnosu na 59,6 % (2019.) minimalne granice izvrsne uspješnosti].

Ukupna srednja vrijednost ocjene odredišta iznosi 2,15 [86,04 % (2023.) u odnosu na 69,80 % (2019.)] minimalne granice izvrsne uspješnosti.

U nastavku je prikazana srednja vrijednost ocjene prema kriterijima po stupu.

Slika 25: uspješnost svakog stupa na temelju srednje vrijednosti ocjene prema kriterijima (2023.)

Analizirajući više ishoda, kod sljedećih se kriterija uočavaju najniže ocjene/uspješnost. Ocjena od 1,00 do 1,49 predstavlja kriterije kod kojih postoji umjeren rizik, a ocjena od 1,50 do 1,99 predstavlja kriterije kod kojih je potrebno poboljšanje. U pogledu kriterija A3, odredište bi trebalo uložiti više napora kako bi učinkovito upravljalo sustavom praćenja i izvješćivanja o održivosti. Nadalje, u slučaju kriterija A4 odredište nema sveobuhvatan pristup podupiranju tranzicije lokalnih poduzeća u pogledu standarda održivosti, uključujući opsežnije kampanje za podizanje svijesti i dostupnost certificiranih poduzeća. Kad je riječ o kriteriju B2, utvrđeni problemi u pogledu lokalnih radnih kapaciteta u odnosu na strane dovode do ocjene koja ukazuje na potrebe za poboljšanjem, dok je kod kriterija D9 potreba za neposrednom provedbom obavljenih studija i dalje ključna točka prioriteta. Naposljetku, kriterij D10 ocijenjen je kao kriterij kod kojeg postoji umjeren rizik s obzirom na to da dosad nije utvrđeno mnogo aktivnosti i projekata u pogledu provedbe politike te sudjelovanja privatnog sektora u izvješćivanju o emisijama stakleničkih plinova i njihovu smanjenju.

Tablica 12: uspješnost pri GSTC-ovom ocjenjivanju za kriterije s najnižim rezultatom (2023.)

Br. kriterija	Naziv kriterija	Ocjena
A3	Praćenje i izvješćivanje	1,25
A4	Uključivanje poduzeća i standardi održivosti	1,40
B2	Dostojanstven rad i mogućnosti za razvoj karijere	1,50
D9	Kruti otpad	1,88
D10	Ublažavanje emisije stakleničkih plinova i klimatskih promjena	1,40

Ukratko, indikativna ocjena uspješnosti odredišta pokazuje da je u raspravama i grupnim sastancima s lokalnim dionicima utvrđen niz aktivnosti koje bi se mogle sažeti u nekoliko područja u kojima je moguće daljnje poboljšanje u gradu Dubrovniku. Najvažnije su istaknute u nastavku:

- mjerenja s rezultatima koji se bilježe i objavljuju najmanje jednom godišnje za konkretne pokazatelje
- pisani dokazi o praćenju i izvješćivanju o mjerama i ishodima
- preispitivanje sustava praćenja i raspored budućih preispitivanja
- registar poduzeća certificiranih u skladu sa standardima održivosti turizma, s ciljevima za širi doseg među poduzećima
- ažurirani popis certificiranih poduzeća povezanih s turizmom
- više anketa i povratnih informacija, s naglaskom na reakcije posjetitelja na pitanja održivosti
- primjeri informacija za posjetitelje koje govore o pitanjima održivosti i kako na njih odgovoriti
- podatci koji obuhvaćaju niz mjerenja gospodarskog učinka
- izjave o predanosti turističkih poduzeća pružanju mogućnosti dostojanstvenog rada / razvoja karijera
- mjere za poticanje i pomoć lokalnim turističkim poduzećima u kupnji robe i usluga na lokalnoj razini

- sastavljanje Kodeksa ponašanja za zaštitu djece od seksualnog iskorištavanja na putovanju i turizmu te potpisivanje tog Kodeksa
- uključivanje pojedinosti o pristupačnosti u informacije za posjetitelje o ključnim lokalitetima
- dokaz o provedbi zakona o zaštiti intelektualnog vlasništva na odredištu
- kodeks prakse za organizatore putovanja i turističke vodiče i/ili drugi oblik suradnje s njima u vezi s upravljanjem posjetiteljima kulturnih lokaliteta
- kodeks prakse za organizatore putovanja i turističke vodiče i/ili drugi oblik suradnje s njima u vezi s upravljanjem posjetiteljima prirodnih lokaliteta
- popis informativnih materijala kojim se utvrđuju važnost i osjetljivost/krhkost pojedinih lokaliteta
- stvaranje mehanizama za upotrebu prihoda od turizma za potporu očuvanju prirodnih dobara
- distribucija kodeksa prakse za interakciju s divljim vrstama, uključujući promatranje, koji odgovara međunarodnim standardima
- stvaranje sustava za provjeru usklađenosti s propisima i kodeksa prakse među turističkim djelatnostima
- objavljivanje i promicanje ciljeva potrošnje energije na razini odredišta
- postavljanje, objavljivanje i osiguranje ostvarivanja ciljeva upravljanja vodoopskrbom u slučajevima u kojima je rizik povezan s vodom procijenjen kao visok
- stvaranje korisnih informacija za posjetitelje odredišta o riziku povezanom s vodom i smanjenju potrošnje vode na najmanju moguću mjeru
- informacije za posjetitelje o kakvoći lokalne vode za piće kako bi se potaknula upotreba te vode umjesto vode u bocama
- pisane smjernice i propisi o pročišćavanju otpadnih voda
- osiguravanje održivog sustava odlaganja preostalog otpada
- izrada godišnjeg izvješća o klimatskim promjenama, uključujući mjere praćenja i ublažavanja
- pružanje informacija poduzećima i posjetiteljima o sustavima kompenzacije za utjecaj na okoliš koji su u skladu s priznatim standardima
- davanje prednosti prijevozu s malim učinkom na okoliš u poslovanju javnog sektora i turističkih poduzeća.

ZAKLJUČAK

GSTC-ovo ponovno ocjenjivanje grada Dubrovnika pokrenuto je u veljači 2023., a faza ocjenjivanja na lokaciji planirana je i provedena u travnju 2023. Prvotno je ponovno ocjenjivanje bilo usmjereno na konkretne kriterije prema revidiranim kriterijima GSTC-D (verzija 2.0) te se temeljilo na područjima rizika utvrđenima pri ocjenjivanju iz 2019., a to su:

- A1 – odgovornost upravljanja odredištem
- A3 – praćenje i izvješćivanje
- A4 – uključivanje poduzeća i standardi
- A11 – upravljanje rizicima i kriznim situacijama
- D1 – zaštita osjetljivih okruženja
- D4 – iskorištavanje vrsta i dobrobit životinja
- D9 – kruti otpad.

Na temelju rezultata analize utvrđeno je da je kod svih konkretnih kriterija uspješnost na temelju bodovanja povećana zbog određenih projekata i aktivnosti koji su provedeni nakon ocjenjivanja iz 2019. (pojednosti o provedenim projektima nalaze se u prilogima).

Nadalje, s obzirom na to da je tim za vezu odredišta dostavio sve potrebne materijale, kao i na to da su tijekom faze ocjenjivanja na lokacijama prikupljeni i dodatni materijali, ponovnim ocjenjivanjem pruža se i prilika za početnu procjenu ukupne uspješnosti odredišta s obzirom na sva četiri glavna stupa iz kriterija GSTC-D. Međutim, treba napomenuti i naglasiti da se taj izračun cjelokupne uspješnosti temelji na novoprikupljenim, ali ograničenim dokazima iz 2023. te da je okviran i neobvezujući. Kako bi odredište imalo potvrđenu i sveobuhvatnu analizu vlastite uspješnosti trebalo bi provesti GSTC-ovo ocjenjivanje odredišta za sve kriterije GSTC-D, u skladu s predstavljenom GSTC-ovom metodologijom ocjenjivanja odredišta. Na temelju te analize utvrđeno je znatno povećanje uspješnosti odredišta, s ukupne ocjene od 69,80 % u 2019. na 86,04 % minimalne izvrsnosti (srednja vrijednost od 2,15 odnosno ukupni rezultat od 81,31) u 2023. Razlog tomu je i to što nijedan kriterij nije ocijenjen s ocjenom nižom od 1, pa nakon provedbe osmišljenih planova nisu utvrđena područja rizika.

Tijekom razgovora s Općinom Dubrovnik (po svim Upravnim odjelima), Turističkom zajednicom grada Dubrovnika, DURA-om (Dubrovačkom razvojnom agencijom) i drugim relevantnim dionicima utvrđeno je da su rezultati ocjenjivanja iz 2019. bili dobro iskorišteni. Ti su nalazi bili ključni za utvrđivanje i provedbu potrebnih prilagodbi usmjerenih na poboljšanje kod kriterija i pokazatelja koji su bili „u crvenom”. Tim zajedničkim naporima postignut je znatan napredak. Kako bi se ubrao taj proces, posebno u kontekstu

pandemije bolesti COVID-19, odmah je osmišljen niz projekata s namjerom osiguravanja financijskih sredstava nakon nastavka redovitih aktivnosti.

Tijekom faza ponovnog ocjenjivanja i pripremnog rada iz 2023. provedena je stroga evaluacija kojom su obuhvaćeni i određeni kriteriji i donošenje metodologije za procjenu rizika za sve kriterije u okviru revidiranih kriterija GSTC-D (verzija 2.0). Kao rezultat toga provedena je sveobuhvatna procjena različitih tematskih područja ili stupova. Uočena su znatna poboljšanja u uspješnosti upravljanja koja se uglavnom pripisuju poboljšanoj praksi praćenja i izvješćivanja. Međutim, angažman oko standarda održivosti u privatnom je sektoru ostao relativno ograničen. Slično tomu, zabilježena su znatna poboljšanja u području kulture, posebno u pogledu tradicionalnog pristupa. U nekoliko područja, kao što su gospodarenje otpadnim vodama i opća administrativna pitanja, postignut je znatan napredak. Međutim, pojedina područja, kao što je gospodarenje krutim otpadom, nisu postigla jednako zadovoljavajuće rezultate.

Važno pitanje koje se pojavilo odnosi se na kriterije društveno-gospodarskog stupa, posebno u pogledu ljudskih prava. Treba napomenuti kako je od ocjenjivanja iz 2019. došlo do vidljive promjene, što se podudara sa znatnim povećanjem broja radnika iz inozemstva u turističkom sektoru grada Dubrovnika do kojeg je u međuvremenu došlo. Jedan od problema je smještaj i zapošljavanje tih pojedinaca izvan povijesnog gradskog središta, što predstavlja znatan izazov za lokalnu radnu snagu. To pitanje nadilazi grad Dubrovnik i ima posljedice za Hrvatsku i brojne druge europske zemlje koje se u velikoj mjeri oslanjaju na turizam, te je nužan predmet daljnjeg ispitivanja.

Kad je riječ o kriterijima u okviru stupa zaštite okoliša, posebno onima koji se odnose na raznolikost i prirodni okoliš, došlo je do znatnih pozitivnih promjena. Nedavne studije koje se odnose na Dubrovnik istaknule su povećane prijeteće bioraznolikosti koje se pripisuju klimatskim promjenama, što je dovelo do zajedničkih napora za rješavanje situacije.

Važno je napomenuti da je zbog pandemije bolesti COVID-19 bio potreban prelazak na digitalne platforme za potrebe savjetovanja. Ta digitalna transformacija donijela je povoljne rezultate, što je potaknulo veći angažman na lokalnoj razini u savjetovanjima o projektima. Dokazi upućuju na vidljivo ubrzanje napretka i rezultata u različitim sektorima obuhvaćenima kriterijima GSTC-D. To se ubrzanje uglavnom može pripisati sazrijevanju različitih područja i projekata. Nadalje, postoji važna potreba za povećanjem vidljivosti tih pozitivnih rezultata, posebno s obzirom na to da se predstojeći općinski izbori približavaju, naglašavajući iznimnu važnost predstavljanja kvalitetnih postignuća. Ukratko, iako pitanja povezana s ljudskim pravima i radom zahtijevaju nadzor i istragu, u tijeku su zajednički napori za rješavanje prijeteće bioraznolikosti. Prijelaz na digitalne platforme učinkovito je potaknuo lokalno sudjelovanje, što predstavlja pozitivnu priču o uspjehu u sferi dobiti ljudi u okviru tog konkretnog odredišta.

Zaključno, ponovno ocjenjivanje grada Dubrovnika 2023. godine jasno pokazuje ključnu važnost GSTC-ova ocjenjivanja Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine. Ovim je ponovnim ocjenjivanjem olakšano povećanje uspješnosti i učinkovitosti projekata, uz istodobno isticanje postojećih ili neriješenih pitanja koja zahtijevaju

daljnji razvoj. Uprava odredišta svakako je te čimbenike u razdoblju od 2019. do 2023. uzela u obzir, što je dovelo do izrade novih strategija, akcijskih planova i projekata usmjerenih na poticanje održivog razvoja i poboljšanje turističke ponude. Ponovno ocjenjivanje služi kao ključan instrument za procjenu napretka potkrijepljen empirijskim dokazima. Metodičan i strukturiran pristup ponovnom ocjenjivanju dopunjen odgovarajućom metodologijom osigurava neometano i produktivno funkcioniranje cijelog procesa. Pruža važne uvide i konkretne referentne vrijednosti koji doprinose širim ciljevima održivog razvoja u turističkom sektoru.

A. Postupak ocjenjivanja grada Dubrovnika - rezultati iz 2019.

U **prvoj fazi** GSTC-ova ocjenjivanja iz 2019. utvrđene su lokalne okolnosti odredišta relevantne za GSTC-ove kriterije i pokazatelje za odredišta. Time je stečeno preliminarno razumijevanje izazova u pogledu održivosti i konkurentnosti s kojima se suočava predmetno odredište. Služeći se GSTC-ovim alatima za mapiranje dionika i javne politike, GSTC-ov tim surađivao je s imenovanim osobama za vezu odredišta iz lokalnih vlasti i ključnih lokalnih organizacija kako bi se utvrdili ključni dionici i dokumenti potrebni za provjeru primjene GSTC-ovih pokazatelja za odredišta u gradu Dubrovniku.

Nadalje, u **drugoj fazi** rada sudjelovali su lokalni dionici u potvrđivanju analize stanja i popunjavanju praznina u podacima. Od 24. studenoga do 2. prosinca 2019. GSTC-ovi ocjenjivači organizirali su ciljane informativne razgovore, terenske posjete i skupne sastanke s ključnim čelnicima organizacija iz javnog sektora, privatnog sektora, zajednice nevladinih organizacija i civilnog društva kako bi prikupili dokaze i dokumentaciju koji nedostaju o usklađenosti grada Dubrovnika s GSTC-ovim kriterijima i pokazateljima na razini odredišta. Dodatni ključni ciljevi tih sastanaka bili su predstavljanje projekta i njegova procesa te podizanje svijesti o važnosti održivog upravljanja odredištima. U tim savjetovanjima i radionicama na lokaciji sudjelovalo je oko 70 dionika koji su predstavljali više od 50 različitih organizacija ili institucija. U nastavku se nalazi slika s cijelim prikazom i datumima faza GSTC-ova ocjenjivanja iz 2019.

Slika 26: faze GSTC-ova ocjenjivanja grada Dubrovnika (GSTC-ovo ocjenjivanje Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine)

S obzirom na to da se GSTC-ovo ocjenjivanje grada Dubrovnika iz 2019. godine temeljilo na kriterijima GSTC-D, verzija 1.0, od 105 analiziranih pokazatelja, njih 12 (11,4 %) ocijenjeno je ocjenom „u zelenom”, njih 47 (44,8 %) ocijenjeno je ocjenom „u žutom”, njih 37 (35,2 %) ocijenjeno je ocjenom „u ružičastom”, a njih 9 (8,6 %) ocijenjeno je ocjenom „u crvenom”. Pokazatelji označeni crvenom ili ružičastom bojom predstavljaju nedostatke ili rizike za održivo upravljanje odredištem.

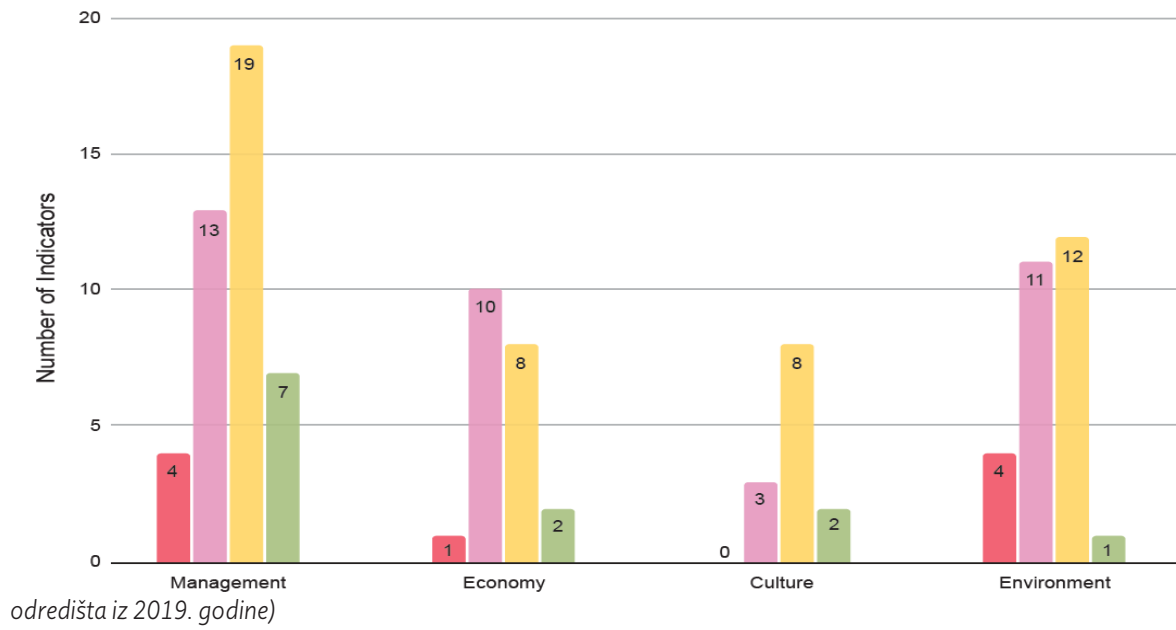
Od četiri kategorije održivosti odredišta, GSTC-ovo ocjenjivanje pokazalo je da Dubrovnik postiže najbolje

rezultate u ostvarivanju društvenih i gospodarskih koristi od turizma te u upravljanju prirodnim i kulturnim dobrima. Rezultati su pokazali da ima prostora za poboljšanje u sustavima upravljanja odredištem i okolišne održivosti. Na slikama u nastavku prikazan je pregled rezultata GSTC-ova ocjenjivanja Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine. Uspješnost koja odgovara najboljoj međunarodnoj praksi, odnosno izvrsna uspješnost („u zelenom“), utvrđena je za 4 kriterija, dakle 9,8 % GSTC-ova standarda. Ocjena uspješnosti bila je dobra uz određena potrebna poboljšanja kod 14 od 41 kriterija, odnosno 34,1 % kriterija ocijenjeno je ocjenom „u žutom“. Kod 17 GSTC-ovih kriterija utvrđen je srednji rizik (41,5 % ocijenjeno je ocjenom „u ružičastom“). Kod 6 kriterija utvrđen je visok rizik, odnosno 14,6 % ocijenjeno je ocjenom „u crvenom“.

Tablica 13: sažetak rezultata GSTC-ova ocjenjivanja održivosti odredišta (GSTC-ovo ocjenjivanje Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine)

GSTC Sections	A	B	C	D	Total Number of Indicators by Color
	Destination Management	Social & Economic Benefits	Natural & Cultural Heritage Management	Environmental Sustainability	
Total Indicators Scored Green	7	2	2	1	12
Total Indicators Scored Yellow	19	8	8	12	47
Total Indicators Scored Pink	13	10	3	11	37
Total Indicators Scored Red	4	1	0	4	9
Total Indicators N/A	0	0	0	0	0
Total Number of Indicators by Section	43	21	13	28	105

Slika 27: rezultati GSTC-ova ocjenjivanja održivosti odredišta po stupovima (GSTC-ovo ocjenjivanje Dubrovnika kao

Stup A: održivo upravljanje

GSTC-ovo ocjenjivanje Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine pokazalo je kako je gradu Dubrovniku potrebno poboljšanje. Konkretnije rečeno, to treba postići provedbom boljih standarda održivosti s naglaskom na mjere protiv rizika povezanih s gradom, snažnijim sustavom upravljanja kriznim i hitnim situacijama te praćenjem i izvješćivanjem o rizicima u sektoru turizma i mjerama za ublažavanje tih rizika. U okviru ovog konkretnog stupa rezultati su sljedeći.

Kriteriji s najboljom uspješnosti

A2 – odgovornost upravljanja odredištem (prosjek: 2,60)

Područja s umjerenim rizikom

A7 – propisi za prostorno planiranje (prosjek: 1,70)

A10 – zadovoljstvo posjetitelja (prosjek: 1,00)

Prioritetna područja rizika

A3 – praćenje (prosjek: 0,67)

A11 – standardi održivosti (prosjek: 0,50)

A13 – upravljanje kriznim i hitnim situacijama (prosjek: 0,80)

Stup B: društveno-gospodarska održivost

Gradu Dubrovniku potrebno je poboljšanje, no nema visokoprioritetnih područja rizika. Međutim, postojao je velik broj područja umjerenog rizika kojima je trebalo posvetiti pozornost uglavnom u vezi s pružanjem potpore zajednici i poboljšanjem lokalnog pristupa i sudjelovanja.

Kriteriji s najboljom uspješnosti

B2 – lokalne mogućnosti za razvoje karijere (prosjek: 2,50)

Područja s umjerenim rizikom

B1 – gospodarsko praćenje (prosjek: 1,00)

B3 – sudjelovanje javnosti (prosjek: 1,50)

B4 – mišljenje lokalne zajednice (prosjek: 1,00)

B5 – lokalni pristup (prosjek: 1,00)

B7 – sprječavanje iskorištavanja (prosjek: 1,50)

B8 – potpora zajednici (prosjek: 1,00)

B9 – potpora poduzetnicima i poštenoj trgovini (prosjek: 1,50)

Stup C: kulturna održivost

Neka su pitanja ipak označena kao područja umjerenog rizika kod kojih je potrebno poboljšanje provedbom boljih standarda održivosti s naglaskom na mjere protiv rizika povezanih s gradom Dubrovnikom, putem jačeg sustava upravljanja ponašanjem posjetitelja i putem dostupnosti informacija o lokalitetima.

Kriteriji s najboljom uspješnosti

C4 – zaštita kulturne baštine (prosjeak: 2,50)

Područja s umjerenim rizikom

C3 – ponašanje posjetitelja (prosjeak: 1,50)

C5 – dostupnost informacija na lokalitetima (prosjeak: 1,80)

Stup D: okolišna održivost

GSTC-ovo ocjenjivanje Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine pokazalo je kako je gradu Dubrovniku potrebno poboljšanje u okviru ovog stupa. Konkretnije rečeno, to treba postići provedbom boljih standarda održivosti s naglaskom na mjere protiv rizika povezanih s gradom, smanjenjem rizika za okoliš i emisija stakleničkih plinova te, naravno, boljim gospodarenjem otpadnim vodama.

Kriteriji s najboljom uspješnosti

D3 – zaštita divljih vrsta (prosjeak: 2,50)

Područja s umjerenim rizikom

D5 – štednja energije (prosjeak: 1,50)

D6 – upravljanje vodoopskrbom (prosjeak: 1,00)

D7 – voda sigurna za zdravlje (prosjeak: 1,00)

D8 – kakvoća vode (prosjeak: 1,67)

D10 – smanjenje količine krutog otpada (prosjeak: 1,25)

D11 – svjetlosno onečišćenje i onečišćenje bukom (prosjeak: 1,50)

Prioritetna područja rizika

D1 – zaštita osjetljivih okruženja (prosjeak: 0,50)

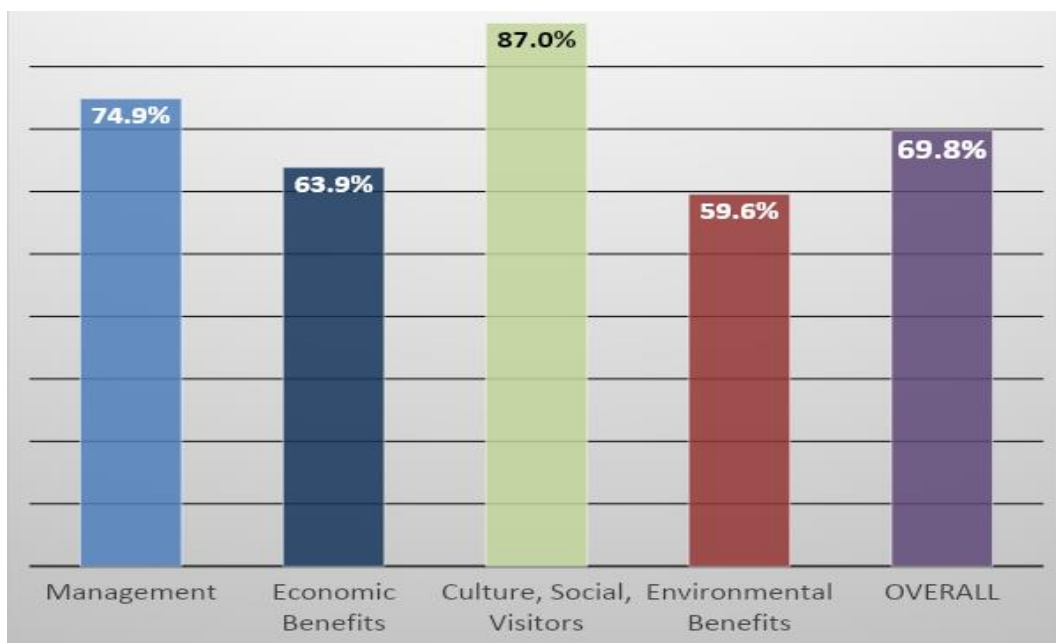
D4 – emisije stakleničkih plinova (prosjeak: 0,50)

D9 – otpadne vode (prosjeak: 0,75)

Slika 28: pregled ocjena održivosti odredišta (GSTC-ovo ocjenjivanje Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine)

Slika 29: pregled rezultata uspješnosti iz GSTC-ova ocjenjivanja (GSTC-ovo ocjenjivanje Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine)

B. Utvrđeni primjeri dobre prakse

Fotografije s opisima u nastavku prikazuju primjere dobre prakse Grada Dubrovnika koje su utvrdili ocjenjivači, što ukazuje na to da postoji dokumentirana javna politika, a provedba u sljedećim područjima služi kao dobar primjer. Ta utvrđena područja dobre prakse temelje se na informacijama prikupljenima pri ocjenjivanju u sklopu izrade izvješća i posjeta lokacijama, uključujući sastanke s dionicima i terenske posjete.

Stup A: održivo upravljanje

<https://www.safestayincroatia.hr/en/search?name=&category=all&county=dub>

<https://www.dubrovnikpass.com/>

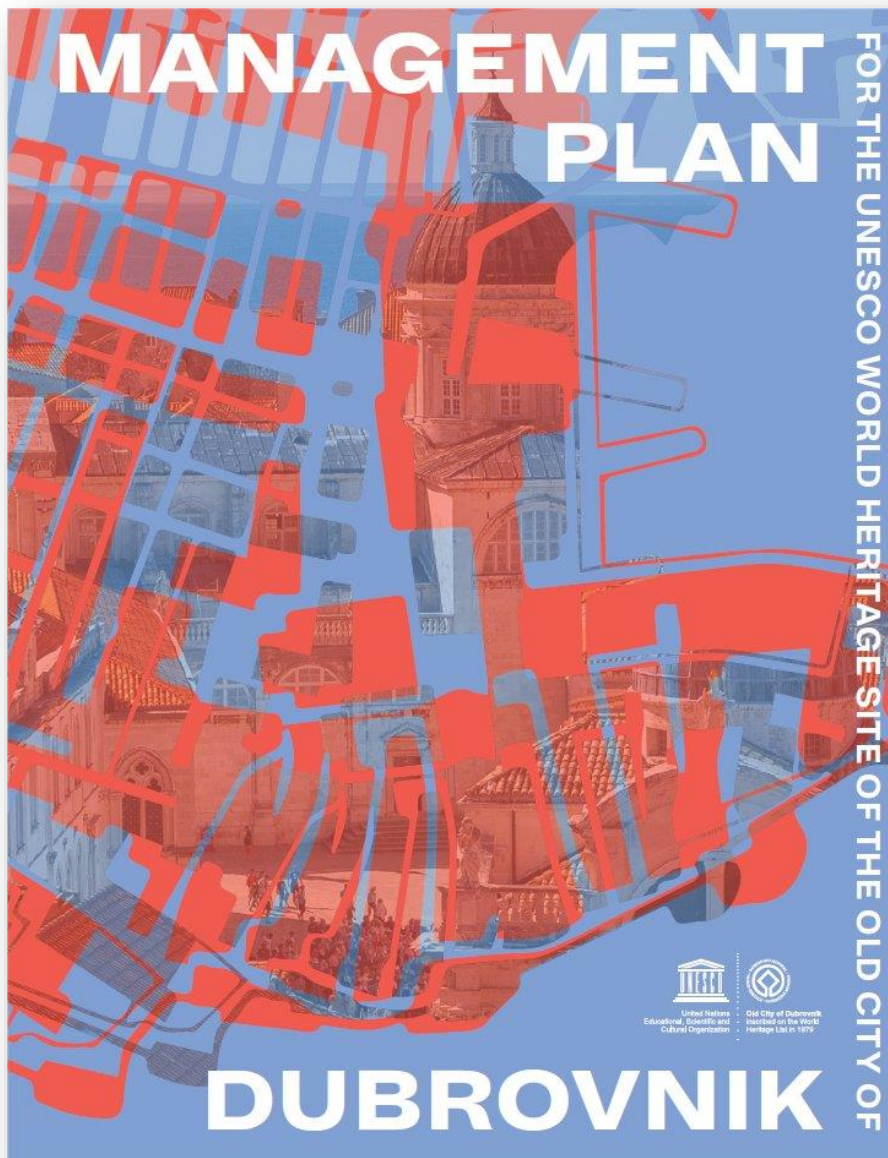
A Single Pass.
Entrance to Many
Doors.

"WORLD HERITAGE CITIES, RESILIENT CITIES" XIIIth WORLD CONGRESS OF THE OWHC

GRAD DUBROVNIK
CITY OF DUBROVNIK

AREQUIPA, PERU
NOVEMBER 3-6, 2015

Avoid-Crowds.com' Crowd forecast

Very Big Crowds expected on August 1, 2023 in Dubrovnik >

Public holiday in destination country: No

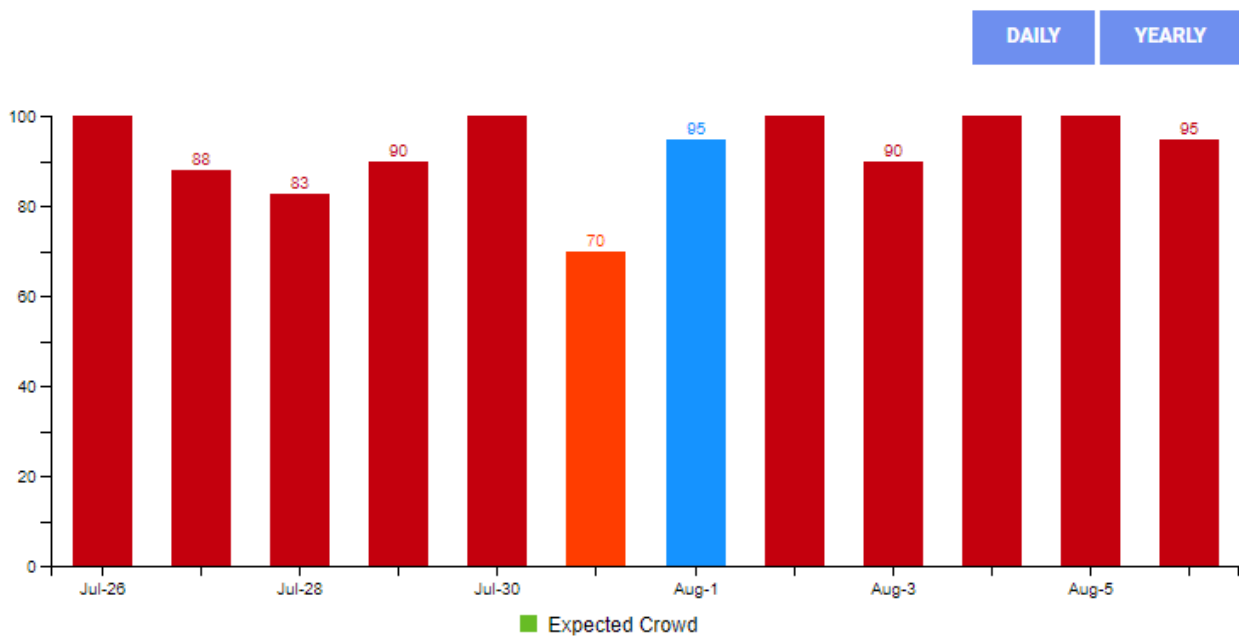
School holidays in destination country: **YES**

Cruise passengers in (nearby) ports: N/A

Local events: **NO**

School holidays in the following countries: Summer school vacations around the world

Cruise ships in port: N/A

https://sustainable-tourism.interreg-med.eu/fileadmin/user_upload/Sites/Sustainable_Tourism/horizontal_project/ST_Deliverables_IP_5/Plan_Bleu_STC_BestCase_Catalogue_6.pdf

Kontrola protoka u turizmu i nove tehnologije za mjerenje nastanka gužvi

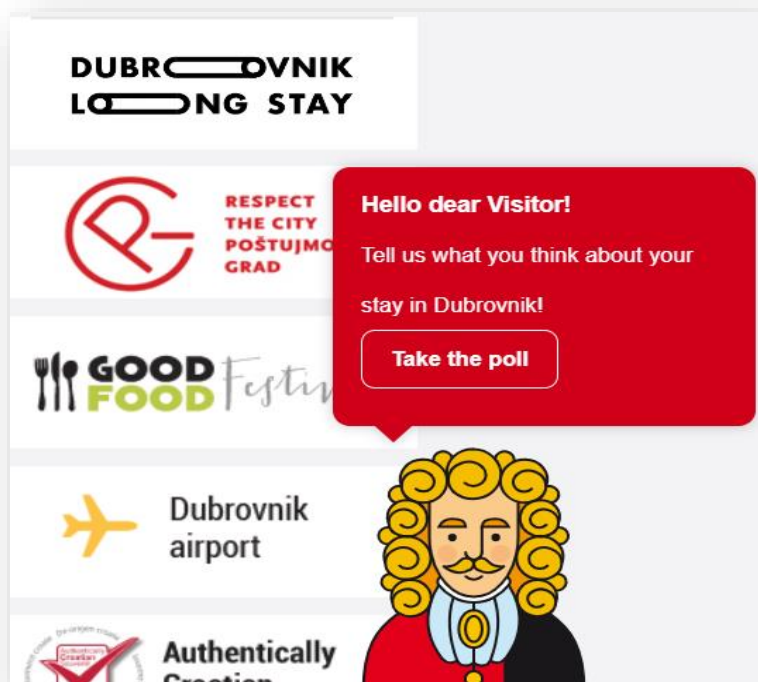

Stup B: društveno-gospodarska održivost

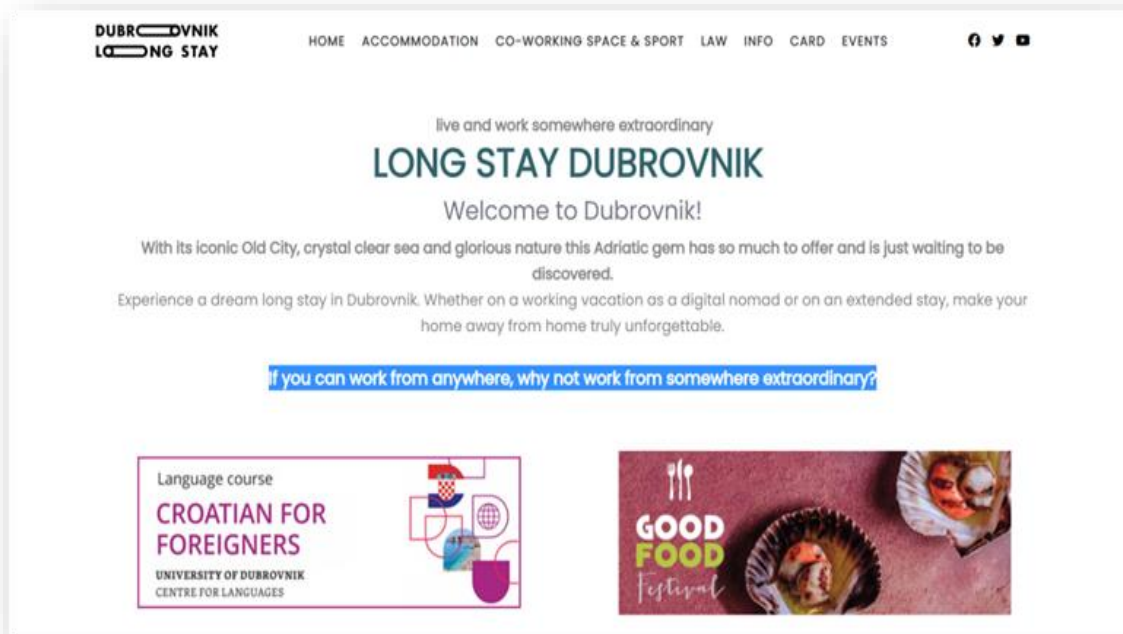
https://tzdubrovnik.hr/lang/en/get/suvenir/62770/authentically_croatian_souvenir.html

<https://tzdubrovnik.hr/lang/en/index.html>

<https://www.dubrovniklongstay.com/>

https://tzdubrovnik.hr/lang/en/get/savijeti_za_turiste/81019/information_for_persons_with_disabilities.html

Stup C: kulturna održivost

Aktivnosti očuvanja kulture – mjerenja seizmičkih učinaka u stvarnom vremenu

<https://www.thedubrovniktimes.com/news/dubrovnik/item/13970-read-a-book-whilst-waiting-for-your-bus-in-dubrovnik>

Tehnološka rješenja za dostupnost informacija u području kulture, uključujući umjetnu inteligenciju te virtualnu i proširenu stvarnost

Stup D: okolišna održivost

<https://www.themayor.eu/en/a/view/over-60-million-euros-allocated-for-the-upgrade-of-dubrovnik-s-water-supply-7319>

<https://plasticsmartcities.org/dubrovnik/>

A screenshot of the Plastic Smart Cities website page for Croatia | Dubrovnik. The page features the 'PLASTIC SMARTCITIES' logo and the WWF logo in the top left corner. The top navigation bar includes 'Our Ambition', 'Where We Work', 'Knowledge Resources', and 'Latest Updates'. A search bar is located below the navigation bar. The main heading is 'CROATIA | DUBROVNIK'. Below the heading, there is a paragraph of text: 'As part of the Plastic Smart Cities Croatia project, which is implemented in cooperation with Association Sunce Split and WWF, the City of Dubrovnik committed to reducing its plastic footprint by eliminating single-use plastics as well stopping the inflow of plastics into nature by 2030.' Below this text is a navigation bar with four tabs: 'About', 'Overview', 'Activities', and 'Pilot'. The 'Pilot' tab is highlighted in orange. Below the navigation bar, there is a section of text: 'Croatia generates 400kTs of plastic waste each year or 96 kg of plastic per capita. Among the 22 Mediterranean countries in the region, Croatia is the tenth-highest manufacturer of plastic products and has the third-highest per capita waste generation, which attests to the high level of production and consumption of plastics. The City of Dubrovnik is committed to providing Plastic Smart Cities with annual updates on activities and progress toward targets described in the City Action Plan. The City Action Plan was adopted on 15 April 2021, and provides a description of planned measures, activities and targets for the period of 2021-2026. Already in August 2021, the City Council adopted a measure to limit the use of single-use plastics only to essential and irreplaceable products within city institutions, public companies, and at public events.'

<https://www.thedubrovniktimes.com/news/dubrovnik/item/11390-first-of-eleven-new-public-buses-arrive-in-dubrovnik>

Kontrola i mjerenje buke putem senzora

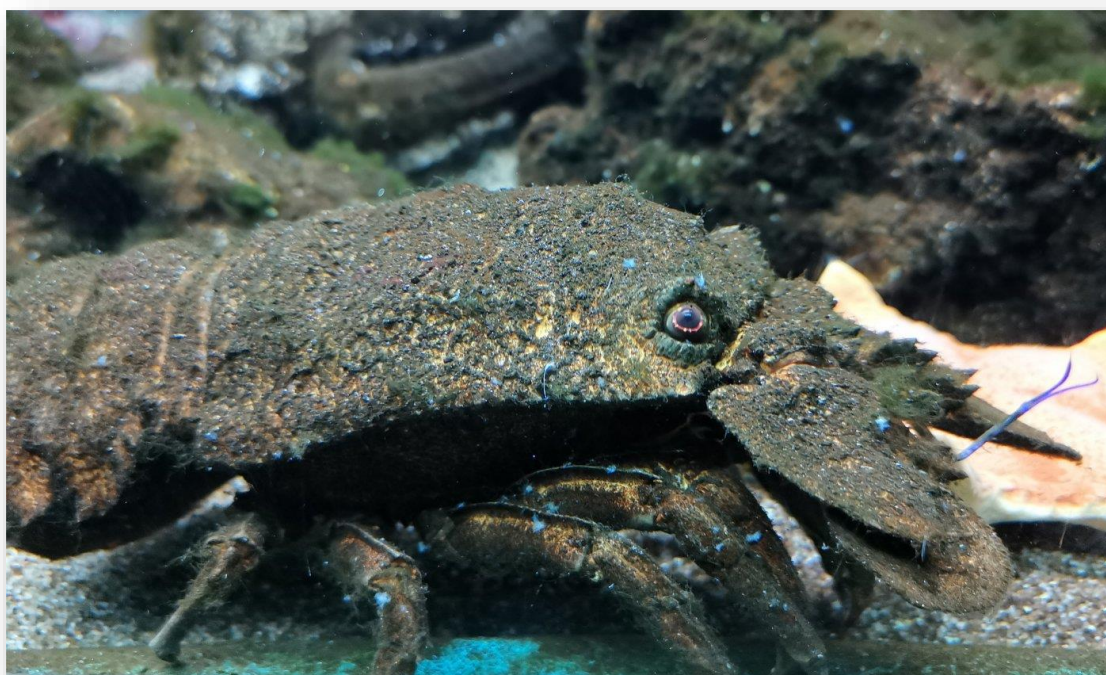

Mjerni uređaji za potrošnju vode u javnim zgradama (naknadna ugradnja)

Prvo hibridno turističko plovilo na dubrovačkom području

C. Sažetak dionika s kojima su održana savjetovanja

Sljedeći dionici sudjelovali su na GSTC-ovim radionicama tijekom ocjenjivanja na lokaciji i/ili su sudjelovali na sastancima u okviru ocjenjivanja odredišta na platformi Zoom. U skupnim i pojedinačnim sastancima sudjelovalo je ukupno više od 50 dionika iz više od 35 različitih organizacija.

PODRUČJE	Odgovorne organizacije / uredi / odjeli (javni i privatni sektor, uključujući predstavnike zajednice)
TURIZAM	
Planiranje turizma	<ul style="list-style-type: none"> • Upravni odjel za turizam Dubrovačko-neretvanske županije • Turistička zajednica Dubrovačko-neretvanske županije • Grad Dubrovnik, Upravni odjeli za turizam, financije, međunarodnu suradnju i europske fondove • Turistička zajednica Grada Dubrovnika • Sveučilište u Dubrovniku • Dubrovačka razvojna agencija DURA • Zajednica društava turističkih vodiča Hrvatske
Upravljanje turističkim atrakcijama	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik s Upravnim odjelima za turizam, gospodarenje imovinom i kulturu • Zavod za obnovu Dubrovnika • Konzervatorski odjel u Dubrovniku • Institut za more i priobalje te Akvarij Dubrovnik
Turistički marketing	<ul style="list-style-type: none"> • Turistička zajednica Dubrovačko-neretvanske županije • Turistička zajednica Grada Dubrovnika • Hrvatska turistička zajednica • Dubrovačka razvojna agencija DURA
Statistički podatci o turizmu	<ul style="list-style-type: none"> • Turistička zajednica Dubrovačko-neretvanske županije • Turistička zajednica Grada Dubrovnika • Dubrovačke gradske zidine / Društvo prijatelja dubrovačke starine • Dubrovačka razvojna agencija DURA

Osposobljavanje u području turizma	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik • Turistička zajednica Dubrovačko-neretvanske županije • Turistička zajednica Grada Dubrovnika • Sveučilište u Dubrovniku
Pitanja povezana s turizmom i zajednicom te angažman	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik • Turistička zajednica Dubrovačko-neretvanske županije • Turistička zajednica Grada Dubrovnika • Dubrovačko-neretvanska županija • Zajednica društava turističkih vodiča Hrvatske • Udruga turističkih vodiča • Dubrovačke gradske zidine / Društvo prijatelja dubrovačke starine • Dubrovačka razvojna agencija DURA
Praćenje učinaka turizma	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik • Članovi Gradskog vijeća • Sveučilište u Dubrovniku • Hrvatska gospodarska komora • Udruga turističkih vodiča • Dubrovačko-neretvanska županija • Excelsa nekretnine – dubrovačka žičara • Javna ustanova Rezervat Lokrum • Institut za more i priobalje te Akvarij Dubrovnik
Standardi kvalitete u području turizma	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik • Turistička zajednica Dubrovačko-neretvanske županije • Turistička zajednica Grada Dubrovnika • Institut za turizam • Dubrovačko-neretvanska županija • Sveučilište u Dubrovniku • Zajednica društava turističkih vodiča Hrvatske • Udruga turističkih vodiča • Dubrovačke gradske zidine / Društvo prijatelja dubrovačke starine • Dubrovačka razvojna agencija DURA • Udruga hrvatskih putničkih agencija • Gradsko vijeće

Standardi održivosti u području turizma	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik • Turistička zajednica Grada Dubrovnika • Institut za turizam • Dubrovačka razvojna agencija • Ministarstvo turizma i sporta • Zajednica društava turističkih vodiča Hrvatske • Udruga turističkih vodiča • Dubrovačke gradske zidine / Društvo prijatelja dubrovačke starine • DEŠA – Regionalni centar za izgradnju zajednice i razvoj civilnog društva • Dubrovačka razvojna agencija DURA • Ministarstvo kulture – UNESCO • Javna ustanova za zaštitu prirode • Folklorni ansambl Linđo • Ustanova u kulturi Dom Marina Držića • Dubrovačke ljetne igre
Izdavanje dozvola u području turizma	<ul style="list-style-type: none"> • Dubrovačko-neretvanska županija • Grad Dubrovnik • Turistička zajednica Grada Dubrovnika • Turistička zajednica Dubrovačko-neretvanske županije • Društvo turističkih vodiča Dubrovnik • Odjel za ekonomiju i poslovnu ekonomiju Sveučilišta u Dubrovniku • Hrvatska gospodarska komora (Udruženje putničkih agencija)
Potpora MSP-ovima u području turizma	<ul style="list-style-type: none"> • Dubrovačka razvojna agencija DURA • Regionalna razvojna agencija Dubrovačko-neretvanske županije • Hrvatska obrtnička komora – Ceh ugostitelja i turističkih djelatnika • Hrvatska gospodarska komora • DEŠA – Regionalni centar za izgradnju zajednice i razvoj civilnog društva
Turistička udruženja / predstavnici	<ul style="list-style-type: none"> • Hrvatska obrtnička komora – Ceh ugostitelja i turističkih djelatnika • Hrvatska gospodarska komora – Strukovna grupa hotelijera • Udruga vodiča • Valamar Grupa • Turistička agencija Elite Travel

	<ul style="list-style-type: none"> • Turistička agencija Gulliver • Grupacija Adriatic Luxury Hotels (Luksuzni hoteli Jadrana) • Ceh turističkih vodiča • Importanne Resorts • Hilton Imperial • Hoteli Maestral • Villa Dubrovnik • Udruga hrvatskih putničkih agencija • Hrvatska udruga turizma
PLANIRANJE	
Prava vlasništva (fizičko i intelektualno vlasništvo)	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik s Upravnim odjelom za gospodarenje imovinom • Dubrovačke gradske zidine / Društvo prijatelja dubrovačke starine • Dubrovačka baština d. o. o. • Zavod za obnovu Dubrovnika • Konzervatorski odjel u Dubrovniku • Zajednica tehničke kulture Grada Dubrovnika
Pristupačnost objekata i infrastrukture	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik • Dubrovačko-neretvanska županija • Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije • Grad Dubrovnik, Upravni odjel za obrazovanje, sport, socijalnu skrb i civilno društvo • Zaklada Blaga djela
Zdravlje i sigurnost	<ul style="list-style-type: none"> • Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije • Ministarstvo zdravstva • Crveni križ • Opća bolnica Dubrovnik • Hrvatska gorska služba spašavanja • Područni ured civilne zaštite • Upravni odjel za obrazovanje, sport, socijalnu skrb i civilno društvo
Upravljanje kriznim i hitnim situacijama	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik • Policijska uprava dubrovačko-neretvanska • Prometna policija, Ministarstvo unutarnjih poslova

	<ul style="list-style-type: none"> • Područni ured za zaštitu i spašavanje • Vatrogasna postrojba Dubrovnik • Crveni križ Dubrovnik • Hrvatska gorska služba spašavanja (HGSS) • Služba hitne pomoći – pomoć na terenu • Opća bolnica Dubrovnik • Dobrovoljno vatrogasno društvo Dubrovnik
Zoniranje / upotreba zemljišta	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik • Zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije • Gradsko vijeće • Društvo arhitekata Dubrovnik • DEŠA – Regionalni centar za izgradnju zajednice i razvoj civilnog društva
Zakonodavstvo	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo uprave • Ministarstvo turizma i sporta • Grad Dubrovnik • Dubrovačko-neretvanska županija • Ministarstvo uprave – Ured državne uprave
Provođenje zakona	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik • Dubrovačko-neretvanska županija • Gradsko vijeće • Pravobraniteljica • Bonsai – Volonterski centar Dubrovnik
Prijevoz	<ul style="list-style-type: none"> • Lučka uprava Dubrovnik • Luka Dubrovnik • Sanitat Dubrovnik • Libertas Dubrovnik • Služba prometne policije • Policijska uprava dubrovačko-neretvanska • Grad Dubrovnik – Upravni odjel za promet • Društvo za linijski pomorski prijevoz Jadrolinija • Sindikat autotaksi prijevoznika • Javna ustanova Rezervat Lokrum • Nacionalni zračni prijevoznik Croatia Airlines • Zračna luka u Dubrovniku • CLIA • Udruga MedCruise

Planiranje i razvoj	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik • Dubrovačko-neretvanska županija • Dubrovačka razvojna agencija DURA • Regionalna razvojna agencija Dubrovačko-neretvanske županije DUNEA • Gradsko vijeće • Dubrovačke gradske zidine / Društvo prijatelja dubrovačke starine • Društvo arhitekata Dubrovnik • DEŠA – Regionalni centar za izgradnju zajednice i razvoj civilnog društva • Hrvatska udruga poslodavaca • Institut UR – Univerzalni istraživački institut
OKOLIŠ / KOMUNALNE USLUGE	
Izješćivanje o održivosti	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik • Dubrovačko-neretvanska županija • Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije • Institut za turizam • Ekološka udruga EKO-OMBLIĆI • DEŠA – Regionalni centar za izgradnju zajednice i razvoj civilnog društva • Dubrovačke gradske zidine / Društvo prijatelja dubrovačke starine • Zaklada Blaga djela
Održivi razvoj	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik • Dubrovačko-neretvanska županija • Dubrovačka razvojna agencija DURA • Regionalna razvojna agencija Dubrovačko-neretvanske županije DUNEA • Lučka uprava Dubrovnik • Restauratorski odjel Dubrovnik • Sveučilište u Dubrovniku • Ministarstvo turizma i sporta • DEŠA – Regionalni centar za izgradnju zajednice i razvoj civilnog društva • Dubrovačke gradske zidine / Društvo prijatelja dubrovačke starine • Zaklada Blaga djela
Energija / električna energija	<ul style="list-style-type: none"> • HEP

	<ul style="list-style-type: none"> • Hrvatska zajednica tehničke kulture
Potrošnja i praćenje vode za piće	<ul style="list-style-type: none"> • Vodovod Dubrovnik • Zavod za javno zdravstvo
Praćenje kakvoće mora	<ul style="list-style-type: none"> • Zavod za javno zdravstvo • Sveučilište u Dubrovniku • Ekološka udruga EKO-OMBLIĆI
Gospodarenje otpadom i recikliranjem	<ul style="list-style-type: none"> • Čistoća Dubrovnik • Grad Dubrovnik • Dubrovačko-neretvanska županija • CIAN Split – Društvo za sanitarnu zaštitu i zaštitu okoliša • Ekološka udruga EKO-OMBLIĆI • DEŠA – Regionalni centar za izgradnju zajednice i razvoj civilnog društva
Zagađenje	<ul style="list-style-type: none"> • Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije • Zavod za javno zdravstvo • Javna ustanova Rezervat Lokrum • Lučka uprava Dubrovnik • Odjel za akvakulturu Sveučilišta u Dubrovniku • DEŠA – Regionalni centar za izgradnju zajednice i razvoj civilnog društva
Konzervacija	<ul style="list-style-type: none"> • Konzervatorski odjel u Dubrovniku • Zavod za obnovu Dubrovnika • Društvo prijatelja dubrovačke starine • Ministarstvo kulture • Dubrovačke gradske zidine / Društvo prijatelja dubrovačke starine • ARL – Art Radionica Lazareti
Divlje vrste	<ul style="list-style-type: none"> • Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije • Javna ustanova Rezervat Lokrum • Arboretum Trsteno • Ekološka udruga EKO-OMBLIĆI • Udruga DART

Parkovi i zaštićena područja	<ul style="list-style-type: none"> • Javna ustanova za upravljanje zaštićenim • dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije • Javna ustanova Rezervat Lokrum • Arboretum Trsteno • Ekološka udruga EKO-OMBLIĆI • DEŠA – Regionalni centar za izgradnju zajednice i razvoj civilnog društva
Klimatske promjene	<ul style="list-style-type: none"> • Sveučilište u Dubrovniku • Ministarstvo zaštite okoliša i energetike • DEŠA – Regionalni centar za izgradnju zajednice i razvoj civilnog društva • Ekološka udruga EKO-OMBLIĆI
More / oceani	<ul style="list-style-type: none"> • Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije • Lučka uprava Dubrovnik • Odjel za akvakulturu Sveučilišta u Dubrovniku • Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture • Ministarstvo poljoprivrede • Ministarstvo turizma • Ekološka udruga EKO-OMBLIĆI
Pomorski sektor	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik • Dubrovačko-neretvanska županija • Lučka uprava Dubrovnik • Luka Dubrovnik • Javna ustanova Rezervat Lokrum • Županijska lučka uprava Dubrovnik
ZAJEDNICA I KULTURA	
Kultura i baština	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik s Upravnim odjelima za turizam, gospodarenje imovinom i kulturu • Dubrovačke gradske zidine / Društvo prijatelja dubrovačke starine • Dubrovačka baština d. o. o. • Zavod za obnovu Dubrovnika • Konzervatorski odjel u Dubrovniku • Dubrovački muzeji • DEŠA – Regionalni centar za izgradnju zajednice i razvoj civilnog društva

	<ul style="list-style-type: none"> • Folklorni ansambl Linđo • ARL – Art Radionica Lazareti
Povijesni i kulturni lokaliteti / zaklade	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik s Upravnim odjelom za gospodarenje imovinom • Dubrovačke gradske zidine / Društvo prijatelja dubrovačke starine • Dubrovačka baština d. o. o. • Zavod za obnovu Dubrovnika • Konzervatorski odjel u Dubrovniku • ARL – Art Radionica Lazareti • Zaklada Blaga djela
Angažman zajednice i građanski angažman	<ul style="list-style-type: none"> • Društvo prijatelja dubrovačke starine • Bonsai – Volonterski centar Dubrovnik • DEŠA • Udruga DART • Art Radionica Lazareti • Zaklada Blaga djela • Gradsko vijeće • Grad Dubrovnik – Upravni odjel za kulturu i baštinu • Upravni odjel za kulturu Dubrovačko-neretvanske županije
Sprječavanje iskorištavanja	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Dubrovnik • Konzervatorski odjel u Dubrovniku • Zavod za obnovu Dubrovnika • Članovi Gradskog vijeća •
GOSPODARSTVO	
Mikro-, mala ili srednja poduzeća / promicanje poduzetništva i izgradnja kapaciteta	<ul style="list-style-type: none"> • Hrvatska gospodarska komora • Hrvatska obrtnička komora • Dubrovačka razvojna agencija DURA • Regionalna razvojna agencija Dubrovačko-neretvanske županije DUNEA • Sveučilište u Dubrovniku • Udruga ugostitelja • Poduzetnički inkubator • Hrvatska udruga poslodavaca • DEŠA • Udruga vodiča • Folklorni ansambl Linđo

Gospodarski razvoj	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo gospodarstva • Hrvatska gospodarska komora • Hrvatska obrtnička komora • Dubrovačko-neretvanska županija • Grad Dubrovnik • Dubrovačka razvojna agencija DURA • Regionalna razvojna agencija Dubrovačko-neretvanske županije DUNEA • Hrvatska udruga poslodavaca • Udruga vodiča • Ceh ugostitelja i turističkih djelatnika • DEŠA
Gospodarsko praćenje	<ul style="list-style-type: none"> • Hrvatska gospodarska komora • Hrvatska obrtnička komora • Grad Dubrovnik • Dubrovačko-neretvanska županija • Hrvatski zavod za zapošljavanje • Hrvatska udruga poslodavaca • Udruga vodiča • Ceh ugostitelja i turističkih djelatnika • DEŠA • Hrvatska udruga poslodavaca • DEŠA
Zapošljavanje / razvoj radne snage	<ul style="list-style-type: none"> • Hrvatski zavod za zapošljavanje • CISOK centar Dubrovnik • Dubrovačka razvojna agencija DURA • DEŠA • Bonsai – Volonterski centar Dubrovnik

D. GSTC-ovo ocjenjivanje odredišta iz 2023. godine - plan puta na lokaciji

Dan dolaska (2. travnja 2023.)

TIME	CONTENT	NOTE
12:00	Arrival of the Assessor	Taxi pick up at the airport
14:50	Dubrovnik Old Port - Boat to Lokrum	Liaison team
15.15	Visit at Lokrum - Portoč	Meeting the Lokrum Guide
18:00	Dinner & Meeting with Liaison	Liaison team

1. dan (3. travnja 2023.)

TIME	CONTENT	NOTE
08:15	Introduction and welcome Opening Workshop and Meeting with Destination Official & Stakeholders	Big city hall heads of depts, directors of city companies, Tourist board, University, Stakeholders
11:00	Meeting with the Mayor	Liaison team + Deputy mayor
11.30	Walk through the Old town with update on current projects	
12:30	Lunch	
13:30	Meeting with Civil Protection County/City, Restoration institute, Fire department, Public health institute, Red Cross, Police dept.	Small City hall
15:00	Meeting with DURA, HGK, HOK, guides, hotels, tour operators, DPDS	Small City hall
16:30	Document review and closure	Facilitated by GSTC Assessor

2. dan (4. travnja 2023.)

TIME	CONTENT	NOTE
08:00	Visit to sites (Žarkovica, Grabovica, Waste water, TUP, new pedestrian walking path, Lapad coast...) Drop off at Gradac new parking lot	Driver pick up at Pile gate
12:30	Lunch	
14:00	Meeting with Stakeholders group on environment, DNŽ, City, HEP, Vodovod, Lokrum, University	DURA meeting hall
16:30	Document Review and Closure with Liaison Team	DURA meeting hall

3. dan (5. travnja 2023.)

TIME	CONTENT	NOTE
08:00	Meeting of Working Team	Small City Hall
08:15	Brief meeting with Destination Officials reviewing preliminary findings Closing Workshop with Officials & Stakeholders, Presentation of findings	Big City Hall All stakeholders
10:30	Review of Next Steps and Timing	-
11:30	Closure and departure	Driver transfer to the airport

E. Opis projekata za svaki prioritet iz GSTC-ova ocjenjivanja odredišta iz 2019. godine

U ovom odjeljku prikazat će se detaljna analiza prijedloga projekata i provedbe koje je Grad Dubrovnik uveo nakon izvješća o GSTC-ovu ocjenjivanju Dubrovnika kao odredišta iz 2019. godine za svaki utvrđeni prioritet. Ti su prioriteti bili sljedeći:

- o prioritetno pitanje br. 1 za grad Dubrovnik – standardi održivosti
- o prioritetno pitanje br. 2 za grad Dubrovnik – infrastruktura i osviještenost u pogledu okoliša i prirodnih resursa
- o prioritetno pitanje br. 3 za grad Dubrovnik – upravljanje kriznim i hitnim situacijama
- o prioritetno pitanje br. 4 za grad Dubrovnik – promet i kontrola prometa
- o prioritetno pitanje br. 5 za grad Dubrovnik – zadovoljstvo stanovnika i sudjelovanje javnosti u odlučivanju o pitanjima povezanim s odredištem
- o prioritetno pitanje br. 6 za grad Dubrovnik – potpora lokalnim poduzetnicima.

Najvažniji projekti koji su utvrđeni i provedeni navedeni su u nastavku.

PRIORITETNO PITANJE BR. 1 ZA GRAD DUBROVNIK – STANDARDI ODRŽIVOSTI

Ideja za projekt 1.1: provedba standarda održivosti u Dubrovniku

- ✓ Sporazum sa Sveučilištem
- ✓ Akcijski plan za RTC
- ✓ Plan upravljanja

Ideja za projekt 1.2: unaprjeđenje lokalnog okvira prodaje suvenira

- ✓ Projekt Authentically Croatian Souvenirs proširen je 2021. na susjedne općine (Župa, Konavle, Dubrovačko primorje i Ston), u suradnji s lokalnim turističkim zajednicama.
- ✓ 40 prodajnih mjesta označeno je oznakom autentičnih hrvatskih suvenira.

PRIORITETNO PITANJE BR. 2 ZA GRAD DUBROVNIK – INFRASTRUKTURA I OSVIJEŠTENOST U POGLEDU OKOLIŠA I PRIRODNIH RESURSA

Ideja za projekt 2.1: poboljšanje postrojenja i sustava za gospodarenje krutim otpadom

U gospodarenju otpadom ostvaren je napredak. Tijekom 2020. dovršena je prva faza sanacije odlagališta, nakon čega je utvrđeno da preostali kapacitet odlagališta iznosi oko 90 000 m³ otpada. Tijekom 2020. godine Grad Dubrovnik nastavio je provoditi obrazovne i informativne aktivnosti, aktivnosti uklanjanja otpada i gospodarenje odlagalištem. Nadalje, gradonačelnik je 2020. potpisao Sporazum o suradnji u okviru projekta Plastic Smart Cities, čije su aktivnosti predstavljene na sljedećoj poveznici: <https://www.dubrovnik.hr/plastic-smart-cities>. U srpnju 2020. potpisan je Sporazum o suradnji između Udruge za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce, organizacije WWF Mediterranean i Grada Dubrovnika, čiji je cilj doprinijeti smanjenjem vlastitog plastičnog otiska u različitim segmentima društvenog života i podizanju svijesti stanovnika i turista, kako na lokalnoj tako i na nacionalnoj razini, o uzrocima i posljedicama onečišćenja plastikom na okoliš, morske i kopnene ekosustave te zdravlje ljudi. Predviđeno je da će projekt trajati dvije godine, tijekom kojih se planiraju razne aktivnosti za smanjenje plastičnog otiska provedbom mjera za smanjenje ili zaustavljanje upotrebe plastike za jednokratnu upotrebu u različitim segmentima društvenog života grada te za poboljšanje gospodarenja otpadnom plastikom. Cilj je smanjiti onečišćenje plastikom za 30 % u roku od dvije godine.

Ideja za projekt 2.2: nadogradnja postrojenja za otpadne vode

Vrijednost projekta Aglomeracija Dubrovnik iznosi 881,2 milijuna kuna s PDV-om, a prihvatljivi troškovi iznose 647,8 milijuna kuna, od čega 457,6 milijuna kuna nepovratnih sredstava EU-a iz Kohezijskog fonda. Preostalih 190,1 milijun kuna u projektu osigurat će Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (63,3 milijuna kuna), Hrvatske Vode (63,3 milijuna kuna) i Vodovod Dubrovnik d. o. o. (63,3 milijuna kuna). Ovaj glavni projekt trenutne gradske uprave predstavlja najveći infrastrukturni projekt na vodoopskrbnom i kanalizacijskom sustavu Dubrovnika u njegovoj povijesti. Projekt Aglomeracija uključuje, osim izgradnje postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda na brežuljcima Petka, ulaganja u sustav javne vodoopskrbe i odvodnje u naseljima Dubrovnika, uključujući Zaton – Orašac i Moševići – Visočani, kao i sustav javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda u naseljima Čajkovića, Čajkovići, Donje Obuljeno, Dubrovnik, Gornje Obuljeno, Knežica, Komolac, Lozica, Mokošica, Nova Mokošica, Osojnik, Petrovo Selo, Pobrežje, Prijedor, Rožat, Sustjepan i Šumet.

Ideja za projekt 2.3: obrazovanje i poticanje odgovorne upotrebe resursa

Grad Dubrovnik je 2020. nastavio provoditi edukacijske i informativne aktivnosti, aktivnosti uklanjanja otpada i gospodarenje odlagalištem, obilježavajući Međunarodni dan borbe protiv plastičnih vrećica – distribuirajući ekološke vrećice i obrazujući javnost o važnosti njihove upotrebe i smanjenja upotrebe plastičnih vrećica, kao i poduzimajući mjere Zelena čistka i Plava čistka kao dio globalnog pokreta „Let’s Do It!“. Tijekom 2020. aktivnost je održana 19. rujna na nekoliko lokacija, iako u manjoj mjeri zbog poštivanja epidemioloških mjera koje su proizašle iz pandemije, i to s nekoliko poduzeća, udruženja i institucija koji su surađivali. U ovoj aktivnosti sudjelovalo je 130 volontera na nekoliko lokacija (stari akvadukt, Srđ – plato ispred Muzeja Domovinskog rata te na području prema Strinčeri, području pod dječjim igralištem pored Ekocentra u

Mokošici, morsko dno oko Šipana, Suđurađa i Lokruma kao i u uvali Portoč te Park-šumi Velika i Mala Petka). Tijekom 2020. godine aktivno se provodio projekt ReDu – provedba Programa izobrazno-informativnih aktivnosti o gospodarenju otpadom Grada Dubrovnika, čija je provedba započela 8. kolovoza 2018., a trajala je manje od dvije godine. Provedbom projektnih aktivnosti namjeravalo se doprinijeti povećanju stope odvojeno prikupljenog komunalnog otpada, smanjenju količine otpada odloženog na odlagalištu i podizanju svijesti građana grada Dubrovnika o važnosti gospodarenja komunalnim otpadom. Projekt se sastojao od niza informativnih i obrazovnih aktivnosti kojima su građani Dubrovnika, koji su bili glavna ciljna skupina, bili u potpunosti informirani i upoznati s ciljevima gospodarenja otpadom i motivirani za njihovo postizanje. Tijekom 2020. godine u okviru projekta stručni su predavači održali i dva obrazovna predavanja o sljedećim temama: 1. Problematika morskog otpada i 2. Odvojeno prikupljanje otpada u vrtićima i školama. Održane su dvije radionice, „Odvojeno prikupljanje otpada u vrtićima” i „Škole za odgojitelje dubrovačkih vrtića”. U sklopu projekta na dubrovačkom je dijalektu objavljena slikovnica „I ja brinem za svoj Grad”, koja je podijeljena vrtićima i školama na području grada Dubrovnika. U 2020. komunalni su redari nadzirali nezakonita odlagališta te su proveli prekršajne i upravne postupke protiv osoba koje nisu postupale u skladu sa zakonskim odredbama (ukupno sedam postupaka).

- ✓ **Energetska obnova Osnovne škole Ivana Gundulića i energetska obnova Osnovne škole Marina Držića – osnovna škola od 5. do 8. razreda**
- ✓ **Energetska obnova dječjeg vrtića Izviđač, energetska obnova dječjeg vrtića Ciciban te energetska obnova Osnovne škole Lapad**
- ✓ **Ti su projekti dovršeni krajem 2019.**
- ✓ **Energetska obnova Osnovne škole Marina Držića – škole za djecu s posebnim potrebama**
- ✓ **Energetska obnova gradske sportske dvorane Gospino polje, energetska obnova Osnovne škole Mokošica te energetska obnova krovova u ulicama Luža i Pred Dvorom**

PRIORITETNO PITANJE BR. 3 ZA GRAD DUBROVNIK – UPRAVLJANJE KRIZNIM I HITNIM SITUACIJAMA

Ideja za projekt 3.1: razvoj mehanizama za učinkovito upravljanje kriznim situacijama

- ✓ ZADATAK 1: ocjenjivanje postojećih planova i provedba potrebnih poboljšanja te prilagodba postojećih sustava kako bi se u njih uključili odgovor na pandemiju i oporavak od pandemije
RJEŠENJE: u skladu sa Zakonom o sustavu civilne zaštite te Pravilnikom o nositeljima, sadržaju i postupcima izrade planskih dokumenata u civilnoj zaštiti te načinu informiranja javnosti o postupku njihovog donošenja, Grad Dubrovnik izradio je nove planove koji su uključivali opasnost od pandemije i postupanje s obzirom na pandemiju. Na pandemiju bolesti COVID-19 odgovoreno je u skladu s Nacionalnom strategijom za suzbijanje zaraze tom bolesti uz dostatne i vrijedne kapacitete koje Grad ima na raspolaganju.

- ✓ ZADATAK 2: razvoj kapaciteta lokacija i planova upravljanja
RJEŠENJE: planovi upravljanja i lokaliteti detaljno su razrađeni u dokumentaciji za planiranje (procjena rizika od velikih nesreća, akcijski plan civilne zaštite, smjernice za razvoj sustava civilne zaštite te plan razvoja sustava civilne zaštite za sljedeću godinu). Također su na temelju Programa aktivnosti u provedbi posebnih mjera zaštite od požara razrađene mjere, kapaciteti, zapovjedna mjesta i motrionice u području naše jedinice lokalne samouprave.

- ✓ ZADATAK 3: provedba obrazovanja / podizanja svijesti u privatnom i javnom sektoru, posebno za organizatore putovanja i turističke vodiče
RJEŠENJE: svake godine prije početka turističke sezone Grad Dubrovnik organizira sastanak „TOURS” sa svim službama u bliskom ili širem kontaktu s turistima, uz sudjelovanje predstavnika turističkih vodiča i turističkih agenata, kako bi se upoznali s programom zaštite ljudi za koje su odgovorni, evakuacija itd.

- ✓ ZADATAK 4: postavljanje potrebne infrastrukture za pravovremeno upozoravanje i obuhvat cijelog područja sustavom za zvučno upozoravanje
RJEŠENJE: Grad Dubrovnik na svojem području ima dovoljan broj sirena.

- ✓ ZADATAK 5: priprema skloništa u gradu
RJEŠENJE: Grad Dubrovnik je kroz plansku dokumentaciju predvidio smještaj i evakuaciju ugroženog stanovništva. Utvrđivanjem pravnih osoba od interesa za sustav civilne zaštite predviđen je dovoljan broj kreveta u školskim dvoranama, hotelskim objektima i kampovima. Atomska skloništa u vlasništvu Grada dana su na upotrebu organizacijama civilnog društva koje su ih uredile do prihvatljive razine te ih održavaju. Ugovorom je dogovoren rok za stavljanje na raspolaganje tih skloništa u slučaju potrebe.

- ✓ ZADATAK 6: priprema pisanih obavijesti za kućanstva, postavljanje zaslona sa slikama te izrada shematskog dijagrama za javne institucije o tome „kako se ponašati u kriznim situacijama”
RJEŠENJE: počeli smo pripremati pisane obavijesti, ali zasad smo odustali radi izbjegavanja panike među građanima koji su već uznemireni pandemijom. Projekt će se nastaviti u doglednoj budućnosti, kad strah

građana bude nešto manji, pa će se ostvariti ideja o slanju pisanih uputa kućanstvima. Nismo prikazivali zaslone sa slikama, već samo velike planove evakuacije na istaknutim mjestima u gradu. U javnim ustanovama na temelju Zakona o zaštiti na radu postoje upozorenja, planovi evakuacije i, u skladu sa Zakonom o zaštiti od požara, aparati za gašenje požara.

- ✓ ZADATAK 7: novi planovi do 2021. u skladu s prioritetima RTC-a, strateški projekti (2021. – 2027.) i Integrirani razvojni program Dubrovnik 2030.

RJEŠENJE: osnovni plan i procjena u području civilne zaštite doneseni su u travnju 2021. na sjednici Gradskog vijeća. Zajedno s proračunom doneseni su i Analiza stanja sustava civilne zaštite, Godišnji plan razvoja sustava civilne zaštite s financijskim učincima za trogodišnje razdoblje i Smjernice za organizaciju i razvoj sustava civilne zaštite za četverogodišnje razdoblje te Plan djelovanja Grada Dubrovnika u području prirodnih nepogoda za 2022. godinu.

- ✓ ZADATAK 8: obavještavanje javnosti o kriznim situacijama i planovima upravljanja.

RJEŠENJE: na službenim internetskim stranicama prikazana je podstranica civilne zaštite sa svim pojedinostima, ali, kao što je navedeno pod zadatkom 8, edukacijske letke počet ćemo slati, uz komunalne ili druge račune, svakom kućanstvu nakon što se situacija s bolesti COVID-19 smiri jer ona trenutačno izaziva strah kod građana.

- ✓ ZADATAK 9: redovito ažuriranje planova na temelju stečenih iskustava

RJEŠENJE: Grad Dubrovnik redovito ažurira svoje planove na temelju prethodnih iskustava.

- ✓ ZADATAK 10: stručnost i osviještenost središnjeg upravljačkog tima, posjetitelja i lanca opskrbe

RJEŠENJE: središnji upravljački tim osposobljen je, što ne mogu reći za ostale.

- ✓ ZADATAK 11: financiranje kupnje i održavanja cijelog sustava

RJEŠENJE: cijeli sustav civilne zaštite grada Dubrovnika financira se iz Gradskog proračuna uz nešto sudjelovanja EU-a putem projekata e-Građani i DiMaND.

- ✓ ZADATAK 12: održavanje određenog broja godišnjih vježbi evakuacije u slučaju seizmičke aktivnosti.

RJEŠENJE: Grad Dubrovnik organizira vježbe civilne zaštite koje obuhvaćaju sve opasnosti jednom godišnje. Sljedeća se održava na otoku Lopudu (10. studenoga 2021.).

PRIORITETNO PITANJE BR. 4 ZA GRAD DUBROVNIK – PROMET I KONTROLA PROMETA

Ideja za projekt 4.1: rješenja za pametne gradove te kontrola i regulacija prometa

✓ Grad Dubrovnik je 2020. putem Upravnog odjela za promet razvio projekt pod nazivom Zona naplate zagušenja (oko kontaktne zone) i ugradio cjelovitu opremu za njegovu provedbu. Zona nije puštena u rad u operativnom smislu. U priložima je radi boljeg razumijevanja uvršten i projekt. Osim toga, Grad Dubrovnik je od 2019. putem Upravnog odjela za promet izgradio dva javna parkirališta, jedno u Mokošici, s oko 130 novih parkirališnih mjesta, i jedno u Tupovu naselju, s oko 20 parkirnih mjesta, koja su dovršena ove godine. Grad Dubrovnik je putem Upravnog odjela za promet također planirao zamijeniti cjelokupnu opremu semafora na raskrižju „Dom zdravlja” u suradnji s Upravnim odjelom za europske fondove, regionalnu i međunarodnu suradnju, što bi trebala sufinancirati država. Navedeno još nije ostvareno.

✓ Lapadska obala

Projektom obnove i proširenja obale Lapadskog zaljeva predviđena je rekonstrukcija i proširenje cijele obale Lapada, uz uređenje parkirališta i pješačkih područja te postaja javnog prijevoza. Ovim će se projektom promijeniti regulacija prometa s jednosmjerne ulice na dvosmjernu ulicu, izgradit će se nova obalna struktura i šetalište sa zelenilom i biciklističkim stazama, povećat će se razina sigurnosti prometa i kvalitete javnog prijevoza te će se osloboditi postojeći prometni putovi i smanjiti zagušenja prometa. Ukupna vrijednost projekta iznosi 70.000.000,00 kuna. Procjenjuje se da će projekt trajati 43 mjeseca.

✓ Pametna prometna signalizacija planirana za 2022.

Projektom se predviđa zamjena starih kablova i stupova semafora, ugradnja „pametnih semafora” s LED tehnologijom te uvođenje semafora koji se prilagođavaju prometu na raskrižjima „Dom zdravlja” i „Stadion Lapad”. Osuvremenjivanjem opreme i primjenom semafora koji se prilagođavaju prometu poboljšat će se učinkovitost rada sustava, ušteda energije, skratiti vrijeme čekanja pri prolazu vozila kroz ta raskrižja te nepotrebna zaustavljanja i kretanja, čime će se ostvariti bolji protok prometa, ušteda goriva i znatno smanjenje emisija stakleničkih plinova i drugih štetnih tvari. Nepovratni iznos iznosi 40 % prihvatljivih troškova, tj. 500.000,00 kuna. Ukupna vrijednost projekta iznosi 1.250.000,00 kuna s PDV-om.

PRIORITETNO PITANJE BR. 5 ZA GRAD DUBROVNIK – ZADOVOLJSTVO STANOVNIKA I SUDJELOVANJE JAVNOSTI U ODLUČIVANJU O PITANJIMA POVEZANIMA S ODREDIŠTEM

Ideja za projekt 5.1: povećanje zadovoljstva stanovnika

Kad je riječ o temi sudjelovanja javnosti u donošenju odluka, dobar je primjer izrada plana upravljanja koji vodi Zavod za obnovu Dubrovnika. Ostali segmenti prioritetnog pitanja br. 5 nisu primjenjivi na Zavod. U nastavku je objašnjenje sudjelovanja javnosti u donošenju odluka.

- ✓ Veće i otvorenije sudjelovanje javnosti u donošenju odluka postignuto je uključivanjem predstavnika građanskih organizacija i organizacija civilnog društva u rad Povjerenstva za praćenje razvoja Plana upravljanja svjetskim dobrom UNESCO-a „Starim gradom Dubrovnikom“, koji su aktivno sudjelovali u izradi Plana upravljanja. Također su tijekom izrade plana organizirane brojne radionice, fokus-skupine i razgovori, što je izazvalo veliko zanimanje stanovništva pa su tako stanovnici imali priliku sudjelovati u oblikovanju vizije, prioriteta i akcijskog plana.
- ✓ Nadalje, u postupku uvida javnosti i javne rasprave stanovnicima je omogućeno da izraze komentare i prijedloge te su u znatnoj mjeri sudjelovali u konačnom nacrtu dokumenta, što je potvrđeno jednoglasnim usvajanjem tog dokumenta od strane Gradskog vijeća, a javno su ga podržali i pojedinačni vijećnici gradskih četvrti.
- ✓ Planom upravljanja utvrđuje se upravljačka struktura za svjetsko dobro, koja se sastoji od predstavnika zaslužnih institucija i predstavnika građana iz područja svjetske baštine i iz područja kontaktne zone, predstavnika organizacija civilnog društva te privatnog sektora.
- ✓ Provedba projekta Participativno budžetiranje, demokratskog alata kojim se odluke o dodjeli dijela javnih sredstava donose u izravnoj suradnji s građanima, planirana je na razini 25 lokalnih jedinica Grada Dubrovnika. Dubrovačka razvojna agencija DURA koordinator je i operativni provoditelj projekta. Na početku pandemije bolesti COVID-19 zaustavljena je provedba projekata na razini četvrti i lokalnog vijeća. Datum ponovnog pokretanja aktivnosti još nije predviđen.
- ✓ U razdoblju 2019. – 2020. provedena su dva ciklusa participativnog budžetiranja u osnovnim školama grada Dubrovnika.

Rezultati provedbe su sljedeći:

- ✓ u školskoj godini 2019./2020. održane su radionice s učenicima u četiri osnovne škole: OŠ Lapad, OŠ Marina Držića, OŠ Ivana Gundulića te OŠ Marina Getaldića. Održano je 25 radionica, uključujući 25 razreda i ukupno 550 aktivno uključenih polaznika. Iz svega navedenog proizašlo je ukupno 50 predloženih projekata. Provedena je tehnička analiza svih projekata s ravnateljima uključenih škola te su sastavljene upute za daljnji rad na predstavljanju projekata među uključenim generacijama. Glasanje je provedeno u svim uključenim školama te je održana konferencija za medije na kojoj su predstavljeni pilot-projekt participativnog budžetiranja te njegove aktivnosti, koristi za škole i razvoj dječjih aktivnosti, kao i sami pobjednički projekti. Rezultati anketa koje je ispunilo 530 učenika pokazali su da 90 % učenika želi ponovno sudjelovati u tom projektu, a čak 65 % učenika projekt je ocijenilo ocjenom IZVRSTAN. Učenici su također pokazali veliko zadovoljstvo provedenim pilot-projektom u smislu prijenosa vrijednosti

građanskog obrazovanja i sudjelovanja u javnom interesu.

✓ U školskoj godini 2020./2021. 20 razreda sudjelovalo je u sedam osnovnih škola.

Prema anketama koje su ispravno ispunila 392 učenika, iskustvo u tom procesu bilo je pozitivno za njih 335, tj. 85 % učenika izrazilo je želju za ponovnim sudjelovanjem sljedeće godine, a čak 82 % učenika ocijenilo je projekt participativnog budžetiranja ocjenom vrlo dobar ili izvrstan. Glasovalo se o ukupno sedam projekata. Učenici Osnovne škole Lapad glasali su za naprave za tjeļovježbu na otvorenom, a učenici Osnovne škole Ivana Gundulića glasali su za organizaciju učionice na otvorenom, gdje bi mogli ostati na svježem zraku i održavati nastavu izvan škole. Nadalje, učenici OŠ Marina Držića glasovali su za klupe i stolove na otvorenom, a učenici OŠ Marina Getaldića odlučili su kupiti sedam bicikala i opremu potrebnu za vožnju. U Osnovnoj školi Montovjerna učenici su glasovali za uređenje sobe za dnevni boravak, u Osnovnoj školi Mokošica za stalak za bicikle i klupe, a u Osnovnoj školi Antuna Masle za stolni nogomet. Prema odabiru projekata može se zaključiti da je većina njih glasovala za projekte koji odgovaraju trenutačnim okolnostima uzrokovanim pandemijom bolesti COVID-19, uz želju da se što više vremena provede u prirodi, tjeļovježbi i promicanju zdravog načina života.

PRIORITETNO PITANJE BR. 6 ZA GRAD DUBROVNIK – POTPORA LOKALNIM PODUZETNICIMA

Ideja za projekt 6.1: razvoj infrastrukture lokalnih poduzetnika

- ✓ Potpore za poduzetništvo u obliku subvencija za zapošljavanje pripravnika ostale su na razini iz 2020.

Ideja za projekt 6.2: iskorištavanje poduzetništva za postizanje raznolikosti u turističkoj monokulturi

- ✓ Kako bi diversificirao turističku ponudu, Grad je u suradnji s Turističkom zajednicom Grada Dubrovnika pokrenuo projekt Ambasadori digitalnih nomada te je u listopadu 2020. u Dubrovniku održana Međunarodna konferencija „Dubrovnik za digitalne nomade”. Tom se konferencijom stvorila nova prilika za razvoj turizma. Suradnja se nastavila u ožujku 2021., kada je najavljen natječaj za digitalne nomade koji su živjeli i radili u Dubrovniku mjesec dana kao promotori odredišta. U okviru projekta Dubrovnik Digital Nomad-in-Residence (Dubrovački gostujući digitalni nomad) 10 digitalnih nomada koji su ostali u Dubrovniku uključili su se u život zajednice te na temelju osobnih iskustava putem radionica dali prijedloge i ideje o tome što žele od odredišta gdje žive i rade ili preporuke za stvaranje boljih okruženja za ovaj oblik turizma. U rujnu 2021. gospodarskim subjektima poslan je javni poziv za izradu nove ponude za digitalne nomade. U listopadu 2021. u Dubrovniku je održana radionica o digitalnim nomadima – godinu dana kasnije, na kojoj su se sudionici radionice iz 2020. osvrnuli na prošlu godinu te napore koji su u međuvremenu uloženi u razvoj projekta. U nadolazećem razdoblju cilj je poboljšati komunikaciju s lokalnom zajednicom radi daljnjeg razvoja ponude i sadržaja za digitalne nomade. Očekuje se da će istaknuti utjecajnik među digitalnim nomadima u prosincu 2021. stići u Dubrovnik, čime će završiti ova godina, a druga konferencija posvećena digitalnim nomadima planira se za travanj 2022. godine.

F. Bibliografija

1. Zakon o zaštiti zraka (NN 130/11, 47/14, 61/17, 118/18), 2018.
2. Podatci AIRQ-a, Luka Dubrovnik od 1. 1. 2020. do 31. 12. 2020., 2020.
3. EU projekt Aglomeracija Dubrovnik, Vodovod Dubrovnik, Lista projekata s kratkim opisima u razdoblju od 2020. do danas, te planovi za 2023. i dalje, 2023.
4. Rezultati arheoloških istraživanja – Benediktinski samostan i Maksimilijanova ljetna rezidencija (2019. – 2022.), 2023.
5. Plan upravljanja Grada Dubrovnika za smanjenje emisije buke u povijesnoj gradskoj jezgri, <https://www.dubrovnik.hr/vijesti/prvi-rezultati-primjene-odluke-o-buci-16140>, 2023.
6. Plan gospodarenja otpadom Grada Dubrovnika, 2016.
7. Izvješće Službe civilne zaštite, Općina Dubrovnik, 2023.
8. CLIA će biti savjetodavni partner Gradu prilikom planiranja izgradnje novog *cruise* terminala – <https://www.dubrovnik.hr/vijesti/clia-ce-bit-savjetodavni-partner-gradu-prilikom-planiranja-izgradnje-novog-cruise-terminala-15627>, 2022.
9. Plan prilagodbe klimatskim promjenama, iDEAL, Dubrovnik, Interreg Italija – Hrvatska, 2020.
10. Rezultati konzervacijskih i restauracijskih istraživanja – Benediktinski samostan i Maksimilijanova ljetna rezidencija (2019. – 2022.), 2023.
11. CROSTO – Izvješće Hrvatskog opservatorija održivog razvoja turizma, 2019.
12. Izvješće Upravnog odjela za kulturu, Općina Dubrovnik, 2023.
13. Izvješće Upravnog odjela za komunalnu infrastrukturu, Općina Dubrovnik, 2023.
14. Upravni odjel za europske fondove, Općina Dubrovnik, 2023.
15. Izvješće Upravnog odjela za projekte i ulaganja za razdoblje 2019. – 2023., Općina Dubrovnik, 2023.
16. Upravni odjel za gospodarenje imovinom, Općina Dubrovnik, 2023.
17. Izvješće Upravnog odjela za turizam sa sažetkom aktivnosti, Općina Dubrovnik, 2023.
18. DIGITALNI NOMADI U GRADU Ambasadorice inicijative održale interaktivnu radionicu u Lazaretima PRIOPĆENJE – <https://www.dubrovnik.hr/vijesti/ambasadorica-inicijative-usmjerene-prema-digitalnim-nomadima-mandy-franz-odrzala-interaktivnu-radionicu-15722>, 2022.
19. DIGITALNA ULAZNICA U KULTURNE I SPOMENIČKE ATRAKCIJE GRADA: Dubrovnik Pass u 2022. oborio sve rekorde, 2023.
20. Prijedlog Odluke o uvjetima ulaza, prometovanja i izlaza vozila iz zone prometa u zaštićenoj kulturno-povijesnoj cjelini i kontaktnoj zoni Grada Dubrovnika, 2023.
21. AKTIVNOSTI ZAŠTITE OKOLIŠA ZRAČNE LUKE DUBROVNIK OD 2019. DO 2023., 2023.
22. Strategija brendiranja Dubrovnika kao sportske destinacije, Općina Dubrovnik, 2019.
23. EU PROJEKTI DUBROVAČKE RAZVOJNE AGENCIJE – DURA D. O. O., 2023.
24. Kampanja dugotrajnog boravka u Dubrovniku, <https://www.dubrovniklongstay.com/>, Općina Dubrovnik, 2023.
25. Izvješće o ulaznici Dubrovnik Pass, Općina Dubrovnik, 2023.
26. USLUGA PRIJEVOZA ELEKTRIČNIM SOLARNIM BRODOVIMA DO ELAFITA, STUDIJA IZVEDIVOSTI, 2022.

27. Zabavni program „Ulicama našeg grada”, Općina Dubrovnik, 2023.
28. Program zaštite okoliša Grada Dubrovnika, 2018.
29. Ekološko istraživanje u Luci Gruž Dubrovnik, travanj i srpanj 2020., Sveučilište u Dubrovniku – istraživački tim Odjela za primijenjenu ekologiju, 2020.
30. Istražite prekograničnu vodenu bioraznolikost – EXChAngE – sažetak projekta, <https://exchange.imp-du.com/exchange/>, 2023.
31. Sažetak aktivnosti na zelenim površinama, Općina Dubrovnik, 2023.
32. Sažetak projekta POVIJESNI VRTOVI DUBROVAČKOG PODRUČJA, Općina Dubrovnik, 2023.
33. Razvoj lokalne digitalne ekonomije, Grad Dubrovnik, Akcijski plan, URBACT III, Tech Town, 2018.
34. Izvješće o provedbi Plana gospodarenja otpadom Grada Dubrovnika za 2022. godinu („Službeni glasnik Grada Dubrovnika“, br. 3/23), <https://www.dubrovnik.hr/zastita-okolisa-2019-354632689>, 2022.
35. Krajobrazna studija za administrativno područje Grada Dubrovnika, <https://www.dubrovnik.hr/zastita-okolisa-2019-354632689>, 2022.
36. Sažetak aktivnosti agencije Libertas, Općina Dubrovnik, 2023.
37. Sažetak projekta LOKRUM4YOU, Općina Dubrovnik, 2023.
38. Plan upravljanja svjetskim dobrom UNESCO-a „Starim gradom Dubrovnikom“ 2021. – 2026., 2020.
39. MONITORING NA ORLANDOVOM STUPU, <https://www.dubrovnik.hr/vijesti/obnova-orlandovog-stupa-u-2023-godini-16219>, 2023.
40. Općinski proračun za ulaganja, Općina Dubrovnik, 2023.
41. Plan gospodarenja otpadom Grada Dubrovnika za razdoblje od 2018. do 2023. godine („Službeni glasnik Grada Dubrovnika“, br. 9/18) <https://www.dubrovnik.hr/zastita-okolisa-2019-354632689>, 2023.
42. Plan upravljanja svjetskim dobrom UNESCO-a „Starim gradom Dubrovnikom“, <https://www.dubrovnik.hr/uploads/posts/14614/Plan-upravljanja-Dubrovnik---%2528verzija-za-GV%252C-19.03.2021.%2529-%25C4%258Dista-verzija.pdf>, 2021.
43. Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama za područje Grada Dubrovnika 2016.– 2020. god., 2015.
44. STRATEGIJA UPRAVLJANJA IMOVINOM GRADA DUBROVNIKA za razdoblje 2023. – 2029., 2022.
45. Projekt regionalne inicijative, Indeks kvalitete zraka CAQI, EUROPSKA UNIJA, Europski fond za regionalni razvoj, Prekogranična usporedba kvalitete zraka u gradovima, 2020.
46. Izvješće o aktivnostima Instituta za more i priobalje, Dubrovnik, 2023.
47. Izvješće Dubrovačke razvojne agencije – DURA d. o. o. za 2021./2022., 2023.
48. Izvješće o provedbi posebnog prometnog režima na zaštićenom području UNESCO-a, 2023.
49. Izvješće o uspostavi regionalnog centra kompetentnosti u sektoru turizma i ugostiteljstva, Dubrovnik, 2023.
50. Izvješće o riziku i sigurnosti, Služba civilne zaštite, Općina Dubrovnik, 2023.
51. Sažetak Zakona o sigurnosti prometa na cestama, srpanj 2022.
52. Izvješće Sanitata, Općina Dubrovnik, 2023.
53. Izvješće o indeksu pametnog odredišta za Dubrovnik, 2023.
54. Sportska liga za djecu s teškoćama u razvoju, Special Power League, Općina Dubrovnik, 2018.

55. Strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika za razdoblje od 2021. do 2025. godine, 2020.
56. STRATEGIJA BRENDIRANJA DUBROVNIKA KAO SPORTSKE DESTINACIJE, Dubrovačka razvojna agencija – DURA d. o. o., 2023.
57. Strateški plan Grada Dubrovnika 2018. – 2020., 2017.
58. Sažetak akcijskog plana Programa Poštujmo grad (*Respect the City*) za razdoblje do 2025. godine, 2021.
59. Sažetak Programa Poštujmo grad (*Respect the City*), Općina Dubrovnik, 2023.
60. Akcijski plan za održivu energiju i borbu protiv klimatskih promjena u gradu Dubrovniku, 2020.
61. Radni dokument o suradnji turističkih vodiča, Općina Dubrovnik, 2022.
62. Plan upravljanja svjetskim dobrom UNESCO-a „Starim gradom Dubrovnikom“, 2021.
63. Sažetak Upravnog odjela za urbanizam i zaštitu okoliša, Općina Dubrovnik, 2023.
64. Urbanistički planovi uređenja i detaljni urbanistički planovi Grada Dubrovnika <https://www.dubrovnik.hr/prostroni-planovi-2019-123456>, 2023.

